

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA PODNIKATELSKÁ

FACULTY OF BUSINESS AND MANAGEMENT

ÚSTAV FINANCÍ

INSTITUTE OF FINANCES

KOMPARACE ZDANĚNÍ VYBRANÉHO PODNIKATELSKÉHO SUBJEKTU V ČESKÉ REPUBLICE A NA SLOVENSKU

COMPARISON OF TAXATION OF A SELECTED BUSINESS ENTITY IN THE CZECH REPUBLIC AND
SLOVAKIA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

MASTER'S THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Bc. Adela Straňáková

VEDOUcí PRÁCE

SUPERVISOR

doc. Ing. Eva Lajtkepová, Ph.D

BRNO 2024

Zadání diplomové práce

Ústav:	Ústav financí
Studentka:	Bc. Adela Straňáková
Vedoucí práce:	doc. Ing. Eva Lajtkepová, Ph.D.
Akademický rok:	2023/24
Studijní program:	Účetnictví a finanční řízení podniku

Garantka studijního programu Vám v souladu se zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a se Studijním a zkušebním řádem VUT v Brně zadává diplomovou práci s názvem:

Komparace zdanění vybraného podnikatelského subjektu v České republice a na Slovensku

Charakteristika problematiky úkolu:

Úvod

Cíle práce, metody a postupy zpracování

Teoretická východiska práce: funkce a klasifikace daní, konstrukční prvky daně

Komparace daňové soustavy a zdaňování podnikatelských subjektů v České republice a na Slovensku

Výpočet zdanění pro vybraný subjekt podle české a slovenské legislativy, doporučení pro další podnikání

Závěr

Seznam použité literatury

Přílohy

Cíle, kterých má být dosaženo:

Hlavním cílem práce je komparace a zhodnocení zdaňování podnikatelských subjektů v České republice a na Slovensku. Aplikačním cílem je výpočet zdanění pro konkrétní subjekt podle české a slovenské legislativy a doporučení pro další podnikání.

Základní literární prameny:

BABČÁK, Vladimír. Dane a daňové právo na Slovensku. 1. vyd. Hradec Králové: Epos, 2022. ISBN 978-80-5620-339-2.

MULLIGAN, Emer. Principles of International Taxation. 1st ed. London: Bloomsbury Publishing, 2021. ISBN 978-15-2651-955-9.

SCHULTZOVÁ, Anna. Daňovníctvo. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-107-3.

ŠIROKÝ, Jan. Základy daňové teorie. 2. aktual. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-315-0.

VANČUROVÁ, Alena a Hana ZÍDKOVÁ. Daně v podnikání. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7676-359-3.

Termín odevzdání diplomové práce je stanoven časovým plánem akademického roku 2023/24

V Brně dne 4.2.2024

L. S.

prof. Ing. Mária Režňáková, CSc.
garantka

doc. Ing. Vojtěch Bartoš, Ph.D.
děkan

Abstrakt

Diplomová práca je zameraná na komparáciu zdanenia vybraného podnikateľského subjektu v Českej republike a na Slovensku. Prvá, teoretická časť práce vymedzuje základné pojmy, ktoré sú podstatné pre pochopenie problematiky a následne sa venuje daniam a ich významu. Druhá časť, ktorá je analytická, popisuje daňové systémy oboch krajín a venuje sa ich porovnaniu. Záverečná časť diplomovej práce sa zaoberá výpočtom daňovej povinnosti vybraného subjektu v oboch krajinách a obsahuje návrhy pre vybraný subjekt založené na výsledkoch z výpočtov.

Kľúčové slová

daň, daňový systém, Slovensko, Česká republika, daňová povinnosť, daň z príjmov, priame dane, nepriame dane, fyzická osoba, právnická osoba

Abstract

The master's thesis is focused on the comparison of the taxation of a selected business entity in the Czech Republic and Slovakia. The first, theoretical part of the thesis defines the basic terms that are essential for understanding the issue and then deals with taxes and their meaning. The second part, which is analytical, describes the tax systems of both countries and deals with their comparison. The final part of the thesis deals with the calculation of the tax liability of the selected entity in both countries and contains proposals for the selected entity based on the results of the calculations.

Key words

tax, tax system, Slovakia, Czech Republic, tax liability, income tax, direct taxes, indirect taxes, natural person, legal entity

Bibliografická citácia

STRAŇÁKOVÁ, Adela. Komparace zdanění vybraného podnikatelského subjektu v České republice a na Slovensku [online]. Brno, 2024 [cit. 2024-05-02]. Dostupné z: <https://www.vut.cz/studenti/zav-prace/detail/159787>. Diplomová práce. Vysoké učení technické v Brně, Fakulta podnikatelská, Ústav financí. Vedoucí práce Eva Lajtkepová.

Čestné prehlásenie

Prehlasujem, že predložená bakalárska práca je pôvodná a spracovala som ju samostatne. Prehlasujem, že citácia použitých prameňov je úplná, a že som vo svojej práci neporušila žiadne autorské práva (v zmysle zákona č. 121/2000 Sb., o práve autorskom a o právach súvisiacich s právom autorským).

V Brne dňa 13. mája 2024

podpis študenta

Pod'akovanie

Týmto by som sa rada pod'akovala pani doc. Ing. Eve Lajtkepovej, PhD. za odborné a profesionálne vedenie diplomovej práce, jej rady, postrehy a venovaný čas. Pod'akovanie patrí aj konateľovi vybraného subjektu za umožnenie spolupráce za účelom písania diplomovej práce. Moje ďakujem patrí aj mojej rodine a priateľom, ktorí mi pri písaní boli veľkou oporou a mali so mnou trpezlivosť.

OBSAH

ÚVOD	10
1 CIELE PRÁCE, METÓDY A POSTUPY SPRACOVANIA	12
2 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ PRÁCE	13
2.1 Vymedzenie základných pojmov	13
2.1.1 Vlastnosti daní	13
2.1.2 Funkcie daní	14
2.1.3 Daňové princípy a dobré dane	15
2.1.4 Konštrukčné prvky dane	18
2.2 Členenie daní	23
2.3 Spôsoby výberu daní	24
2.4 Dane a Európska únia	26
2.4.1 Konkurencia	26
2.4.2 Koordinácia	27
2.4.3 Harmonizácia	27
2.5 Medzištátne dohody	28
3 Komparácia daňových systémov v Českej republike a na Slovensku	30
3.1 Daňový systém Českej republiky	30
3.1.1 Priame dane	31
3.1.2 Nepriame dane	33
3.1.3 Zdaňovanie príjmov fyzických osôb	34
3.1.4 Zdaňovanie príjmov právnických osôb	40
3.2 Daňový systém Slovenska	46
3.2.1 Priame dane	47
3.2.2 Nepriame dane	48
3.2.3 Zdaňovanie príjmov fyzických osôb	50
3.2.4 Zdaňovanie príjmov právnických osôb	57

3.3	Porovnanie daňových systémov	63
4	Výpočet daňovej povinnosti vybraného subjektu na Slovensku a v Českej republike	78
4.1	Popis vybraného subjektu	78
4.2	Výpočet daňovej povinnosti fyzickej a právnickej osoby na Slovensku	79
4.1	Výpočet daňovej povinnosti fyzickej a právnickej osoby v Českej republike	83
4.2	Porovnanie vypočítaných daňových povinností	84
	ZÁVER	88
	ZDROJE	89
	Zoznam obrázkov	94
	Zoznam tabuliek	95
	Zoznam skratiek	96

ÚVOD

Dane a ich platenie sú súčasťou života každého jedinca v spoločnosti už niekoľko desaťročí. Ich výber a ukladanie je výsledkom práce mnohých ľudí a vďaka príjmom z nich môže väčšina dnešných štátov fungovať.

Vo všetkých vyspelých štátoch existuje samostatný daňový systém, ktorý sa vzťahuje na obyvateľov tejto krajiny a všeobecne môžeme daňový systém definovať ako súbor pravidiel a inštitúcií, ktoré upravujú zdaňovanie. Medzi hlavné ciele daňových systémov patrí v prvom rade financovanie verejných výdavkov, prerozdelenie príjmov medzi obyvateľstvo, ale aj stabilizácia ekonomiky či podpora hospodárskeho rozvoja krajiny. (Lénártová, 2014)

Dane v daňových systémoch môžeme všeobecne rozdeliť do dvoch veľkých skupín, a to na priame dane a nepriame dane. Kritériom tohto rozdelenia je fakt, či konkrétna daň dopadá na poplatníka dane priamo, a teda on má povinnosť ju štátu odvieť, alebo nepriamo, čo znamená, že daň štátu odvádza iná osoba, ako tá, ktorá ju reálne zaplatila. Ďalším kritériom tohto rozdelenia je skutočnosť, či výška vyberanej dane závisí na príjmoch daňovníka, alebo je v rovnakej výške pre všetkých poplatníkov. (Kubátová, 2015)

V súvislosti s daňami rozlišujeme aj dva základné výrazy, ktoré sú esenciálne pre spracovanie tejto diplomovej práce, a to fyzická a právnická osoba. V prípade, že hovoríme v spojitosti s podnikaním o fyzickej osobe, jedná sa o individuálneho človeka, ktorý je nositeľom práv a povinností spojených s týmto podnikaním. Právnická osoba, na rozdiel od fyzickej, je umelo vytvorená a je jej priznaná právna subjektivita, čo znamená, že vo svojom mene môže nadobúdať vlastnícke práva a vykonávať podnikateľskú činnosť. (Babčák, 2022)

Táto diplomová práca sa bude komparácii zdanenia vybraného podnikateľského subjektu v Českej republike a na Slovensku a bude členená do troch častí.

Teoretická časť bakalárskej práce bude zameraná na vymedzenie základných pojmov spojených s daňovým systémom a daňami a jeho významom v národnom hospodárstve krajiny.

Praktická časť sa venuje daňovým systémom Slovenska a Českej republiky, ich porovnanou a predstaveniu konkrétneho subjektu, ktorý bude predmetom následnej komparácie.

Tretia, posledná časť sa zaoberá výpočtom daňovej povinnosti tohto subjektu na základe účtovných dokladov za zdaňovacie obdobie 2023 a obsahuje aj zhodnotenie faktorov, ktoré môžu mať vplyv na rozhodovanie o podnikaní pre tento subjekt.

1 CIELE PRÁCE, METÓDY A POSTUPY SPRACOVANIA

Diplomová práca ma za hlavný cieľ zhodnotiť a porovnať spôsoby zdaňovania daňou z príjmov podnikateľského subjektu XY v dvoch krajinách – Česká republika a Slovensko. Zhodnotenie bude postavené na základe analýzy daňových systémov krajín a zdrojom informácií pre analytickú časť práce je najmä legislatíva oboch krajín. Návrhová časť je venovaná výpočtom daňovej povinnosti vybraného subjektu, pričom sú zvažované všetky možné kombinácie pre zdanenie. Výpočty prebiehajú na základe informácií dostupných z účtovných výkazov subjektu za zdaňovacie obdobie 2023.

Pre splnenie hlavného cieľa je potrebné vymedzenie **čiasťových cieľov**:

- vypracovanie teoretickej časti za pomoci vhodne zvolenej literatúry, ktorá je dôležitá pre správne pochopenie problematiky fungovania daní a daňového systému
- v úvode analytickej časti priblížiť daňový systém Českej republiky a Slovenska a zamerať sa na rozdiely v jednotlivých daniach
- predstaviť vybraný subjekt a stručne ho popísať
- vypracovať výpočet daňovej povinnosti vybraného subjektu na základe zistených predošlých príjmov a porovnať výhodnosť či nevýhodnosť zmeny právnej formy či štátu pôsobnosti a následne poskytnúť vlastné návrhy

Metódy a postupy spracovania práce

Pomocou využitia niekoľkých rôznych metód bola vypracovaná táto diplomová práca. Za použitia deskripcie, a na ňu nadväzujúcej interpretácie, bola spracovaná teoretická časť práce, ktorá podrobne popisuje problematiku daní a daňového systému. Metódou komparácie, ktorá bola využitá v analytickej časti práce, boli porovnané daňové systémy zvolených štátov – Českej republiky a Slovenska. Pre ich podrobné rozčlenenie bola použitá metóda analýzy.

Na vypracovanie návrhovej časti boli použité metódy dedukcie a indukcie, vďaka ktorým bolo možné pretaviť poznatky z analytickej časti do konkrétnych návrhov zlepšení a odporúčaní na zlepšenie aktuálnej situácie sledovaného subjektu.

2 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ PRÁCE

V teoretickej časti diplomovej práce je v úvode stručne objasnená štruktúra daňového systému v Českej republike, sú vymedzené základné pojmy, ktoré sú potrebné pre pochopenie problematiky daní, ich funkcií a vlastností. Nasleduje všeobecný popis priamych a nepriamych daní v ČR a na Slovensku. Druhá časť teórie sa venuje predstaveniu dane z príjmov fyzických osôb a právnických osôb. Posledná časť je zameraná na vymedzenie všeobecného postupu zdanenia fyzickej a právnickej osoby, ktorý je za podmienky určitých úprav aplikovateľný na takmer všetky subjekty, ktoré podliehajú jednej z vyššie uvedených daní.

2.1 Vymedzenie základných pojmov

Definícia pojmu daň je otázkou, na ktorú sa snažia mnohí odpovedať už niekoľko desaťročí, no stále neexistuje jej jednotná forma. Kubátová (2015, s.15) ale uvádza, že daň môžeme popísať ako transfer finančných prostriedkov, ktorý plyní od súkromného sektora k verejnému. Zároveň tvrdí, že za daň sú považované aj clá, nakoľko ide o neúčelovú a povinnú platbu do štátneho rozpočtu. Vančurová, Láchová a Zídková (2020, s.9) ale dodávajú, že na to, aby daň mohla byť vôbec vyberaná, je potrebné poznať daňové subjekty, teda poplatníkov, a predmet dane, teda to, z čoho je daň vyberaná.

Pokiaľ by sme chceli daň vymedziť podľa nejakého právneho predpisu, môžeme využiť zákon č. 280/2009 Sb., daňový rád:

„Daní se pro účely tohoto zákona rozumí:

- a) Peněžité plnění, které zákon označuje jako daň, clo nebo poplatek,*
- b) Peněžité plnění, pokud zákon stanoví, že se při jeho správě postupuje podle tohoto zákona,*
- c) Peněžité plnění v rámci dělené správy.“ (Zákon č. 280/2009, daňový rád, §2 odst. 3)*

2.1.1 Vlastnosti daní

Hoci daň nie je možné jednotne definovať, mnoho autorov sa zhoduje na tom, že každá platba, ktorá je klasifikovaná ako daň má niekoľko vlastností, ktorými je špecifická. Najzákladnejšou je jej **povinnosť**, ktorá je uložená zákonom daného štátu a všetky zaplatené dane plynú do verejného rozpočtu. (Vančurová, Láchová, Zídková, 2020, s.10)

Ďalšou z nich je **neúčelovosť**, ktorá znamená, že subjekt, ktorý daň platí nepozná konkrétny účel, na ktorý bude využitá a to z dôvodu, že po zaplatení sa stane súčasťou celkových príjmov verejného rozpočtu. (Kubátová, 2015, s.16)

Nie menej podstatnou vlastnosťou daní je ich **nenávratnosť**, ktorá znamená, že po jej zaplatení poplatníkovi nevzniká žiadny konkrétny nárok a s ňou úzko spätá **neekvivalentnosť**. Tá vyjadruje nerovnomerný vzťah medzi podielom na verejných príjmoch a verejných výdajoch. To znamená, že výška dane, ktorú poplatník zaplatí do verejného rozpočtu neurčuje do akej miery má právo spotrebovať verejné statky, ktoré sú z tohto rozpočtu financované. (Hamerníková, Maaytová a kol., 2010, s.109)

2.1.2 Funkcie daní

Okrem vlastností je potrebné u daní určiť aj ich tri základné funkcie, nakoľko ich prostredníctvom napomáhajú verejným financiám. (Široký, 2016, s.20)

Alokačná funkcia má za úlohu efektívne prerozdeľovať finančné prostriedky a to najčastejšie odobratím z tých oblastí, v ktorých je ich prebytok a vložením tam, kde ich trh vkladá málo a je ich potreba posilnenia. Typickým príkladom podfinancovanej sféry je školstvo. (Kubátková, 2015, s.19) Alokácia zdrojov môže byť ovplyvnená mnohými spôsobmi a jedným z nich je napríklad zmena nákladov na výrobu alebo spotrebu tovarov a služieb. To znamená, že ak je na určitý faktor výroby uvalená daň, automaticky sa náklady na výrobu tohto tovaru alebo služby zvýšia a to môže viesť k tomu, že výrobcovia ho budú vyrábať menej. (Bernanke, Frank, 2005)

Stabilizačná funkcia zmierňuje cyklické výkyvy ekonomiky a tým zabezpečuje cenovú stabilitu a zaisťuje dostatočnú zamestnanosť a ekonomický rast. Vančurová, Láchová a Zídková (2020, s.13) konštatujú, že cyklické výkyvy sa vďaka tejto funkcii riadia samé a to tak, že v čase keď dôchodky rýchlo rastú sa do verejných rozpočtov na daniach odčerpáva viac finančných prostriedkov a tým sa vytvára rezerva do budúcnosti. Naopak, v čase stagnácie, kedy podiel daní na verejných rozpočtoch je nižší, je vďaka nim možné ekonomiku opäť rozbehnúť. Široký (2016, s.20) je však názoru, že medzi autormi existuje ohľadom tejto funkcie mnoho rozporov.

Redistribučná funkcia spolu s alokačnou funkciou nie je podmienená určitým pomerom príjmov a výdajov verejných rozpočtov. (Peková, 2011, s. 382, 383) Jej úlohou je zmiernovanie rozdielov v dôchodkoch medzi jednotlivými subjektami. Bohatší sú viac zaťažený daňami a tieto finančné prostriedky sú najmä prostredníctvom rôznych

transferov distribuované medzi chudobnejších, aby bola zaistená rovnosť. Toto pravidlo sa tiež vzťahuje na podnikateľské subjekty, pri ktorých môže dochádzať k redistribúcii prostriedkov z prosperujúcejších regiónov do chudobnejších. Cieľom je vyrovnanie životnej úrovne spoločnosti. (Vančurová, Láchová, Zídková, 2020, s.10)

Aj napriek tomu, že väčšina autorov sa zhodne na tom, že dane majú tri základné funkcie, niekoľko z nich medzi ne zaraďuje aj ďalšie dve.

Fiškálna funkcia je dokonca Jánošíkovou, Mrkývkom a kolektívom (2016, s. 301) označovaná ako primárna funkcia daní a jedná sa o schopnosť daní naplniť verejný rozpočet. To však neznamená, že pokiaľ dôjde k náhlemu zvýšeniu daní, že bude verejný rozpočet plnší. Pri zvyšovaní daní je potrebné si dať pozor na snahu poplatníkov vyhnúť sa ich plateniu, prípadne na ich odchod z krajiny.

Poslednou funkciou je **stimulačná funkcia**, prostredníctvom ktorej štát poplatníkom, v prípade, že je ich chovanie zodpovedné, poskytuje rôzne formy daňových úspor aby si mohli svoju daňovú povinnosť znížiť. Naopak, v prípade, že sa poplatník voči štátu chová nezodpovedne, štát ho môže podrobiť vyššiemu zdaneniu. (Vančurová, Láchová, Zídková, 2020, s.12)

2.1.3 Daňové princípy a dobré dane

Prvým, kto prišiel s potrebou definovať čo znamená spravodlivé zdaňovanie bol Adam Smith, ktorého 4 kánony sú považované za prvú ucelenú sústavu daňových princíпов. (Široký, 2016, s.33)

„Subjekty každého štátu by sa mali podieľať na podpore vlády v čo najväčšej miere, úmerne svojim schopnostiam.“ (Canons of Taxation, Equity and Equality, 2021)

Svoje 4 kánony Adam Smith prvýkrát predstavil vo svojej knihe „An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations“ a aj napriek tomu, že bola vydaná v roku 1902, do dnešnej doby je základným pilierom pri formovaní dobrého systému zdaňovania. Svoje zásady definoval ako rovnosť, istota, pohodlie a ekonomika. (Canons of Taxation, Equity and Equality, 2021)

Kánon rovnosti neznamená, že každý občan štátu by mal platiť rovnako vysokú daň, ale práve naopak. Podľa Smitha by mal byť každý zaťažený daňou podľa miery svojej platobnej schopnosti a vďaka tomu je možné v štáte dosiahnuť sociálnu rovnováhu a spravodlivé prerozdelenie bohatstva. Kánon istoty poukazuje na to, že daň, ktorú jednotlivец má zaplatiť by mala byť pevne stanovená a nie ľubovoľná, pričom istota

predstavuje záväzok daňovníka voči daňovému úradu, že stanovená daň bude zaplatená včas. Kánon ekonomiky hovorí, že náklady na výber daní by mali byť čo najnižšie. Posledný kánon, kánon pohodlia tvrdí, že dane by mali byť vyberané takým spôsobom, aby to bolo pohodlné nielen daňovým poplatníkom, ale aj vláde či správcom dane. (Smith, 2001)

V dnešnej dobe však hovoríme o viacerých daňových princípoch, ktoré by mali byť pri výbere a určovaní daní dodržiavané. Kubátová (2015, s.41) dodáva, že aj napriek tomu, že v dnešnej dobe mnohí autori hovoria o „dobrých daniach“ a princípoch ich stanovenia, všetky tieto definície sú len rozšírením Smithových 4 kanónov.

Kubátová (2015, s.42) definuje 5 kritérií „dobrých daní“ takto:

- Efektívnosť
- Pozitívny vplyv na ekonomické chovanie subjektov
- Spravodlivosť
- Správne pôsobenie na makroekonomické agregáty
- Právna perfektnosť a politická priehľadnosť.

Kritérium spravodlivosti vychádza z kánonu rovnosti a teda tvrdí, že je potrebné skrz dane zaistiť rovnomerné rozdelenie dôchodkov. Najbežnejším opatrením, ako spravodlivosť daní dosiahnuť je tzv. progresívne zdanenie, pri ktorom sa daňová sadzba s rastúcimi príjmami zvyšuje. (Fundamental principles of taxation, 2014) Právna perfektnosť a politická priehľadnosť stanovujú, že poplatník dane by mal byť z hľadiska platenia daní informovaný rovnako ako štát a nič by pred ním nemalo byť zamlčované. V opačnom prípade dochádza k neefektívnosti a nespravodlivosti, čo je považované za väčšie nebezpečenstvo ako nesprávne stanovenie dane. (Principles of Sound Tax Policy, 2017) Efektívnosť znamená, že dane by nemali spôsobovať výkyvy v cenách a úžitku z rôznych statkov, či veľké administratívne náklady. (Babčák, 2022) Široký (2016, s.35) však dodáva, že aj napriek tomu, že je možné princípy „dobrých daní“ formulovať mnohými spôsobmi, dva z nich budú vždy považované za najdôležitejšie a tými sú spravodlivosť a efektívnosť.

Spravodlivosť daní

Pojem spravodlivosť v kontexte daní je veľmi náročné definovať. Vo všeobecnosti sa používajú dva rôzne prístupy, podľa ktorých je možné poplatníkov zdaňovať.

- Podľa úžitku
- Podľa schopnosti daňovej úhrady. (Kouba, 2017)

V prípade prvého spôsobu zdaňovania nastáva problém spojený s určovaním toho, aký úžitok plynie poplatníkovi zo spotreby daného statku a taktiež aká je požadovaná úroveň progresivity dane. Práve z tohto dôvodu je uprednostňovanejší druhý spôsob, nakoľko každý poplatník prispieva na verejné výdaje podľa svojej platobnej schopnosti. Zároveň je však potrebné, aby takto stanovená daň splňovala podmienky horizontálnej a vertikálnej spravodlivosti. Horizontálna spravodlivosť znamená, že dvaja poplatníci s rovnakou platobnou schopnosťou by mali platiť rovnako vysokú daň. Podľa vertikálnej spravodlivosti by dvaja poplatníci s rôznymi príjmami mali platiť daň v rôznych výškach. Naplňovaná je prostredníctvom progresivity daní. (Široký, 2016, s.36, 37)

Efektívnosť daní

Podobne ako spravodlivosť daní, Široký (2016, s.37) uvádza, že efektívnosť daní môžeme hodnotiť z dvoch pohľadov.

- Podľa toho, ako ovplyvňujú tržný mechanizmus – ekonomická efektívnosť
- Podľa toho, aké priame a nepriame náklady vznikajú pri výpočte a úhrade – administratívna efektívnosť.

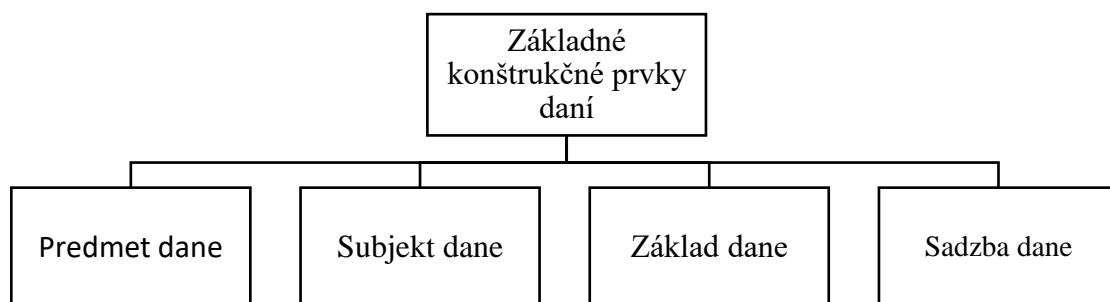
Ekonomická efektívnosť vyjadruje stav, v ktorom alokácia zdrojov prináša najväčší čistý úžitok a zaoberá sa tým, ako daňový systém ovplyvňuje hospodársku aktivitu. Efektívny daňový systém by nemal ovplyvňovať rozhodnutia ľudí a firiem o tom, ako využijú svoje zdroje. (Legal Information Institute, 2022)

Administratívna efektívnosť je spojená s nákladmi, ktoré vznikajú pri výbere daní a popisuje schopnosť štátu alebo poverenej organizácie vybrať dane s minimálnymi výdavkami. (Legal Information Institute, 2022) Peková (2011) dodáva, že tieto náklady je možné rozdeliť na priame, čiže správne, administratívne, vďaka ktorým je možné vybudovanie a fungovanie finančných úradov, a nepriame, vyvolané, ktoré je potrebné aby vynaložil samotný poplatník dane a zahŕňajú sa do nich náklady na vedenie evidencie, ktorá je spojená so stanovením základu dane, na výpočet samotnej dane či zoznámenie sa s daňovou legislatívou. Vančurová (2021, s. 36) toto tvrdenie rozširuje o fakt, že administratívna náročnosť pri výbere daní závisí od počtu daňových subjektov a členitosti konštrukcie dane.

Úzko spätá s efektívnosťou daní je aj problematika nadmerného daňového bremena a vznik distorzie, tzv. skreslenia. Každé zavedenie novej dane spôsobuje zmeny v relatívnych cenách, úžitkoch a výnosoch a preto mnoho spotrebiteľov po zavedení dane pristúpi k substitúcii, to znamená, že nahradia obvyklý produkt iným, ktorý je pre nich výhodnejší v mnohých ohľadoch. Platením týchto daní mnohokrát dôjde k nadmernému daňovému bremenu, ktoré poplatník musí niesť a o tomto efekte hovoríme vtedy, keď daňová záťaž, ktorá je uvalená na fyzické alebo právnické osoby prekračuje úroveň, ktorú považujú za primeranú, spravodlivú či udržateľnú. (Kubová, 2015, s.47)

2.1.4 Konštrukčné prvky dane

Rozlišovať môžeme základné konštrukčné prvky dane a pridružené konštrukčné prvky dane. Základné konštrukčné prvky dane je potrebné určiť najmä preto, aby bolo možné určiť v akej miere budú dane dopadať na jednotlivé subjekty a bez ich určenia nie je možné daň spočítať. Zároveň určujú od koho a kedy budú dane vyberané a aké veľké ekonomické zaťaženie ich výber daňovým subjektom spôsobí. (Vančurová, Zídková, 2022, s.3)

Obrázok 1: Základné konštrukčné prvky daní

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Válka, Rabatinovej, Kušnírovej a Ihnatišinovej (2023, s.22)

Predmet dane

Pod týmto pojmom sa rozumie čo bude zdanené, napr. mzda, zisk, majetok, tovar alebo iný príjem a na základe jeho určenia vzniká daňovému subjektu daňová povinnosť. V zmysle zákona sa môžeme stretnúť s jeho pozitívnym a negatívnym vymedzením, kedy v prvom prípade zákon určuje čo je predmetom dane a v druhom prípade vymedzuje a stanovuje okruhy, ktoré nie sú predmetom dane. (Válek, Rabatinová, Kušnírová, Ihnatišinová, 2023, s.23) Vančurová a Zídková (2022, s.3) dodávajú, že zoznam príjmov, ktoré sú vymedzené pozitívne, je typický tým, že sa jedná o príjmy, ktoré zvyšujú majetok poplatníka. Avšak, nie všetky príjmy, ktoré sú predmetom dane z príjmu, musia byť

v konečnom dôsledku zdanené a najčastejším dôvodom je oslobodenie od dane, ktoré definuje tú časť dane, ktorá nemusí a ani z pravidla nemôže byť zahrnutá do základu dane. (Vančurová, Láchová, Zídková, 2020, s.19)

To však znamená, že k príjmom, ktoré sú oslobodené od dane si poplatník nemôže uplatniť položky, ktoré sa k nim vzťahujú, a za normálnych okolností by základ dane znižovali. Z tohto dôvodu si poplatník nemôže uplatniť ani daňovú stratu, ktorá mu vznikla v súvislosti s takýmto príjmom, čo pre mnoho subjektov môže byť nevýhodné. Pokiaľ sa subjekt v jednom zdaňovacom období rozhodne, že bude využívať zákonom stanovenú možnosť určitý príjem od dane oslobodiť, musí v tom pokračovať až do konca tohto obdobia. V prípade, že dôjde k porušeniu podmienok, subjekt stráca svoj nárok na oslobodenie a príjem musí byť podrobený dani. (Válek, Rabatinová, Kušnírová, Ihnatišinová, 2023, s.23) Oslobodenie od dani upravuje §4 zákona č. 586/1992 Sb., o daniach z príjmov.

Podmienky oslobodenia určitých príjmov sa však líšia podľa toho, či ide o zdaňovanie fyzickej alebo právnickej osoby. V prípade, že hovoríme o dani z príjmov právnických osôb, oslobodené je len minimálne percento z nich, napríklad úroky z preplatkov na dani zavinených správcom dane. Ďalším príkladom príjmu, ktorý síce je zahrňovaný do predmetu dane, avšak od dane je oslobodený, sú bezúplatné plnenia získané dedičstvom. (Vančurová, Zídková, 2022, s.4)

V prípade zdaňovania fyzických osôb je škála príjmov, ktoré sú od dane oslobodené oveľa širšia a jedná sa najmä o príjmy sociálneho charakteru, ako napríklad štipendiá či invalidné dôchodky, až do výšky niekoľkonásobku minimálnej mzdy. Okrem príjmov, ktoré sú od dane z príjmov fyzických osôb automaticky oslobodené ale rozlišujeme aj príjmy, ktoré sú oslobodené len za splnenia určitých podmienok a typickým príkladom sú bezúplatné plnenia, čiže dary. (Vančurová, Zídková, 2022, s.5) Oslobodenie od tejto dane závisí napríklad od vzťahu medzi darcom a obdarovaným, od výšky nadobudnutého majetku alebo od účelu nadobudnutého majetku. (Babčák, 2022)

Ďalšou kategóriou daní, ktorú rozlišujeme sú dane, ktoré od dane môžu byť oslobodené len za zákonom daných okolností. Typickým príkladom takejto dane je daň z poistného, ktorú zamestnávateľa odvádajú za svojich zamestnancov a za seba, alebo daň z nehnuteľností, ktorá je platená vlastníkami nehnuteľností. (Schultzová, 2018)

Subjekt dane

Daňový subjekt je ten, kto má povinnosť daň platiť. Rozlišujeme dve základné kategórie daňových subjektov, fyzické osoby (FO) a právnické osoby (PO). Tretia skupina zahŕňa špeciálne prípady, ktoré sú zákonom presne určené, kedy povinnosť platiť daň pripadá na zákonného zástupcu, právneho nástupcu či ručiteľa za daň. (Válek, Rabatinová, Kušnírová, Ihnatišinová, 2023, s.24)

Subjekty dane z hľadiska toho, koho daň zaťažuje a kto je povinný ju odvádzať, rozlišujeme ako platiteľa dane a poplatníka. Poplatník je osoba, ktorého majetok alebo príjem je zaťažený daňou a jeho finančné zdroje sú vytýčením daňovej povinnosti krátené. Poplatníkom dane môže byť ako fyzická, tak aj právnická osoba. (Vančurová, Láchová, Zídková, 2020, s.15)

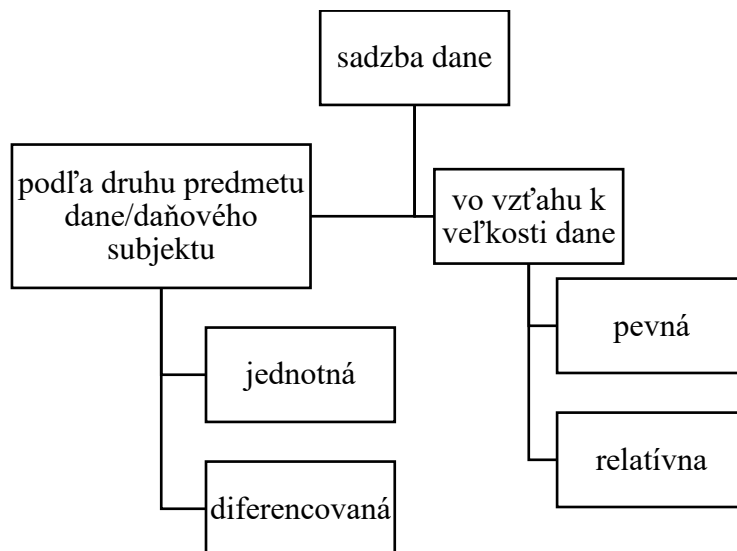
„Plátce daně je daňový subjekt, který je ze zákona povinen odvést do veřejného rozpočtu daň vybranou od jiných subjektů nebo sraženou jiným poplatníkům pod svou majetkovou odpovědností.“ (Vančurová, Láchová, Zídková, 2020, s.15)

V praxi sa často stretávame s tým, že plátca dane a poplatník dane sú tou istou osobou. Napríklad zamestnanec je súčasne poplatníkom dane z príjmov zo závislej činnosti a plátcem tejto dane pre svojho zamestnávateľa. (Hakalová, Pšenková, 2019)

Válek, Rabatinová, Kušnírová, Ihnatišinová (2023, s.24) dodávajú, že povinnosťou platiteľa dane je odvod a výpočet dane príslušnému správcovi dane. Takto odvádzaná daň je započítaná v cene služby alebo produkcie, ktorú platiteľ vykonáva a preto je v konečnom dôsledku zaplatená niekým iným, nie priamo ním. Hovoríme teda o prenose daňového bremena na iný subjekt, ten je typický napr. pre spotrebnú daň alebo pre zdaňovanie príjmov zo závislej činnosti zamestnancov.

Sadzba dane

Určenie sadzby dane je druhým najdôležitejším konštrukčným prvkom pri správnom stanovení dane. Algoritmov pre jej výpočet existuje mnoho, no pre uľahčenie sa sadzby delia podľa dvoch kritérií, ktoré s na sebe nezávislé. (Vančurová, Láchová, Zídková, 2020, s.24)

Obrázok 2: Druhy sadzieb dane

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Vančurovej, Láchovej, Zídkovej (2020, s.25)

Najznámejším príkladom diferencovanej sadzby dane je daň z pridanej hodnoty, ktorá v závislosti na druhu produktu môže nadobúdať hodnoty 10%, napr. knihy, 15%, napr. potraviny alebo 21% pri väčšine tovarov a služieb. S diferencovanou sadzbou sa však nestretávame len pri určovaní kvality predmetu dane, ale aj pri daňových subjektoch. Na druhú stranu, jednotná sadzba dane je rovnaká pre všetky druhy a typy predmetu dane. (Grúň, 2004)

Pevná sadzba sa vzťahuje k fyzikálnej jednotke ZD a očakáva sa od neho, že je špecifický. Opakom k pevnej sadzbe je sadzba relatívna, alebo ako uvádzajú Válek, Rabatinová, Kušnírová, Ihnatišinová (2023, s.27) percentuálna, ktorú ďalej špecifikujú do troch podkategórii:

- Degresívna – s rastúcim ZD sa sadzba dane znižuje.
- Proporcionálna – sadzba dane je stanovuje pomerne k ZD.
- Progresívna – so zmenou ZD sa mení aj výška sadzby dane.

Zároveň však dodávajú, že v praxi je často využívaná aj tzv. progresívne kĺzavá sadzba dane a vypočítaná je rozdelením ZD na viaceré časti, pričom každá z týchto častí je podrobená inej sadzbe. Prvá časť podlieha základnej sadzbe, druhá, ktorá prevyšuje hornú hranicu prvej časti, je podrobená vyššej percentuálnej sadzbe.

Základ dane

Základ dane je neoddeliteľným konštrukčným prvkom pri výpočte daňovej povinnosti, avšak jeho vymedzenie je veľmi zložité a postup jeho určovania je pre fyzické a právnické osoby rozdielny v mnohých ohľadoch. Všeobecne však môžeme povedať, že do základu dane sa zahŕňa všetko, čo je podľa zákona č. 586/1992 Sb., o daniach z príjmov potrebné podrobiť dani.

Základným pravidlom pre stanovenie ZD je identifikácia príjmov, ktoré sú predmetom dane. Ako však už bolo spomenuté vyššie, nie každý príjem, ktorý je predmetom dane musí byť zdanený. (Bakeš a spol., 2012)

U fyzických osôb sa do ZD započítavajú príjmy z rôznych činností:

- Príjmy zo závislej činnosti
- Príjmy zo samostatnej činnosti
- Príjmy z kapitálového majetku
- Príjmy z nájmu
- Ostatné príjmy (Dvořákova, Pitterling, Skalická, 2018, s.35, 36)

Východným bodom pre zistenie ZD u právnických osôb je rozdiel medzi výnosmi a nákladmi, ktoré zistíme z účtovníctva. Podľa §18 zákona č. 586/1992 Sb., o daniach z príjmov sú predmetom dane právnických osôb všetky príjmy z každej činnosti a z nakladania so všetkým majetkom. Tento zákon však taxatívne vymenúva aj výnimky, ktoré sa do predmetu dane nezapočítavajú, ako napr. príjmy získané nadobudnutím akcii.

Samostatný základ dane

Príjmy, z ktorých sa daň vyberá zvláštnou sadzbou dane, nemôžu byť zahrnuté do bežného základu dane ale v takomto prípade hovoríme, že sa jedná o príjmy spadajúce do samostatného základu dane. Samostatný základ dane v Českej republike upravuje zákon č. 586/1992 Sb., o daniach z príjmov a v §20b vymedzuje, že sa doň zahŕňajú všetky príjmy z podielov na zisku, vysporiadaných podieloch, podielov na likvidačnom zostatku alebo im podobnými plnení a to vo výške vrátane dane zrazenej v zahraničí. Vančurová, Zídková (2022, s.5) tvrdia, že väčšinou ide o hrubý príjem bez uplatnenia výdavkov, ktorý nie je ovplyvnený daňovými úľavami či zvýhodneniami a takýto základ dane sa zaokrúhľuje na celé koruny nadol. Rovnako sa nadol zaokrúhľuje aj daň, ktoré je z tejto čiastky vypočítaná. K samostatnému základu dane sa viaže zvláštna sadzba dane, ktorá

je rovnako určená zákonom o daniach z príjmov, ktorý ju pre rezidentov štátu stanovuje na 15%.

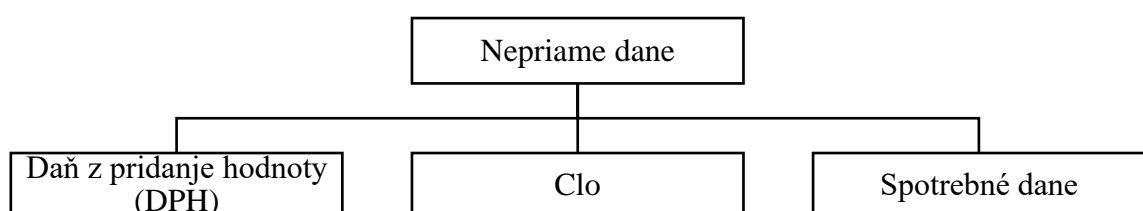
2.2 Členenie daní

Existuje mnoho autorov, ktorí sa snažia dane rozdeliť z najrôznejších hľadísk a ich cieľom je najmä zjednodušenie určovania toho, za akým účelom je daná daň vyberaná. Členiť dane môžeme kategorizovať napríklad podľa typu dane, podľa úrovne vlády, ktorá daň vyberá, podľa jej účelu či spôsobu výpočtu. Najbežnejším členením daní je však ich delenie na priame a nepriame. (Široký, 2016, s.25)

Priame dane sú neprenosné a osoba, ktorej takéto dane boli vymerané sa im nemôže vyhnúť. Sú vymedzené na základe príjmov daného poplatníka za predpokladu, že ich zaplatenie bude mať dopad na výsledný disponibilný dôchodok tejto osoby. (Hamerníková, Maaytová a kol., 2010) Kubátová (2015, s.20) dodáva, že v kontexte priamych daní hovoríme o majetkových a dôchodkových daniach, prípadne o daniach z hlavy. Príkladom priamych daní sú daň z majetku, dedičská daň alebo daň z príjmu, ktorú ďalej delíme na daň z príjmu fyzických alebo právnických osôb.

Podľa spôsobu výberu priamych daní ich môžeme ďalej deliť na dane vyberané na základe daňového priznania a dane vyberané zrážkou. V prvom prípade je poplatník osobou, ktorá je zodpovedná za správnosť ich výšky a za zaplatenie v stanovenom čase. V druhom prípade daň za poplatníka odvedie iný subjekt a administratívne náklady na tento druh výberu sú z pravidla nižšie. (Široký, 2016, s.25, 26)

Nepriame dane, nazývané aj dane zo spotreby, patria historicky medzi najstaršiu formu zdaňovania, ktorá vo svojich začiatkoch mala najmä naturálnu podobu a jednalo sa o nepravidelné, príležitostné platby panovníkovi. Jedná sa o dane, ktoré sú prenášané na spotrebiteľa alebo iný subjekt, ktorý nie je priamo považovaný za daňového poplatníka. (Válek, Rabatinová, Kušnírová, Ihnatišínová, 2023, s.177)

Obrázok 3: Nepriame dane

Zdroj: vlastné spracovanie podľa portálu finančnisprava.cz

Vančurová, Láchová a Zídková (2020, s.64) dodávajú, že DPH je považovaná za univerzálnu daň a podlieha jej dodanie tovaru, poskytovanie služieb a tovar z dovozu z krajín mimo EÚ. Spotrebné dane a clá zaraďujú do kategórie selektívnych daní spolu s energetickými daňami. Ďalej definujú, že medzi spotrebné dane patrí 5 kategórii tovarov:

- Minerálne oleje
- Lieh
- Víno a medziprodukty
- Pivo
- Tabakové výrobky.

Ako ďalšiu kategóriu nepriamych daní uvádzajú cestnú daň, ktorú špecifikujú ako daň z užívania. Tá je upravená zákonom č. 16/1993 Sb., o dani silniční, ktorý uvádza, že táto daň je povinná nie len pre právnické osoby, ktoré vlastnia alebo využívajú motorové vozidlo pre svoju podnikateľskú činnosť, ale aj pre fyzické osoby, ktoré majú vo vlastníctve alebo užívaní osobné auto, motocykel alebo iný druh motorových vozidiel. Výška cestnej dane závisí od viacerých faktorov, ako napríklad typ a hmotnosť vozidla. Avšak aj u tejto dane existujú výnimky pre oslobodenie.

Peková (2011) ďalej dane delí podľa subjektu, ktorý je nútený daň platiť. Môže sa jednať o jednotlivca, teda individuálnu fyzickú osobu, firmu alebo korporáciu, domácnosť v prípade, kedy jeden člen domácnosti je určený odvádzať a platiť dane za celú domácnosť a v poslednom bode hovorí o tzv. daňovom splittingu. Rozlišujeme dva druhy daňového splittingu a to plný splitting, kedy daň platia všetci členovia domácnosti, alebo manželský splitting, kedy je daň rozdelená medzi manželov. Podmienkou je však zavedenie spoločného zdanenia manželov v danom štáte.

2.3 Spôsoby výberu daní

Základom toho, aby do štátneho rozpočtu plynuli finančné zdroje je samozrejme správny výpočet dane jednotlivých poplatníkov a ich následný odvod štátu. Avšak to, že prebehne správne stanovenie výšky dane ešte nezaručuje, že táto daň bude vybraná. Je preto potrebné, aby bol v zákone ukotvený spôsob, prípadne viac spôsobov, akým sa bude daň

vyberať a ako sa dostane od poplatníka do príslušného verejného rozpočtu. (Schultzová, 2018)

Na to, aby správca dane schopný stanoviť výšku dane, je potrebné aby mu subjekt prostredníctvom **daňových tvrdení**, ktorými sú vyúčtovanie dane alebo daňové priznanie, poskytol všetky potrebné informácie. Je povinný takto urobiť v zákonom stanovených lehotách splatnosti a vždy za každé zdaňovacie obdobie samostatne. Nakoľko je však u väčšiny daňových subjektov zdaňovacím obdobím kalendárny rok a jednorázový výber všetkých daní v jednom období by bol veľmi administratívne aj časovo náročný, u niektorých daní, napr. daň z príjmu, je zavedená povinnosť odvodu **záloh na daň**. Zálohy sa určujú na základe výšky dane z predošlého zdaňovacieho obdobia a ich charakteristickou vlastnosťou je ich zúčtovateľnosť. To znamená, že na konci zdaňovacieho obdobia sa vypočíta finálna daňová povinnosť poplatníka, k nej sa započítajú zálohy zaplatené v priebehu roka a následne, v prípade, že poplatník zaplatil zálohy vyššie ako je vypočítaná daňová povinnosť, vznikne **preplatok**. V opačnom prípade, teda ak zaplatené zálohy na daň sú nižšie ako vypočítaná daňová povinnosť, poplatníkovi vzniká nedoplatok a je povinný uhradiť **doplatok dane**. (Vančurová, Láchová, Zídková, 2020, s.43)

Nie všetky dane sú ale počítané na základe príjmov dosiahnutých v priebehu zdaňovacieho obdobia. U tzv. kapitálových daní je základom stavová veličina napríklad podľa stavu k prvému dňu zdaňovacieho obdobia. (Hamerníková, Maaytová, 2010) Typickým príkladom takejto kapitálovej dane je daň z nehnuteľností, u ktorej sa ako daňový základ berie stav nehnuteľností k 1.1.20xx a z tohto základu je následne vypočítaná daň. Nakoľko výška tejto dane môže byť veľká a pre poplatníka by to mohlo znamenať nadmerný zásah do jeho disponibilných príjmov, je možné ju uhradiť v priebehu zdaňovacieho obdobia prostredníctvom **splátok dane**. Tie môžeme definovať aj ako postupné plnenie stanovenej daňovej povinnosti. (Peková, 2011, s.331)

Nakoľko cieľom daňového systému je nie len naplnenie štátneho rozpočtu, ale aj minimalizácia nákladov vynaložených na výber daní, je prijateľnejšie, aby niektoré dane boli vyberané pomocou **zrážky dane**. Jedná sa o výber dane, medzi dvomi daňovými subjektmi, plátcou a poplatníkom. Ako už bolo spomenuté vyššie, poplatník je osoba, ktorá daň reálne zo svojich finančných prostriedkov zaplatí. Plátcou je osoba, ktorá výšku dane vypočíta, zrazí a následne na svoju zodpovednosť odvedie správcovi dane. Takto uskutočnená zrážka je považovaná za konečné splnenie daňovej povinnosti (Vančurová,

Láchová, Zídková, 2020, s.43) Vo väčšine jurisdikcii je zrážka spájaná s príjmami zo mzdy. Na základe výšky príjmu zamestnanca je, podľa zákonom stanovených podmienok, vypočítaná výška zrážky a na konci zdaňovacieho obdobia je nakumulované množstvo finančných prostriedkov započítané s výškou výsledné vypočítanej daňovej povinnosti. (Tax Foundation, 2021) V Českej republike je tento spôsob výberu daní nazývaný ako tzv. **zrážka na daň pri zdroji**.

2.4 Dane a Európska únia

Globalizácia spoločenských a ekonomických procesov v 20. storočí zmenila podmienky výberu daní jednotlivými štátmi. Zvyšujúca sa previazanosť trhov umožňuje daňovým subjektom manipulovať so svojimi daňovými povinnosťami, najmä ich znižovať. Daňové subjekty hľadajú legálne alebo nelegálne spôsoby, ako presunúť svoj daňový základ do krajiny s nižším daňovým zaťažením, aby sa vyhli vysokým daňovým povinnostiam. V súčasnosti existujú určité podmienky, ktoré tomuto javu uľahčujú. (Kubátková, 2015)

Fungovanie Európskej únie je postavené na troch pilieroch, ktorými sú konkurencia, koordinácia a harmonizácia. Tieto princípy prispievajú k vytvoreniu jednotného trhu, ktorý je založený na slobode pohybu tovarov, služieb, kapitálu a osôb. Konkurencia je dôležitá pre to, aby sa zabezpečilo, že harmonizované pravidlá budú efektívne. Koordinácia je dôležitá pre to, aby sa zabezpečilo, že členské štáty budú spolupracovať na harmonizácii. (Európska rada: Rada Európskej únie, 2023)

2.4.1 Konkurencia

Konkurencia je jedným z pilierov EÚ. EÚ podporuje hospodársku súťaž medzi podnikmi, aby sa zabezpečilo, že spotrebitelia budú mať prístup k najvýhodnejším cenám a produktom. V oblasti daní platí, že konkurencia medzi podnikmi môže byť ovplyvnená daňovým systémom. (Hamerníková, Maaytová, 2010) Napríklad, ak sú dane v jednej krajine EÚ nižšie ako v iných krajinách, podniky môžu mať motiváciu presunúť svoju činnosť do tejto krajiny. To môže viesť k zníženiu konkurencie v iných krajinách. (Európska rada: Rada Európskej únie, 2023)

Európska únia podporuje konkurenciu v oblasti daní z mnohých dôvodov a to napríklad z dôvodu spotrebiteľských výhod. To znamená, že z dôvodu konkurencie medzi podnikmi dochádza k znižovaniu cien a zlepšovaniu kvality tovarov a služieb. Tým pádom majú spotrebitelia prístup k širšej škále produktov za nižšie ceny. Zároveň sa tieto

podniky musia snažiť o to, aby boli konkurencie schopné. To ich motivuje k inováciám a zlepšovaniu efektivity pri výrobe a aj vďaka tomu môžu takéto podniky rásť a vytvárať nové pracovné miesta. (European Parliament, 2023)

Aby bola podpora konkurencie zo strany EÚ efektívna, prijíma rôzne opatrenia ako napríklad zjednotenie niektorých daňových sadzieb. Zjednotená bola sadzba dane z pridanej hodnoty vo výške 21%. (Široký, 2015) Toto opatrenie bolo prijaté v roku 2018 Radou Európskej únie a do tohto roku v EÚ existovalo celkovo 27 rôznych sadzieb DPH. Rovnako boli prijaté spoločné zásady, ktoré stanovujú, ako sa definuje predmet dane, ako sa určuje základ dane a ako sa uplatňujú daňové sadzby. (Európska rada: Rada Európskej únie, 2023)

2.4.2 Koordinácia

Koordinácia je proces, pri ktorom sa členské štáty EÚ dohodnú na spoločných pravidlách a postupoch. EÚ sa snaží koordinovať daňové systémy členských štátov, aby sa zabezpečilo, že budú spravodlivé a efektívne. Cieľom koordinácie je tiež zabrániť tomu, aby daňové systémy členských štátov znevýhodňovali podniky z iných krajín. (Široký, 2015) Cieľom daňovej koordinácie nie je presun národnej fiškálnej suverenity, ale umožnenie organizáciám a jednotlivcom využívať výhody plynúce z jednotného trhu. (Szabo, Condea, 2012)

Cieľom daňovej koordinácie je aj zdieľanie daňových informácií o daňových rezidenciách z jednotlivých štátov čím sa podporuje spolupráca. V rámci daňovej koordinácie sa vytvárajú bilaterálne a multilaterálne schémy zdaňovania a vydávajú sa tiež odporúčania na novelizáciu daňových zákonov, ktoré sa týkajú aj škodlivej daňovej konkurencie. Škodlivá daňová konkurencia je prípad, keď poplatník čerpá verejné služby v inej krajine, než v ktorej platí daň. (Kubátková, 2018)

Daňová koordinácia je považovaná za predstupeň daňovej harmonizácie. V porovnaní s daňovou harmonizáciou zahŕňa širšiu oblasť a neprebíha iba na úrovni Európskej únie, ale týka sa aj medzinárodných organizácií. (Široký, 2015)

2.4.3 Harmonizácia

Harmonizácia v oblasti daní v EÚ je proces, pri ktorom sa členské štáty EÚ dohodnú na spoločných pravidlách a postupoch v oblasti daní. Cieľom harmonizácie je vytvoriť jednotný trh, ktorý bude spravodlivejší a efektívnejší. (Hamerníková, Maaytová, 2010)

Hlavnými výhodami harmonizácie sú spravodlivosť, vďaka ktorej je možné zabezpečiť, aby podniky mali rovnaké daňové povinnosti, bez ohľadu na to, v ktorej krajine Európskej únie pôsobia, efektívnosť, ktorá má vplyv na fungovanie daňových systémov, a v neposlednom rade je veľkou výhodou uľahčenie podnikania v rámci EÚ. (Zmluva o fungovaní Európskej únie, 2016) Nevýhodami sú zníženie flexibility jednotlivých štátov pri nastavovaní svojich daňových systémov a možnosť, že harmonizácia povedie k zníženiu daňových príjmov pre jednotlivé štáty. (Široký, 2015)

2.5 Medzištátne dohody

Celosvetová globalizácia a zjednodušenie podmienok pre pohyb kapitálu medzi krajinami so sebou priniesli aj problém týkajúci sa zdaňovania tohto kapitálu. Došlo k významnému pohybu v medzinárodnom obchode, rozmohol sa vznik medzinárodných spoločností a presunu kapitálu. Z tohto dôvodu začalo dochádzať k stretom rôznych daňových systémov a mnohých prípadoch bol kapitál zdaňovaný v priebehu jedného obdobia dvakrát. (Nerudová, 2014)

Aby sa problému dvojitého zdanenia, prípadne dvojitého nezdanenia príjmov predišlo, vznikli medzi štátmi tzv. zmluvy o zamedzení dvojitého zdanenia. Tie môžeme charakterizovať ako medzivládne dohody, ktoré majú za cieľ tento problém zmierniť, prípadne mu úplne zabrániť nakoľko v prípade, že dochádza k dvojitému zdaneniu, ekonomické subjekty nie sú motivované svoju činnosť ďalej rozvíjať aj za hranicami štátu. Zmluvy zvyčajne obsahujú pravidlá, ktoré určujú, v ktorej krajine sa má príjem zdaňovať. (Široký, 2015)

Zo začiatku boli tieto zmluvy uzatvárané bez jednotnej formy, avšak postupom času bolo potrebné zjednotiť nie len ich formu, ale aj terminológiu, ktorá je v zmluvách používaná. Z tohto dôvodu došlo v roku 1963 k prijatiu rozsiahlej vzorovej dohody o zamedzení dvojitého zdanenia. (Schadewald, Misey, 2022) Stalo sa tak na pôde OECD a od svojho vzniku bola už mnohokrát upravovaná. Tento vzor zmluvy však nie je jediný, ktorý môžu štáty použiť. Organizácia spojených národov v roku 1990 vypracovala ďalší medzinárodne uznávaný štandard tejto zmluvy, tzv. vzorová zmluva o zamedzení dvojitého zdanenia OSN. Rozdiel medzi týmito dvomi zmluvami je v tom, že zatiaľ čo zmluva vytvorená OSN je uzatváraná medzi vyspelými krajinami na jednej strane a rozvojovými krajinami na druhej strane, zmluva vytvorená OECD je používaná pre hospodársky vyspelé štáty na oboch zmluvných stranách. (Široký, 2015)

Nakoľko cieľom týchto zmlúv je zamedziť dvojitému zdaneniu či nezdaneniu, spolu s vytvorením vzorových zmlúv bolo potrebné stanoviť **metódy pre zamedzenie dvojitého zdanenia**. Tie patria medzi najdôležitejšie ustanovenia zmlúv a pre rôzne druhy príjmov môžu byť použité rôzne druhy metód. Metódy môžeme rozdeliť do dvoch skupín a to nasledovne:

- Metóda vyňatia
- Metóda zápočtu. (Lénártová, 2014)

Podstatou metódy vyňatia je, že pre účely stanovenia dane v krajine rezidenta sa príjem dosiahnutý v zahraničí vôbec nezahrnie do základu dane. V prípade, že sa príjem neberie vôbec do úvahy, potom hovoríme o úplnom vyňatí, avšak použíwanejšou formou vyňatia je vyňatie s výhradou progresie. V praxi sa používa metóda spriemerovania. Táto metóda spočíva v tom, že sa najprv vypočíta priemerná daňová sadzba zo všetkých príjmov, ktoré osoba alebo spoločnosť dosiahla. Potom sa táto priemerná daňová sadzba použije na výpočet dane z domácich príjmov. (Mulligan, 2021) Naopak, v prípade použitia metódy zápočtu zahraničnej dane sa do základu dane započítajú všetky príjmy, ktoré subjekt dosiahol doma aj v zahraničí. Z takto stanoveného základu dane sa následne vypočíta daň a od tej sa odpočítajú všetky dane zaplatené v zahraničí. Pokiaľ by boli dane zaplatené v zahraničí odpočítané v plnej výške, potom hovoríme o metóde úplného zápočtu. Obvyklejšou formou zápočtu však je prostý zápočet, kedy sa k vypočítanej dani započíta len časť daní zaplatených v zahraničí, a to maximálne do výšky ktorá by v domácej krajine pripadala na zahraničný príjem. Zvyšok zahraničných daní, ktorý nejde započítať, je možné v nasledujúcom zdaňovacom období uplatniť ako daňový náklad. (OECD, 2010; Zmluva o fungovaní Európskej únie, 2016)

3 Komparácia daňových systémov v Českej republike a na Slovensku

Členenie daní, ich funkcie, vlastnosti, spôsoby výberu a pojem ako taký boli predmetom predošlej kapitoly.

Nasledujúca kapitola sa bude venovať daňovým systémom v Českej republike (ďalej len ČR) a na Slovensku (ďalej len SR) a ich komparácii. Bližšie sa zameria na zdanenie vybraného subjektu v týchto dvoch krajinách, pričom bude brať do úvahy aj možnosť zmeny právnej formy daného subjektu. Pre účely spracovania diplomovej práce bude bližšie rozoberané zdaňovanie podnikajúcej fyzickej osoby a spoločnosti s ručením obmedzeným.

3.1 Daňový systém Českej republiky

Daňový systém Českej republiky je súbor právnych predpisov, ktoré upravujú zdaňovanie príjmov fyzických a právnických osôb. Je založený na princípe všeobecnej daňovej povinnosti, čo znamená, že každý daňovník je povinný platiť dane, ak spĺňa zákonom stanovené podmienky. Daňový systém ČR je pomerne komplexný, zahŕňa širokú škálu daní a daňové zaťaženie v Českej republike je porovnateľné s daňovým zaťažením v iných vyspelých krajinách. (Dvořáková, Pitterling, Skalická, 2018) Dane, ktoré sú súčasťou daňového systému ČR sa delia do troch kategórií a to na dane zo spotreby, dane z majetku a dane z príjmov. Toto delenie zabezpečuje spravodlivé zdaňovanie jednotlivých subjektov v krajine, ktorého by nebolo možné dosiahnuť všeobecnou daňou. Daňový systém, ktorý je využívaný v ČR je zobrazený na nasledujúcom obrázku. (Vančurová, 2021)

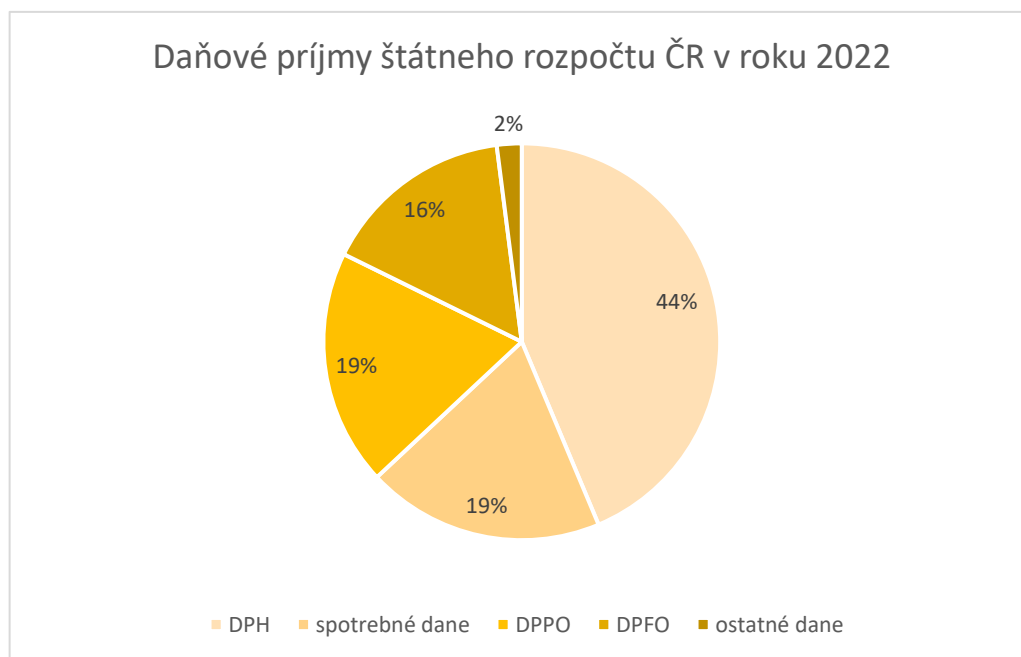
Tabuľka 1: Daňový systém Českej republiky

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Finančnej správy ČR, 2023

PRIAME DANE	NEPRIAME DANE
Dôchodkové dane Majetkové dane	Univerzálne dane Selektívne (spotrebné) dane Ekologické dane

Po rozdelení Československa v roku 1993 sa Česká republika stala samostatným štátom s vlastným daňovým systémom a ten bol založený na daňových zákonoch, ktoré boli prijaté v Českej a Slovenskej Federatívnej republike v rokoch 1990 až 1992. (Široký,

2016) V minulosti boli dane rozdelené do dvoch základných skupín, na priame a nepriame, a inak tomu nie je ani v prípade ČR. Ako môžeme vidieť na obrázku 4, medzi priame dane patria dane z príjmov a majetkové dane a medzi nepriame dane radíme dane zo spotreby, sociálne poistenie a iné daňové príjmy. Podiel priamych a nepriamych daní v daňovom mixe sa historicky mení, a zatiaľ čo v minulosti boli hlavným zdrojom štátneho rozpočtu príjmy z priamych daní, v súčasnosti ich celkový podiel na daňovom mixe klesá. (Vančurová, Láchová, 2021) Jednou z príčin tohto trendu je aj fakt, že od roku 2007, kedy daň z pridanej hodnoty bola na úrovni 5%, sa jej hodnota zvýšila na 21%. Od 1.1.2024 je taktiež v platnosti jedna úroveň zníženej sadzby, ktorá má hodnotu 12%. (Zákon č. 235/2004, o dani z pridanej hodnoty, §47 odst. 1) Aby bol jednoduchšie si podiel jednotlivých daní na celkových daňových príjmoch ČR predstaviť, ich pomer je zobrazený v nasledujúcom grafe:

Obrázok 4: Daňové príjmy štátneho rozpočtu ČR v roku 2022
Zdroj: vlastné spracovanie podľa Ministerstva financií Českej republiky (2022)

Ako môžeme vidieť v grafe, najvýnosnejšou daňou daňového systému Českej republiky je daň z pridanej hodnoty, ktorá tvorí 44% celkových príjmov a spotrebné dane spolu DPPO sa na celkových príjmoch podieľajú rovnakým dielom. Len o niečo menej do rozpočtu prispieva DPFO, ktorá tvorí 16% a zvyšné príjmy sú tvorené ostatnými daňami.

3.1.1 Priame dane

Priame dane sú dôležitou súčasťou daňového systému Českej republiky. Tieto dane dopadajú priamo na daňovníkov, to znamená, že majú povinnosť daň vypočítať a odvieť,

na rozdiel od nepriamych daní, ktoré sa premietajú do ceny tovarov a služieb. Legislatíva ČR rozlišuje dve kategórie priamych daní, a to dôchodkové dane, čiže z príjmov fyzických osôb a daň z príjmov právnických osôb, a majetkové dane. (Vančurová, 2018) Typickým znakom priamych daní je ich adresnosť, vďaka ktorej sú považované za spravodlivejšie, nakoľko je jednoduchšie ich výšku prispôbiť platobnej schopnosti konkrétneho poplatníka. (Vančurová, Láchová, 2021)

Dôchodkové dane sú pre štátny rozpočet ČR z hľadiska výšky výnosov, v porovnaní s majetkovými daňami, významnejšie. Daň z príjmov fyzických osôb bola daňovou reformou zavedená v roku 1993 a jej cieľom bolo nerozdielne zdanenie príjmov jednotlivcov bez ohľadu na zdroj. Prvá daň, ktorá bola podobnou k dani z príjmov právnických osôb bola tzv. daň z podnikov verejne účtujúcich, ktorá bola zavedená v roku 1898 a súvisela s Böhm-Bawerkovou reformou. V tomto čase bola jej výška jednotná na úrovni 10%. (Kubátová, 2018)

Druhou kategóriou priamych daní sú majetkové dane, ktoré do roku 2020 zahŕňali tri druhy daní – daň z nehnuteľných vecí, cestnú daň a daň z nadobudnutia nehnuteľných vecí, ktorá bola k 26.9.2020 zrušená. Sadzba dane z nehnuteľných vecí sa líši v závislosti na tom, o aký typ vecí sa v rámci zdaňovania jedná. (Vančurová, Láchová, 2021) Od 1.1.2024 však došlo k zvýšeniu jednotlivých sadzieb v priemere o 80%. Ministerstvo financií ČR toto zvýšenie odôvodňuje tým, že podiel majetkových daní na celkovom HDP je len zanedbateľný a v roku 2020 nedosahoval ani 0,5%, čo ČR radí na predposledné miesto zo všetkých krajín OECD. (Ministerstvo financií Českej republiky, 2023) Daň z užívania, alebo aj cestná daň, sa v súčasnej dobe týka podnikajúcich fyzických osôb a právnických osôb v prípade, že k svojmu podnikaniu využívajú veľké nákladné vozidlo s hmotnosťou viac ako 12 ton. (Vančurová, Láchová, 2021) Novelou zákona, ktorá prišla do platnosti v júli 2022 bola zrušená cestná daň z osobných automobilov, autobusov a nákladných vozidiel do 12 ton, a zároveň sa vďaka nej podnikateľom znížili administratívne náklady súvisjúce s touto daňou, nakoľko boli zrušené povinné štvrťročné zálohy. (Ministerstvo financií českej republiky, 2023)

3.1.2 Nepriame dane

Nepriame dane sa vyznačujú tým, že neberú ohľad na príjmy jednotlivca a ich výška je rovnaká pre všetkých poplatníkov. Predmetom nepriamych daní je spotreba a teda ich výška je ukrytá v cene tovarov a služieb. (Široký, 2018)

Daňový systém ČR nepriame dane delí do troch kategórií a to na:

- Selektívne dane
- Ekologické dane
- Univerzálne dane (Müllerová, Šindelář, 2016)

Selektívne dane ďalej delíme na spotrebné dane, pod ktoré spadajú dane z minerálnych olejov, z piva, z vína a medziproduktov, z liehu a z tabakových výrobkov, clá a energetické dane, kam radíme daň zo zemného plynu, z pevných palív a z elektriny. (Vančurová, Láchová, 2021) V rámci ozdravného balíčku Ministerstva financií ČR pre rok 2024 došlo v oblasti selektívnych daní k niekoľkým zmenám, ktoré sa týkajú daní z liehu či tabakových výrobkov a tieto zmeny sa týkajú najmä zvyšovania sadzieb dane z týchto produktov. Rovnako došlo k zavedeniu novej spotrebnej dane, a to dane z alternatívnych výrobkov. (Ministerstvo financií Českej republiky, 2023) Základom pre výpočet selektívnych daní je počet jednotiek daného tovaru. Vzhľadom k tomu, že v posledných desaťročiach je väčší dôraz kladený na ochranu životného prostredia, v roku 2008 bola zavedená daň z energie, alebo tzv. energetická daň, ktorá zaťažuje dodávky energie konečnému spotrebiteľovi. V dnešnej dobe sa význam tejto dane zvyšuje najmä z dôvodu legislatívy, ktorá vyplýva z Európskej únie a z tohto dôvodu má aj pre samotnú ČR väčší význam. (Široký, 2018) Poslednou daňou z kategórie selektívnych je clo, ktorú definujeme ako platbu za prechod tovarov cez colnú hranicu a slúži na reguláciu dovozu a vývozu tovaru.

Za univerzálnu daň je v daňovom systéme ČR považovaná daň z pridanej hodnoty. Jej výhodou je široký predmet dane, pretože jej podlieha dodanie tovarov a služieb a taktiež tovary z dovozu z krajín mimo EÚ. V postkomunistických krajinách bolo DPH zavedené v 90. rokoch a následne sa jej zavedenie stalo aj jednou z podmienok pre vstup do EÚ. Z dôvodu zavádzania tejto dane dochádzalo v krajinách k nárastu cien tovarov a služieb a v roku 1993 došlo v Českej republike k nárastu až o viac ako 20%. (Vančurová, Láchová, 2021) Do konca roku 2023 boli v ČR v platnosti 3 úrovne sadzby DPH a to základná, na úrovni 21%, prvá znížená sadzba na úrovni 15% a druhá znížená sadzba na

úrovni 10%. Od 1.1.2024 sú však v platnosti len dve sadzby dane a to základná na úrovni 21% a znížená s hodnotou 12%. (Zákon č. 235/2004, o dani z pridanej hodnoty, §47 odst. 1)

3.1.3 Zdaňovanie príjmov fyzických osôb

Daň z príjmov fyzických osôb je v českej legislatíve upravená zákonom č. 586/1992 Sb., o daniach z príjmov a je predmetom prvej časti tohto predpisu. Poplatníkmi dane z príjmov fyzických osôb sú fyzické osoby, ktoré sú daňovými rezidentami alebo nerezidentami ČR, a osoby, ktoré spĺňajú podmienky poplatníka tejto dane musia zdaňovať nasledujúce príjmy:

- Príjmy zo závislej činnosti (§6)
- Príjmy zo samostatnej činnosti (§7)
- Príjmy z kapitálového majetku (§8)
- Príjmy z nájmu (§9)
- Ostatné príjmy (§10). (Zákon č. 586/1992 Sb., o daniach z príjmov)

Vančurová (2021) uvádza, že konštruovanie osobnej dôchodkovej dane sa v čase menilo a v zásade by táto daň mala podliehať všeobecnosti a univerzálnosti. Podľa zásady všeobecnosti, ktorá sa do českého daňového systému dostala v roku 1993, by mali všetky druhy príjmov podliehať jednej dani za rovnakých podmienok. Zásada univerzálnosti zase hovorí, že pravidlá tvorby základu dane by mali byť, bez ohľadu na zdroj a miesto vzniku príjmu, porovnateľné pre všetky druhy príjmov.

Ako už bolo spomenuté vyššie, zákon za poplatníka dane z príjmov fyzických osôb považuje fyzické osoby, ktoré sú daňovými rezidentami či nerezidentami ČR. Macháček (2021) hovorí, že za daňových rezidentov sa považujú osoby, ktoré majú na území ČR bydlisko alebo sa tu obvykle zdržiavajú. Bydliskom sa rozumie miesto, kde má daná osoba stály byt, to znamená, že tento priestor mu je podľa jeho potreby kedykoľvek dostupný k užívaniu. Rozhodujúcim pre posúdenie, či sa jedná alebo nejedná o stály byt nie je fakt či poplatník je v tomto byte prihlásený k pobytu, ale to či v ňom skutočne býva. Zároveň sú za rezidentov ČR považované osoby, ktoré síce nemajú na území krajiny bydlisko, ale zdržiavajú sa tu aspoň 183 dní v roku. Tento druh daňovej rezidencie nazývame, že osoba sa tu obvykle zdržiava. (Vančurová, Láchová, 2021)

Na to, aby bolo možné správne určiť a vypočítať daň z príjmov fyzických osôb, je potrebné vymedziť a identifikovať niekoľko faktorov.

Identifikácia základu dane

Český zákon o daniach z príjmov definuje základ dane ako čiastku, o ktorú príjmy presahujú výdaje preukázateľne vynaložené na ich dosiahnutie za zdaňovacie obdobie (pre účely tejto dane sa zdaňovacím obdobím rozumie kalendárny rok, a to aj v prípade, že subjekt využíva v rámci účtovania hospodársky rok). V prípade, že daňovníkovi plynú príjmy z viac ako jedného z §6 až §10, potom sa za celkový základ dane považuje súčet jednotlivých čiastočných základov dane. S výnimkou §6, príjmy zo závislej činnosti, môžu čiastočné základy dane nadobúdať negatívnych hodnôt. V takomto prípade hovoríme o daňovej strate. (Zákon č. 586/1992 Sb., o daniach z príjmov; Macháček, 2021) Tento výsledok hospodárenia je potrebné ďalej upraviť o príjmy, ktoré sú od dane oslobodené, o príjmy, ktoré nie sú predmetom dane a ďalej navýšiť o náklady, ktoré nie sú daňovo uznateľné. (Maaytová, 2015)

Zoznam príjmov, ktoré sú od dane z príjmov fyzických osôb **oslobodené**, nájdeme v zákone č. 586/1992 Sb. v §4 a §4a. V praxi najčastejšími príjmami, ktoré tomuto oslobodeniu podliehajú, sú:

- Bezúplatné plnenia (dary)
- Príjmy z nadobudnutia dedičstva alebo odkazu (dedičstvo)
- Výhry z lotérie a tomboly, pokiaľ výhra neprevyšuje 1 000 000 Kč
- Nehnuteľnosti, byty (najčastejšie príjem z predaja)
- Starobné dôchodky, invalidné dôchodky a iné poistenia
- Dávky, dotácie, príspevky, plnenia z vyživovacej povinnosti.

Tieto príjmy však môžu byť oslobodené len v prípade, že spĺňajú podmienky stanovené zákonom.

Medzi položky **znižujúce základ dane**, ktoré slúžia k optimalizácii a minimalizácii výslednej základne pre výpočet daňovej povinnosti, patria nezdaniteľné časti základu dane (§15) a odčítateľné položky (§34). Naopak medzi položky **zvyšujúce základ dane** patria čiastky, ktoré neoprávnene znižujú príjmy, teda priamo sa neviažu k dosiahnutiu daného príjmu. (Široký, 2016)

Legislatíva ďalej rozlišuje položky, ktoré je možné **odpočítať** od základu dane a rozdeľuje ich na dve skupiny:

- Odpočty, ktoré nie je možné uplatniť v ďalších zdaňovacích obdobiach

- Odpočty, ktoré je možné uplatniť v ďalších zdaňovacích obdobiach. (Macháček, 2021)

Do položiek, ktoré spadajú do prvej kategórie, a teda je možné ich uplatniť len v jednom zdaňovacom období, ku ktorému sa viažu, zákon č. 586/1992 Sb., o daniach z príjmov zaraďuje:

- Dary
- Odbory
- Sporenie na dôchodok
- Úroky
- Vzdelávanie
- Životné poistenie.

Bezúplatným plnením, alebo darom, sa rozumie také plnenie, kedy sa bezúplatne prevádza vlastnícke právo z jednej osoby, darcu, na druhú osobu, obdarovaného. Vo väčšine prípadov je potrebné aby akt darovania bol podložený písomnou zmluvou, výnimkou sú prípady, kedy k odovzdaniu vecí dôjde zároveň s prejavom vôle darovať. V prípade, že sa darca ocitne v stave núdze, môže od obdarovaného požadovať vrátenie daru, ale len do výšky nevyhnutne nutnej pre prežitie. (Zákon č. 89/2012 Sb., občiansky zákonník) Minimálna čiastka, ktorú si poplatník môže v jednom zdaňovacom období odpočítať sú 2% zo základu dane alebo aspoň 1 000 Kč. V prípade financovania odstraňovania živelnej pohromy je možné si odpočítať maximálne 15% zo základu dane a v roku 2022 z dôvodu koronavírusovej pandémie a následnej vojne na Ukrajine začala platiť výnimka a maximálna čiastka sa zvýšila na 30% zo základu dane. Vláda ČR túto výnimku predĺžila aj na rok 2023. (Zákon č. 586/1992 Sb., o daniach z príjmov)

Za odbory sa považujú zaplatené členské príspevky v danom zdaňovacom období a musí sa jednať o príspevok člena odborovej organizácie tejto organizácii. Tá sa, podľa svojich stanov, musí zaoberať obhajovaním hospodárskych a sociálnych záujmov zamestnancov. Pre účely určenia maximálnej nožnej čiastky, ktorú si poplatník môže odpočítať sa do úvahy berie len príjem z §6 a táto čiastka nepresiahne 1,5% týchto zdaniteľných príjmov, maximálne však do výšky 3 000Kč. (Macháček, 2021)

Ďalšou položkou, ktorú je možné od základu dane odpočítať sú úroky z úverov. Tento odpočet upravuje §15 odst. 3 a 4 ZDP. Je možné odpočítať úroky z úverov zo stavebného sporenia, z hypotečného úveru poskytnutého bankou a z úveru poskytnutého stavebnou

sporiteľňou alebo bankou v súvislosti s úverom zo stavebného sporenia alebo s hypotečným úverom. Do konca roka 2020 vola maximálna čiastka povolená pre odpočet 300 000 Kč, avšak od 1.1.2021 došlo k zmene a táto čiastka bola znížená na 150 000 Kč. (Zákon č. 586/1992 Sb., o daniach z príjmov; Macháček, 2021)

V §15 odst. 5 ZDP je upravené uplatňovanie odpočtu príspevkov hradených poplatníkom na jeho dôchodkové pripoistenie so štátnym príspevkom. Ten uvádza, že od upraveného výsledku hospodárenia je možné si v jednom zdaňovacom období odpočítať príspevok v celkovej výške 24 000 Kč. Na to, aby tento nárok na odpočet vznikol je potrebné splniť podmienky stanovené legislatívou ČR. V prípade, že hovoríme o penzijnom poistení so štátnym príspevkom, je potrebné aby poplatník prispieval čiastkou aspoň 1 000 Kč mesačne. Potom čiastka, ktorú si bude môcť odpočítať sa bude rovnať súčtu mesačných príspevkov, ktoré v jednotlivých mesiacoch presiahli minimálnu potrebnú výšku príspevku. Pokiaľ sa jedná o penzijné poistenie bez štátneho príspevku, potom si poplatník môže odpočítať od základu dane súčet všetkých príspevkov, ktoré za zdaňovacie obdobie na svoje penzijné poistenie zaplatil. Podmienkou však je, že toto plnenie mu bude vyplatené až po 60 kalendárnych mesiacoch a súčasne najskôr v roku, kedy dovŕši 60 rokov života. (Macháček, 2021; Vančurová, 2021; Zákon č. 586/1992 Sb., o daniach z príjmov)

Pre účely daňových úľav sa pod pojmom súkromné životné poistenie rozumie poistenie pre prípad dožitia, pre prípad smrti alebo dožitia a poistenie na penzijné poistenie. Aby bolo možné odpočet od dane uplatniť, je potrebné splniť podmienky dané zákonom a to tzv. 2x 60, čiže výplata poisteného plnenia je zjednaná až po 60 kalendárnych mesiacoch od uzavretia zmluvy a zároveň najskôr v roku, v ktorom poplatník dosiahne 60 rokov, a podľa doby, na ktorú je zmluva uzavretá, je zjednaná poistná čiastka minimálne 40 000 Kč alebo 70 000 Kč. Poplatník môže mať uzavretých viacero životných poistiek u viacerých poskytovateľov, no aj napriek tomu je maximálna povolená čiastka, ktorú je možno uplatniť ako odpočet, 24 000 Kč za jedno zdaňovacie obdobie. (Vančurová, 2021; Zákon č. 586/1992 Sb., o daniach z príjmov)

Posledným výdajom, ktorý radíme do kategórie odpočtu len v jednom zdaňovacom období, je výdaj na vzdelávanie. Podľa zákona č. 179/2006 Sb., o overovaní a uznávaní výsledkov ďalšieho vzdelávania, je možné si platby za skúšky uplatniť ako odpočet dane v prípade, že neboli hradené zamestnávateľom, prípadne neboli uplatnené ako daňovo

účinný výdaj u poplatníka s príjmami podľa §7 ZDP. Maximálna výška odpočtu je nasledujúca:

- Maximálne 10 000 Kč v zdaňovacom období
- Maximálne 13 000 Kč v zdaňovacom období ak je poplatníkom osoba so zdravotným postihnutím
- Maximálne 15 000 Kč v zdaňovacom období ak je poplatníkom osoba s ťažším zdravotným postihnutím. (Zákon č. 586/1992 Sb., o daniach z príjmov)

Vančurová a Láchová (2018) dodávajú, že v prípade, kedy základ dane poplatníka nedosiahne dostatočnú výšku, nárok na odpočty, ktorý mu vznikol v danom zdaňovacom období, mu prepadne.

Do položiek, ktoré spadajú do druhej kategórie, a teda je možné ich uplatniť vo viacerých zdaňovacích obdobiach, zákon č. 586/1992 Sb., o daniach z príjmov radí:

- Daňová strata
- Podpora výskumu a vývoja
- Podpora odborného vzdelávania.

V prípade, že v jednom zdaňovacom období základ dane poplatníka nedosiahne potrebnú výšku pre uplatnenie daňovej straty, je možné si ho preniesť do nasledujúcich období, najneskôr je však potrebné si ho uplatniť v piatok zdaňovacom období od vzniku tejto straty. Podmienkou možnosti uplatnenia odpočtu z titulu daňovej straty však je, že sa vzťahuje len na súčet čiastočných základov dane z §7 až §10, teda s výnimkou príjmov zo závislej činnosti. (Vančurová, Láchová, 2018) O daňovej strate hovoríme v prípade, že náklady vynaložené na dosiahnutie zisku prevyšujú príjmy a vzniknúť môže len pri čiastočných základoch dane z §7 a §9 ZDP. Pokiaľ chce poplatník daňovú stratu uplatniť či už v danom zdaňovacom období, alebo mať nárok na uplatnenie v ďalších zdaňovacích obdobia, musí podať daňové priznanie aj v prípade, že jeho ročné príjmy, ktoré sú predmetom dane z príjmov fyzických osôb nepresiahli 15 000 Kč. (Macháček, 2021; Zákon č. 586/1992 Sb., o daniach z príjmov)

Výpočet daňovej povinnosti fyzických osôb

Po úprave výsledku hospodárenia podľa vyššie uvedených kritérií nám vznikne základ dane pre výpočet daňovej povinnosti a takto získaný základ dane je potrebné zaokrúhliť na celé tisíc koruny nadol. Od roku 2008 je sadzba dane z príjmov fyzických osôb

lineárna na úrovni 15% a rovnaká výška platí aj v prípade zvláštnej sadzby dane. Špecifickým typom sadzby je tzv. zvýšená sadzba dane, ktorú musí poplatník platiť v prípade, že jeho vymeriavací základ je vyšší ako 48 násobok priemernej mzdy, a to na úrovni 23%. Pokiaľ hovoríme o fyzických osobách, ktoré sú zamestnané, rozhodný je ich hrubý mesačný príjem pokiaľ je vyšší ako 155 644 Kč a pokiaľ hovoríme o osobách, ktoré sú samostatne zárobkovo činné, rozhodný je ich ročný vymeriavací základ, ktorý by presahoval 1 867 728 Kč. (Vančurová, 2021; Zákon č. 586/1992 Sb., o daniach z príjmov)

Takto vypočítaná daň je možné ďalej ponížiť uplatnením zliav na daň. Prehľad zliav na daň, ktoré je možné v ČR uplatniť je zobrazený v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 2: Prehľad zliav na daň fyzických osôb v ČR
Zdroj: vlastné spracovanie podľa zákona č. 586/1992 Sb., o daniach z príjmov

Zľava na daň podľa §35ba odst. 1 ZDP	Čiastka v Kč
Zľava na poplatníka (písmeno a)	30 840
Zľava na manžela (písmeno b)	24 840
Zľava na invaliditu – základná (písmeno c)	2 520
Zľava na invaliditu – rozšírená (písmeno d)	5 040
Zľava na držiteľa preukazu ZŤP (písmeno e)	16 140

Zľava na poplatníka a zľava na manžela sú ročnou zľavou na dani a je možné ich uplatniť až v daňovom priznaní na konci zdaňovacieho obdobia. Ostatné zľavy sa uplatňujú mesačne, a to vo výške jednej dvanástiny ročnej zľavy. Pokiaľ poplatník po vypočítaní dane nespĺňa podmienky pre uplatnenie niektorej zo zliav, to znamená, že výška vypočítanej dane nie je dostatočná, nárok na uplatnenie zľavy mu prepadá a neprenáša sa do ďalšieho zdaňovacieho obdobia. (Zákon č. 586/1992 Sb., o daniach z príjmov)

Samostatnou kategóriou zľavy na daň je uplatnenie zľavy na dani z titulu zamestnávania osôb so zdravotným postihnutím. Pre výpočet tejto zľavy je dôležitý priemerný ročný počet zamestnancov so zdravotným postihnutím, a podľa toho, či sa jedná o zamestnancov s ľahším alebo ťažším zdravotným postihnutím je základnou čiastkou pre výpočet výšky zľavy 18 000 Kč alebo 60 000 Kč. Podľa zákona č. 586/1992 Sb., o daniach z príjmov je základný výpočet nasledovný:

$$\begin{aligned} & \text{Prepočítaný počet zamestnancov} \\ & = \frac{\text{Odpracované hodiny} + \text{hodiny neprítomnosti}}{\text{Pracovný fond}} \end{aligned}$$

Pokiaľ je výsledkom tejto rovnice desatinné číslo, zaokrúhľuje sa matematicky na dve desatinné čísla a zľava sa uplatňuje v pomernej čiastke. (Macháček, 2021)

V prípade, že s poplatníkom dane žije v spoločnej domácnosti jedno alebo viac detí, má nárok na uplatnenie daňového zvýhodnenia na dieťa. Tento nárok upravuje §35c ZDP a v roku 2023 sa jedná o nasledujúce čiastky:

- 15 204 Kč na jedno vyživované dieťa
- 22 320 Kč na druhé dieťa
- 27 840 Kč na tretie a každé ďalšie vyživované dieťa. (Zákon č. 586/1992 Sb., o daniach z príjmov)

V prípade, že je dieťaťu priznaný preukaz ZŤP, čiastka daňového zvýhodnenia sa zvyšuje na dvojnásobok. (Vančurová, Láchová, 2021)

3.1.4 Zdaňovanie príjmov právnických osôb

Daň z príjmov právnických osôb je v českej legislatíve upravená zákonom č. 586/1992 Sb., o daniach z príjmov a je predmetom druhej časti tohto predpisu. Za poplatníkov dane z príjmov právnických osôb česká legislatíva považuje:

- Právnickú osobu
- Organizačnú zložku štátu
- Podielový fond podľa zákona upravujúceho investičné spoločnosti a investičné fondy
- Podfond akciovej spoločnosti s premenným základným kapitálom podľa zákona upravujúceho investičné spoločnosti a investičné fondy
- Fond penzijnej spoločnosti, ktorým sa pre účely tohto zákona rozumie fond obhospodarovaný penzijnou spoločnosťou podľa zákona upravujúceho doplnkové penzijné sporenie
- Jednotku, ktorá je podľa právneho rádu štátu, podľa ktorého je založená alebo zriadená, poplatníkom
- Fond v správe Garančného systému finančného trhu podľa zákona upravujúceho ozdravné postupy a riešenie krízy na finančnom trhu. (Zákon č. 586/1992 Sb., o daniach z príjmov)

Za poplatníkov sa považujú daňoví rezidenti aj daňoví nerezidenti Českej republiky a za daňových rezidentov sú považované osoby, ktoré majú na území ČR svoje sídlo, prípadne

miesto svojho vedenia. To znamená, že na území ČR sa nachádza adresa miesta, z ktorého je poplatník riadený. Daňoví rezidenti majú povinnosť zdaňovať príjmy plynúce zo zdrojov na území ČR, ale taktiež príjmy plynúce zo zahraničia. Naopak, za daňových nerezidentov sú považovaní poplatníci, ktorí v ČR nemajú svoje sídlo a daňová povinnosť sa vzťahuje len na príjmy plynúce zo zdrojov na území ČR. (Široký, 2016)

Vančurová a Láchová (2018) dodávajú, že dôležitým pojmom v súvislosti so zdaňovaním právnických osôb je stála prevádzka a príjmy, ktoré sú prostredníctvom nej dosahované daňovými nerezidentami. Slúži k výkonu činnosti daňového nerezidenta na území iného štátu a to, čo je za stálu prevádzku považované je upravené v medzinárodných zmluvách.

Pre výpočet daňovej povinnosti právnickej osoby je potrebné vymedziť z čoho sa základ dane skladá a určiť prostriedky optimalizácie výslednej daňovej povinnosti.

Identifikácia základu dane

Predmetom dane z príjmov právnických osôb sú všetky príjmy z činnosti a z nakladania s majetkom. Pokiaľ je poplatník účtujúcou jednotkou, potom sa pre určenie základu dane vychádza z účtovného výsledku hospodárenia za dane zdaňovacie obdobie. V prípade, že poplatník nemá zákonom danú povinnosť viesť podvojnú účtovníctvo, vychádza sa, podobne ako u fyzických osôb, z rozdielu medzi príjmami a výdajmi. Základom dane je čiastka, o ktorú príjmy prevyšujú výdaje za predpokladu, že bola dodržovaná ich vecná a časová súvislosť. Za zdaňovacie obdobie sa považuje:

- Kalendárny rok
- Hospodársky rok
- Obdobie od rozhodného dňa fúzie alebo rozdelenia obchodnej korporácie alebo prevodu imania na spoločníka do konca kalendárneho roka alebo hospodárskeho roka, v ktorom sa premena alebo prevod imania stali účinnými
- Účtovné obdobie, pokiaľ je toto účtovné obdobie dlhšie ako nepretržite po sebe idúcich 12 mesiacov. (Vančurová, Láchová, 2018; Zákon č. 586/1992 Sb., o daniach z príjmov)

Takto identifikovaný výsledok hospodárenia je potrebné ďalej upraviť o príjmy, ktoré sú od dane oslobodené, o príjmy, ktoré nie sú predmetom dane a pripočítať daňovo neuznatel'né náklady. (Maaytová, 2015)

Oslobodenie príjmov nie je v kontexte zdaňovania právnických osôb veľmi rozšírený. Za príjmy **oslobodené** od dane považuje zákon o dani z príjmov všetky príjmy, ktoré sú uvedené v §19 a najčastejšie sa stretávame s oslobodzovaním príjmov, ktoré:

- Plynú z titulu podielu na zisku, vyplácaného dcérskou spoločnosťou, ktorá je rezidentom v ČR
- Plynú z titulu členského príspevku podľa stanov, štatútu, zriaďovacích alebo zakladateľských listín
- Plynú z titulu podielu na zisku plynúceho od dcérskej spoločnosti materskej spoločnosti, ktorá je rezidentom iného členského štátu Európskej únie, pričom materská spoločnosť podiely na zisku nezahrňa do samostatného základu dane. (Zákon č. 586/1992 Sb., o daniach z príjmov)

Aby bolo možné príjmy plynúce z titulu podielov na zisku oslobodiť, je potrebné splniť podmienky stanovené zákonom. Materská spoločnosť musí byť vlastníkom aspoň 10% podielu na základnom kapitále po dobu minimálne 12 nepretržite po sebe idúcich mesiacov, pričom podmienka držby podielu môže byť splnená aj spätne. V prípade, že zákonom stanovené podmienky nie sú dodržané, podiely na zisku sa budú zdaňovať v rámci samostatného základu dane a budú zdanené sadzbou 15%. (Široký, 2016; Vančurová, Láchová, 2018)

Obdobným príjmom k príjmom z podielov na zisku sú príjmy z licenčných poplatkov a úrokov, ktoré spadajú do rovnakej kategórie oslobodenia. Príjmy z licenčných poplatkov však musia plynúť obchodnej korporácii, ktorá je rezidentom iného členského štátu Európskej únie než ČR od obchodnej korporácie so sídlom v ČR alebo od stálej prevádzky obchodnej korporácie, ktorá je rezidentom iného členského štátu EÚ než ČR, na území ČR. Musí sa jednať o kapitálovo spojené osoby a minimálna dĺžka trvania je 24 mesiacov nepretržite. Príjemcom takýchto príjmov musí byť skutočný vlastník. (Zákon č. 586/1992 Sb., o daniach z príjmov)

Ďalším krokom, ako upraviť výsledok hospodárenia na požadovanú podobu je identifikácia položiek, ktoré **znižujú** základ dane. Ich taxatívny výpis je súčasťou zákona č. 586/1992 Sb. §23 odst. 3 písmeno c):

- Čiastky, o ktoré boli nesprávne zvýšené príjmy
- Čiastky nezahrnuté do výdajov, ktoré je možné podľa ZDP do výdajov zahrnúť

- Čiastky súvisajúce s rozpustením rezerv a opravných položiek, ktorých tvorba nebola pre daňové účely výdajom na dosiahnutie, zaistenie a udržanie príjmov
- Oceňovacie rozdiely, ktoré vznikli inak ako kúpou majetku
- Čiastky vo výške záporného rozdielu medzi ocenením obchodného závodu pri nadobudnutí vkladom alebo premenou, a súhrnom jeho individuálne precenených zložiek majetku zníženým o prevzaté dlhy
- Hodnota dlhu, ktorý zanikol splnením, zápočtom alebo splynutím, o ktorý bol zvýšený výsledok hospodárenia alebo rozdiel medzi príjmami a výdajmi
- Hodnota odvolaného dlhu
- Hodnota bezúplatného príjmu poplatníka, o ktorý bol zvýšený výsledok hospodárenia alebo rozdiel medzi príjmami a výdajmi
- Čiastku vo výške vytvorenej rezervy na nakladanie s elektro odpadom zo solárnych panelov podľa zákona upravujúceho rezervy
- Prírastok rezerv v poisťovníctve

Zákon o daniach z príjmov v §23 odst. 3 písmeno a) (1992) ale upravuje aj položky, ktoré základ dane **zvyšujú**.

- čiastky, ktoré neoprávnene skracujú príjmy
- výdaje na kúpu nehmotného a hmotného majetku
- výdaje na zvýšenie základného kapitálu
- penále, úroky z oneskorenia a pokuty
- výdaje, ktoré súvisia s príjmami, ktoré nie sú predmetom dane, prípadne sú od dane oslobodené
- daň z príjmov právnických a fyzických osôb, ktorá bola zaplatená v zahraničí
- výdaje súvisajúce s pracovnou cestou prevyšujúce stanovený limit a pod.

Po upravení výsledku hospodárenia, podľa vyššie uvedených pravidiel, získavame základ dane, od ktorého následne môžeme **odpočítať** nasledujúce položky:

- Daňovú stratu alebo jej časť
- Výdaje vynaložené na výskum a vývoj
- Odpočet na podporu odborného vzdelávania
- Odpočet na podporu výdajov vynaložených na žiaka alebo študenta (Zákon č. 586/1992 Sb.)

Odpočet daňovej straty je možné uplatniť najviac v 5 zdaňovacích obdobiach bezprostredne nasledujúcich po období, v ktorom vznikla. Poplatník má právo sa vzdať nároku na odpočet daňovej straty a môže tak urobiť nahlásením tejto skutočnosti príslušnému správcovi dane v lehote pre podanie daňového priznania. Pokiaľ tak urobí, poplatník nemá možnosť túto skutočnosť zvrátiť. Daňová strata znižuje základ dane maximálne na nulu a v prípade, že nebola uplatnená v plnej výške, za splnenia zákonom stanovených podmienok, je možné si zvyšok uplatniť v nasledujúcich zdaňovacích obdobiach. (Zákon č. 586/1992 Sb., §34; Vančurová, Láchová, 2018)

Pre odpočet výdajov vynaložených na výskum a vývoj sa za obdobie považuje buď zdaňovacie obdobie alebo obdobie, za ktoré sa podáva daňové priznanie. Zákon o daniach z príjmov (1992) v §34b taxatívne uvádza výdaje, ktoré možné zahrnúť do odpočtu a zahŕňa sem napr. výdaje na výpočty či návrhy technológií. V prípade, že z dôvodu nízkeho základu dane nie je možné tento odpočet uplatniť v zdaňovacom období, v ktorom naň vznikol nárok, poplatník ho môže odpočítať najneskôr v treťom období nasledujúcom po období vzniku. (Zákon č. 586/1992 Sb., §34a)

Zákon o daniach z príjmov v §34h upravuje nárok na odpočet vzťahujúci sa k výdajom vynaloženým na žiaka alebo študenta v rámci odborného vzdelávania. Tento odpočet sa vypočíta ako súčin čiastky 200Kč a počtu hodín uskutočnených v období na pracovisku poplatníka v rámci odbornej praxe, praktického vyučovania alebo vzdelávacej činnosti, ako súčasť akreditovaného študijného programu vysokej školy.

Výdaje súvisiace s odpočtom na podporu odborného vzdelávania priamo súvisia s výdajmi vynaloženými na žiaka alebo študenta, nakoľko výška odpočtu sa vypočíta nasledovne:

$$\begin{aligned} &= \text{odpočet na podporu obstarania majetku na odborné vzdelávanie} \\ &+ \text{odpočet na podporu výdajov vynaložených na žiaka alebo študenta} \end{aligned}$$

Aby bolo možné preukázať dobu prevádzky majetku a počet uskutočnených hodín, je potrebné aby poplatník viedol evidenciu, ktoré bude preukazovať poskytovanie vzdelávacej činnosti. V prípade, že je majetok pre účely odborného vzdelávania využívaný v rozsahu 30% až 50% v troch po sebe idúcich zdaňovacích obdobiach a poplatník je jeho prvým vlastníkom, má nárok na odpočet 50% z jeho vstupnej ceny. Pokiaľ je majetok využívaný pre tieto účely z viac ako 50%, potom má poplatník nárok na odpočet 110% vstupnej ceny tohto majetku. Odpočet je možné odpočítať v období

nadobudnutia majetku a za majetok, ktorý môže byť predmetom takéhoto odpočtu, je považovaný len majetok zaradený v 1., 2. alebo 3. odpisovej skupine, alebo software, ktorého vstupná cena presahuje 80 000 Kč. (Zákon č. 586/1992 Sb., 1992, §34f, §34g, §34h)

Výpočet daňovej povinnosti

Pre získanie základu dane, z ktorého bude následne vypočítaná výsledná daňová povinnosť poplatníka, je potrebné sa držať všetkých vyššie uvedených kritérií a upraviť podľa nich výsledok hospodárenia. Následne je takto získané číslo potrebné zaokrúhliť na celé tisíc koruny smerom nadol. Od roku 2010 je základná sadzba dane z príjmov právnických osôb v ČR na rovnakej úrovni a to 19%, avšak v prípade, že poplatník dosahuje príjmov zo zdrojov, ktoré sú zdaňované v rámci samostatného základu dane, potom sadzba je na úrovni 15%. Typickým príkladom príjmov, ktoré spadajú do samostatného základu dane, sú príjmy z podielov na zisku či likvidačnom zostatku. (Zákon č. 586/1992 Sb., o daniach z príjmov; Vančurová, Láchová, 2018)

Aj poplatníci dane z príjmov právnických osôb majú nárok a zníženie vypočítanej dane o rôzne zľavy, avšak ich zoznam je omnoho kratší ako v prípade fyzických osôb. Právnické osoby si podľa §35a a §35b môžu uplatniť zľavu z titulu prísľubu investičného stimulu či príspevku a ďalej z titulu zamestnávania osôb so zdravotným postihnutím. (Zákon č. 586/1992 Sb., o daniach z príjmov)

Výpočet tejto zľavy závisí od priemerného počtu zamestnancov so zdravotným postihnutím a od stupňa ich postihnutia. Pre zamestnancov s ľahším zdravotným postihnutím je základná čiastka pre výpočet zľavy 18 000 Kč a pre ťažšie postihnutie je základná čiastka 60 000 Kč. Podľa zákona č. 586/1992 Sb., o daniach z príjmov je základný výpočet nasledovný:

$$\begin{aligned} & \textit{Prepočítaný počet zamestnancov} \\ & = \frac{\textit{Odpracované hodiny + hodiny neprítomnosti}}{\textit{Pracovný fond}} \end{aligned}$$

Pokiaľ je výsledkom tejto rovnice desatinné číslo, zaokrúhľuje sa matematicky na dve desatinné čísla a zľava sa uplatňuje v pomernej čiastke. (Macháček, 2021)

Daň vypočítaná v rámci samostatného ZD sa následne pripočíta k finálnemu ZD, ktorý je vypočítaný z príjmov, ktoré sú zdaňované základnou sadzbou dane a tento súčet je

výslednou daňovou povinnosťou poplatníka. (Zákon č. 586/1992 Sb., o daniach z príjmov, 1992)

3.2 Daňový systém Slovenska

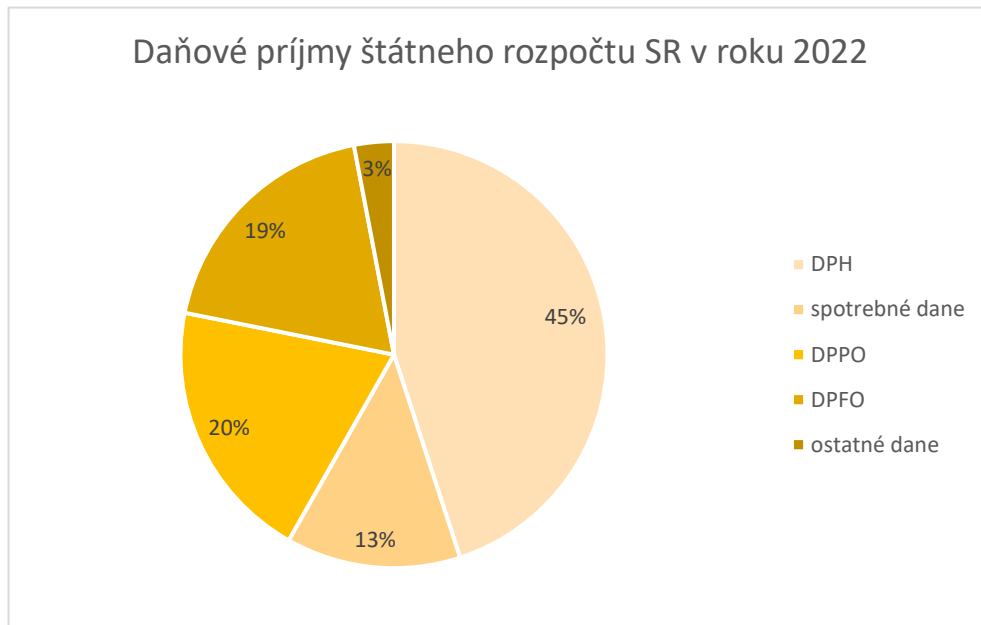
Daňový systém Slovenska si od roku 1993, kedy sa krajina osamostatnila, prešiel značným vývojom a toto obdobie do dnešného dňa sprevádzali rôzne zmeny ako napríklad zmeny sadzieb v priebehu rokov či zavádzanie nových daní. (Slovensko, 2022)

Prvé desaťročie, o znamená od roku 1993 do roku 2003, je považované za obdobie formovania daňového systému a v týchto rokoch vznikli napríklad daň z príjmov právnických a fyzických osôb či daň z pridanej hodnoty, pričom sadzby dane boli neprimerane vysoké a niektoré dosahovali úrovne až 45%. Následne dochádzalo k znižovaniu sadzieb, nakoľko daňová záťaž bola pre poplatníkov neprimeraná a podnikanie preto nebolo pre ľudí atraktívne. Daň z príjmov fyzických osôb sa preto znížila na 19% a daň z príjmov bola na úrovni 25%. V nasledujúcich rokoch, až do súčasnosti prechádza daňový systém pravidelne mnohými menšími zmenami a je tu neustála snaha o jeho celkové zjednodušenie a optimalizáciu. (Schultzová, 2018)

Tabuľka 3: Daňová sústava Slovenska
Zdroj: vlastné spracovanie podľa Schultzová (2018)

PRIAME DANE	NEPRIAME DANE
Dôchodkové dane Majetkové dane Miestne dane Daň z motorových vozidiel	Daň z pridanej hodnoty Spotrebné dane Daň z poistenia

Ako môžeme vidieť v tabuľke č.2, rovnako ako v ČR, aj na Slovensku sa dane delia do dvoch základných kategórii – na priame a nepriame dane, ktoré sa potom ďalej delia na jednotlivé podskupiny. Pre lepšiu predstavu o tom, akým podielom prispievajú vybrané priame a nepriame dane do celkového rozpočtu štátu, sa môžeme pozrieť do tabuľky č.3, v ktorej sú uvedené skutočné príjmy z jednotlivých daní v roku 2022.

Obrázok 5: Príspevok vybraných daní do štátneho rozpočtu SR v roku 2022
Zdroj: vlastné spracovanie podľa Ministerstva financií Slovenskej Republiky (2022)

Pomer vybraných priamych daní na celkových daniach je 42%, z čoho vyplýva, že pomer nepriamych daní je 58%. Aj napriek tomu, že aktuálne prevládajú práve nepriame dane, v minulosti tomu tak nebolo a to z dôvodu, že pri vzniku daňového systému boli daňové sadzby priamych daní, najmä u daní z príjmov právnických a fyzických osôb, vysoké. Najväčšiu časť daňových príjmov tvorí daň z pridanej hodnoty, ktorá je všeobecne považovaná za najvýnosnejšiu daň. (Ministerstvo financií Slovenskej republiky, 2022)

3.2.1 Priame dane

Priame dane sú prvým z dvoch typov daní, ktoré slovenský daňový systém rozlišuje. Príjmy z nich sú neoddeliteľnou súčasťou celkových príjmov štátu a od vzniku samostatnej daňovej sústavy Slovenskej republiky prešli mnohými zmenami. Najviac kolísali hodnoty daňových sadzieb, nakoľko najprv boli ich hodnoty príliš vysoké, čo malo negatívny vplyv na motiváciu subjektov vykonávať podnikateľskú činnosť. V období vzniku daňovej sústavy dosahovala sadzba dane z príjmov fyzických osôb hodnôt medzi 15 a 42% a to z dôvodu, že príjmy boli zdaňované progresívne kľzavou sadzbou. Príjmy právnických osôb boli v tomto období zdaňované sadzbou 45%. V súčasnosti sa priame dane Slovenskej republiky delia na dve základné kategórie a to na dôchodkové dane a majetkové dane. (Schultzová, 2018)

Z hľadiska príjmov, sú pre štátny rozpočet podstatnejšie práve dôchodkové dane, do ktorých spadajú dane z príjmov právnických a fyzických osôb. Tieto boli zavedené už pri vzniku samostatného daňového systému v roku 1993 a ich cieľom bolo motivovať a podporiť obyvateľov štátu vykonávať podnikateľskú činnosť a to najmä v období do roku 2004, kedy slovenská legislatíva obsahovala množstvo výnimiek zo zdanenia. DPFO nahradila daň z príjmov obyvateľstva, daň zo mzdy a daň z príjmov z literárnej a umeleckej činnosti a DPPO nahradila dôchodkovú daň, poľnohospodársku daň a odvod zo zisku. (Babčák, 2022)

Majetkové dane sú druhým typom priamych daní a tieto dane sa vyrubujú na základe hodnoty majetku, ktorý vlastní daňovník. Na Slovensku existujú rôzne typy majetkových daní, ktoré sa líšia svojim predmetom dane, sadzbami a daňovým riadením. Zaraďujeme sem daň z nehnuteľností, daň z motorových vozidiel a daň dedičstva a darovania. (Ministerstvo financií Slovenskej republiky, 2022) Daň z nehnuteľností sa týka všetkých fyzických a právnických osôb, ktoré sú vlastníčkami nehnuteľnosti k 1.1. príslušného roka a sadzba tejto dane nie je pevne daná, ale skladá sa zo základnej sadzby a koeficientu. Tento koeficient sa určuje v závislosti od typu a lokality nehnuteľnosti. Daň z dedičstva a darovania je splatná do 30 dní od nadobudnutia právoplatnosti dedičskej alebo darovacej zmluvy a výška sadzby dane sa odvíja od typu príbuzenstva medzi darcom a obdarovaným/dedičom. Slovenská legislatíva rozlišuje tri skupiny príbuzenstva a na ich základe je určený limit, do akej hodnoty je dedičstvo/dar od dane oslobodený. Daň z motorových vozidiel je povinný platiť každý držiteľ motorového vozidla a jej splatnosť je do konca februára príslušného roka. Sadzba dane ani v tomto prípade nie je jednotná, ale líši sa v závislosti od typu a objemu motora vozidla. (Zákon č. 595/2003 Z.z., zákon o dani z príjmov)

3.2.2 Nepriame dane

Druhou základnou kategóriou daní v daňovom systéme Slovenska sú nepriame dane. Na rozdiel od priamych, sa nevyrubujú priamo daňovníkovi, ale platiteľ dane ich odvádza priamo v cene tovaru alebo služby. Vďaka tomu si daňový poplatník, teda konečný spotrebiteľ neuvedomuje, že nejakú daň platí tak jednoznačne. Ich typickou charakteristikou je, že ich výška je rovnaká pre všetkých bez ohľadu na príjmy jednotlivca. (Babčák, 2022)

V slovenskom daňovom systéme rozdeľujeme tri základné skupiny nepriamych daní a to:

- Daň z pridanej hodnoty
- Spotrebné (selektívne) dane
- Daň z poistenia (Ministerstvo financií Slovenskej republiky, 2022)

Najdôležitejším príjmom z nepriamych daní je daň z pridanej hodnoty, ktorá býva označovaná aj ako univerzálna daň. Je upravená zákonom č. 222/2004 Z.z., o dani z pridanej hodnoty a táto legislatívna úprava je založená na legislatíve Európskej únie, ktorá poskytuje rámcové pravidlá pre všetky členské štáty. Európska legislatíva upravuje napríklad pravidlá pre nastavenie hodnôt sadzby dane a hovorí, že všetky členské štáty by mali na väčšinu tovarov a služieb uplatňovať jednotnú sadzbu dane, ktorá nesmie byť nižšia ako 15%. Ďalej sa zaoberá osobitnými druhmi sadzieb dane, ako napríklad znížená, nulová, či super-znížená a pravidlami ich uplatnenia. Slovenská republika v roku 2023 v praxi aplikovala 3 úrovne sadzieb dane z pridanej hodnoty – základnú na úrovni 20%, prvú zníženú na úrovni 10%, ktorá sa vzťahovala napríklad na potraviny, lieky a knihy, a druhú zníženú na úrovni 5%, ktorá platila v prípade zdaňovania dodania stavby alebo časti stavby, prípadne obnovu stavby. (Schultzová, 2018; Zákon č. 222/2004 Z.z., o dani z pridanej hodnoty)

Spotrebné dane, inak nazývané aj selektívne, sa ďalej delia na:

- Daň z minerálnych olejov – nie je jednotná pre všetky typy olejov, na ktoré sa vzťahuje ale záleží na konkrétnom oleji a pohybuje sa v rozmedzí od 100 € do 600 € za 1 000 litrov/kilogramov.
- Daň z tabaku – jej hodnota sa líši podľa toho, o aký druh tabakového výrobku sa jedná, no v prípade cigariet je určená minimálna daň na úrovni 132,10 €.
- Daň z alkoholických nápojov – vzťahuje sa na 4 základné skupiny alkoholu, ktorými sú lieh, pivo, víno a medziprodukty a každá skupina má určenú svoju daň.
- Daň z liehu – vzťahuje sa na lieh, ktorý je na Slovensko dovezený alebo vyvezený zo Slovenska a jednotná daň je 1 404 €/hl 100 % alkoholu.
- Spotrebná daň z elektriny – má taktiež jednotnú daň na spotrebovanú elektrinu a to 5 €/MWh.
- Spotrebná daň z plynu – platí sa podľa množstva spotrebovaného plynu a jednotná daň je 0,05 €/m³. (Schultzová, 2018; Babčák, 2022; Ministerstvo financií Slovenskej republiky, 2022)

Posledným druhom nepriamej dane platenej na Slovensku je daň z poistenia, ktorá je upravená zákonom č. 213/2018 Z. z., o dani z poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Predmetom dane sa rozumie poistenie v oblasti neživotného poistenia a poistné riziko musí byť umiestnené v tuzemsku. Podľa toho o aké poistenie sa jedná rozlišuje slovenská legislatíva dve aplikovateľné sadzby dane a to 8% alebo 0% - to, ktorá sadzba sa použije sa určí podľa taxatívneho výpisu poistení uvedeného v prílohe č. 1 zákona o dani z poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov. (Zákon č. 213/2018 Z.z., o dani z poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov)

3.2.3 Zdaňovanie príjmov fyzických osôb

Slovenská legislatíva v občianskom zákonníku definuje, kto je považovaný za fyzickú osobu a upravuje podmienky, kedy fyzická osoba nemôže byť právne samostatná.

„Spôsobilosť fyzickej osoby mať práva a povinnosti vzniká narodením... Spôsobilosť fyzickej osoby vlastnými právnymi úkonmi nadobúdať práva a brať na seba povinnosti (spôsobilosť na právne úkony) vzniká v plnom rozsahu plnoletosťou.“ (Zákon č. Zákon č. 40/1964 Zb., Občiansky zákonník)

Všetky právne spôsobilé osoby sa stávajú poplatníkom dane z príjmov fyzických osôb v okamihu, kedy začali spĺňať podmienky stanovené zákonom a dosahujú príjmy z nasledujúcich činností:

- Príjmy zo závislej činnosti (§5)
- Príjmy z podnikania, z inej samostatnej zárobkovej činnosti, z prenájmu a z použitia diela a umeleckého výkonu (§6)
- Príjmy z kapitálového majetku (§7)
- Ostatné príjmy (§8) (Zákon č. 595/2003 Z.z., zákon o dani z príjmov)

Táto daň sa stala súčasťou dňového systému v roku 1993 a odvtedy prešla mnohými zmenami. Podľa Mihála (2019) sa jedná o daň, ktorá je všeobecná, spravodlivá, efektívna a neutrálna. Aspekt všeobecnosti sa odráža v tom, že tejto dani podliehajú všetky príjmy, ktoré osoby, s trvalým bydliskom na území Slovenska, alebo obvyklým pobytom na Slovensku, dosahujú. DPFO je progresívna daň a to znamená, že osoby s vyššími zdaniteľnými príjmami sú zdaňované vyššou sadzbou dane. Z tohto dôvodu hovoríme o spravodlivosti. Efektívnosť sa odráža v snahe o minimalizáciu nákladov na výber tejto dane zo strany štátu a zodpovedných orgánov a za neutrálnu sa považuje preto, pretože

jej platenie by nemalo ovplyvňovať hospodárske a ekonomické rozhodnutia fyzických osôb.

Občiansky zákonník v §2 písm. d) a §2 písm. e) definuje, kto je považovaný za daňovníka s obmedzenou a neobmedzenou daňovou povinnosťou. Za fyzickú osobu s neobmedzenou daňovou povinnosťou, teda tou, ktorá ma povinnosť zdaňovať svoje celosvetové príjmy, je považovaná osoba s trvalým bydliskom na Slovensku, prípadne taká, ktorá sa tu obvykle zdržiava. Podmienkou pre určenie obvyklého zdržiavania sa je prítomnosť tejto osoby na území krajiny aspoň 183 dní v danom kalendárnom roku. Za daňovníkov s obmedzenou daňovou povinnosťou sú považované všetky fyzické osoby, ktoré nespĺňajú podmienky §2 písm. d) – daňovník s neobmedzenou daňovou povinnosťou alebo sú za daňovníka s neobmedzenou daňovou povinnosťou považované v inom štáte. (Zákon č. Zákon č. 40/1964 Zb., Občiansky zákonník)

Identifikácia základu dane

Za základ dane je možné identifikovať dvomi spôsobmi podľa toho, aké príjmy poplatník dane dosahuje. Pokiaľ mu plynú príjmy z §5, teda zo závislej činnosti, potom základom dane je nasledovný súčet:

$$ZD = \text{čiastkový ZD z §5} + \text{čiastkový ZD §6 odst. 3 a 4} + \text{čiastkový ZD z §8,}$$

pričom čiastkový ZD z §5 je potrebné očistiť o nezdaniteľné časti základu dane podľa §11. V prípade, že poplatník nedosahuje príjmy zo závislej činnosti, vzorec pre výpočet základu dane bude nasledovný:

$$ZD = \text{čiastkový ZD z §6 odst. 1 a 2} + \text{čiastkový ZD §6 odst. 3 a 4} + \\ \text{čiastkový ZD z §8,}$$

pričom nezdaniteľné časti základu dane budú uplatnené v čiastkovom ZD z §6 odst.1 a 2. Aby bolo možné tieto ZD zistiť, je potrebné identifikovať rozdiel medzi príjmami a výdajmi vzťahujúcimi sa k jednotlivým príjmom za zdaňovacie obdobie, ktorým je kalendárny rok. (Zákon č. Zákon č. 40/1964 Zb., Občiansky zákonník; Babčák, 2022; Zákon č. 595/2003 Z.z., zákon o dani z príjmov)

V prípade, že poplatník dosahoval príjmov, ktoré sú od dane oslobodené alebo nie sú predmetom dane, je potrebné o tieto čiastky identifikovaný ZD upraviť a následne ho navýšiť o príjmy, ktoré zvyšujú ZD a znížiť o položky, ktoré znižujú ZD. (Mihál, 2019)

Príjmy **oslobodené** od dane sú zakotvené v zákone č. 595/2003 Z.z., zákon o dani z príjmov v §9, ktorý ich taxatívne identifikuje a najčastejšie sa jedná o:

- Príjmy z predaja nehnuteľnosti
- Príjmy z predaja niektorých cenných papierov
- z nepeňažného plnenia nadobudnutého daňovníkom
- príjmy plynúce formou dávok a podpôr z verejného zdravotného poistenia
- štipendiá
- plnenia poskytované dobrovoľníkom.

Aby bolo možné takéto príjmy považovať za oslobodené, je potrebné aby spĺňali podmienky stanovené týmto predpisom. V prípade príjmov z predaja nehnuteľnosti nastáva výnimka a takýto príjem nebude od dane oslobodený v prípade, že predávajúcim je podnikajúca fyzická osoba a predávaná nehnuteľnosť je zaradená v obchodnom majetku. (Finančná správa Slovenská republika, 2023)

Základ dane je možné optimalizovať pomocou položiek **znižujúcich** ZD, medzi ktoré patria napríklad nezdaniteľné časti ZD (§11), a naopak je potrebné základ dane upraviť aj o položky **zvyšujúce** ZD, teda tie, ktoré nesúvisia s dosahovaním príjmov. Paragraf 11 zákona o dani z príjmov sa vzťahuje k príjmom v §5 a §6 odst. 1 a 2 a na jeho základe sa vypočíta celková nezdaniteľná časť základu dane poplatníka podľa výšky základu dane. Zákon rozlišuje tri skupiny nezdaniteľných častí ZD:

- Suma na poplatníka
- Suma na manželku/manžela
- Nezdaniteľná časť základu dane vo forme príspevkov na doplnkové dôchodkové sporenie

Prvou nezdaniteľnou sumou je suma na poplatníka. Pokiaľ poplatníkov ZD je nižší ako 92,8 násobok životného minima platného pre daný kalendárny rok, potom nezdaniteľná časť ZD môže byť maximálne vo výške 21 násobku tohto životného minima. Pokiaľ je ZD vyšší ako 92,8 násobok, potom nezdaniteľná časť môže byť až vo výške 44,2 násobku životného minima. Do nezdaniteľnej časti ZD sa započítava príspevok na manželku či príspevky daňovníka na celoeurópsky osobný dôchodkový produkt a príspevky daňovníka na doplnkové dôchodkové sporenie. (Zákon č. 595/2003 Z.z., zákon o dani z príjmov)

Druhou nezdaniteľnou sumou je suma na manželku/manžela, ktorá závisí od troch faktorov, a to od výšky základu dane daňovníka a zároveň od výšky vlastného príjmu dosiahnutého vyživovanou manželkou/manželom v danom zdaňovacom období. Posledným faktorom je doba trvania manželstva. (Schultzová, 2018) Limity pre nezdaniteľnú časť ZD pripadajúcu na manželku/manžela je zobrazená v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 4: Limity pre nezdaniteľné časti základu dane pripadajúca na manželku zdroj: vlastné spracovanie podľa zákona č. 595/2003 Z.z., zákon o dani z príjmov

Výška ZD daňovníka	Príjmy manželky/manžela	Nezdaniteľná časť ZD
$\leq 176,8$ násobok životného minima	0	19,2 násobok životného minima
$\leq 176,8$ násobok životného minima	$0 < > 19,2$ násobok životného minima	rozdiel medzi sumou zodpovedajúcou 19,2-násobku platného životného minima a vlastným príjmom manželky/manžela
$\leq 176,8$ násobok životného minima	viac ako 19,2 násobok životného minima	0
$\geq 176,8$ násobok životného minima	0	rozdiel 63,4-násobku platného životného minima a jednej štvrtiny základu dane tohto daňovníka
$\geq 176,8$ násobok životného minima	> 0	rozdiel 63,4-násobku platného životného minima a jednej štvrtiny základu dane tohto daňovníka znížená o príjmy manželky

Poslednou sumou je nezdaniteľná časť základu dane vo forme príspevkov na doplnkové dôchodkové sporenie, ktorú je možno odpočítať v preukázateľne zaplatenej výšky, maximálne však do čiastky 180 € ročne a len v prípade, že príspevky boli zaplatené na základe zmluvy uzatvorenej po 31.12.2013. (Zákon č. 595/2003 Z.z., zákon o dani z príjmov)

Legislatíva sa venuje aj položkám, ktoré je možné **odpočítať** od upraveného výsledku hospodárenia a tie sú nasledovné:

- Odpočet daňovej straty
- Odpočet výdavkov (nákladov) na výskum a vývoj

- Odpočet výdavkov (nákladov) na investície (Zákon č. 595/2003 Z.z., zákon o dani z príjmov)

Odpočet daňovej straty je upravený v zákone o dani z príjmov v §30 a z pohľadu odpočtov sa jedná o najčastejšie využívaný druh. Daňová strata môže byť daňovníkom uplatnená najviac v piatich bezprostredne po sebe idúcich zdaňovacích obdobiach, pričom toto obdobie začína prvým zdaňovacím obdobím po roku, v ktorom daňová strata vznikla. Limit pre odpočet daňovej straty sa určuje podľa toho či sa jedná o mikrodaňovníka alebo nie. V prípade, že strata vznikla poplatníkovi, ktorý je legislatívou považovaný za mikrodaňovníka, má tento poplatník nárok na odpočet do výšky 100% základu dane. V opačnom prípade má poplatník nárok na odpočet do výšky maximálne 50% základu dane. Podľa Finančnej správy Slovenskej republiky je za mikrodaňovníka považovaná fyzická osoba, na ktorú nebol vyhlásený konkurz alebo jej nebol povolený splátkový kalendár, nie je závislou osobou a v príslušnom zdaňovacom období nerealizuje žiadnu kontrolovanú transakciu a zároveň jej príjmy z podnikania v danom zdaňovacom období nepresiahli sumu 49 790 €. (Zákon č. 595/2003 Z.z., zákon o dani z príjmov; Odpočet daňovej straty u mikrodaňovníka, 2021)

Ďalším odpočtom, na ktorý má podnikajúca fyzická osoba nárok, je odpočet výdavkov na výskum a vývoj, avšak základom dane pre tento odpočet je ZD po odpočítaní prípadnej daňovej straty. Daňovník má nárok na odpočet 100% výdavkov vynaložených na výskum a vývoj, pričom do odpočtu je možné zahrnúť len tie výdavky, ktoré sú evidované samostatne od ostatných výdavkov poplatníka. Pokiaľ je súvis výdavkov s projektom len čiastočný, potom je pre výpočet odpočtu rozhodný rozdiel medzi skutočnými výdavkami poplatníka a výdavkami, ktoré s realizáciou projektu nesúvisia. Tento odpočet si nemôže uplatniť osoba, ktorá je podľa zákona č. 595/2003 Z.z., zákon o dani z príjmov §30b prijímateľom stimulov na výskum a vývoj, prípadne ten, kto realizuje projekt výskumu a vývoja za účelom predaja nehmotných výsledkov tohto projektu. (Zákon č. 595/2003 Z.z., zákon o dani z príjmov; Zákon č. 185/2009 Z.z., o stimuloch pre výskum a vývoj a o doplnení zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov)

Rovnako ako pre odpočet výdavkov na výskum a vývoj, je aj pre odpočet výdavkov na investície rozhodný ZD ponížený o prípadnú daňovú stratu. Odpočet z titulu investície si môže daňovník uplatňovať najviac v desiatich bezprostredne po sebe idúcich zdaňovacích obdobiach počínajúc obdobím, v ktorom bol majetok zaradený do užívania, a len počas doby odpisovania majetku, ktorý bol predmetom investície.

Výpočet daňovej povinnosti fyzických osôb

Úpravou výsledku hospodárenia podľa vyššie zmienených pravidiel sa dostaneme k základu dane, ktorý je potrebný pre výpočet daňovej povinnosti poplatníka dane z príjmov fyzických osôb. V minulosti sa v slovenskom daňovom systéme využívala lineárna sadzba dane z príjmov fyzických osôb a to vo výške 19%, avšak tá bola v roku 2012 zrušená a aktuálne sa využívajú dve základné sadzby dane podľa výšky príjmov poplatníka a následného základu dane. Sadzba 19% je využívaná pre tú časť ZD, ktorá nepresiahla 176,8 násobok sumy platného životného minima v danom zdaňovacom roku a pre časť ZD, ktorá je nad hranicou 176,8 násobku platného životného minima sa využíva sadzba na úrovni 25%. Rozhodnou čiastkou pre zdaňovacie obdobie 2023, ktorá odpovedá 176,8 násobku životného minima je 41 445,46 € a pre rok 2024 sa táto suma zvýšila na 60 883,20 €. Špeciálna znížená sadzba dane na úrovni 15% sa týka osôb, ktoré dosahujú príjmy z podnikania a inej samostatne zárobkovej činnosti a ich zdaniteľné príjmy nepresahujú 49 790 €. (Válek a spol., 2023)

Poplatníci dane si môžu svoju daňovú povinnosť optimalizovať aj pomocou **úľav** na dani, ktoré im štát poskytuje v prípade splnenia zákonom daných podmienok. V zákone o dani z príjmov nájdeme tri druhy úľav, ktoré môžu poplatníci využiť:

- Úľava na dani pre prijímateľov investičnej pomoci (§30a)
- Úľava na dani pre prijímateľa stimulov (§30b)
- Úľava na dani pre registrované sociálne podniky (§30d) (Zákon č. 595/2003 Z.z., zákon o dani z príjmov)

V prípade zdaňovania fyzických osôb nie je táto forma úpravy základu dane často využívaná a preto sa jej budeme venovať až pri zdaňovaní právnických osôb.

Takto vypočítanú daň je možné ďalej upraviť o tzv. daňové bonusy. Slovenská legislatíva rozlišuje dva druhy daňových bonusov a to:

- Daňový bonus na vyživované dieťa
- Daňový bonus na zaplatené úroky pri úveroch na bývanie (Válek a spol., 2023)

Podmienkou uplatnenia daňového bonusu na vyživované dieťa je od 1.1.2013 to, že tento bonus môže byť uplatnený len z aktívnych príjmov a zároveň musí toto vyživované dieťa žiť v jednej domácnosti s daňovníkom, ktorý si bonus uplatňuje. Výsledkom uplatnenia tohto bonusu je zníženie celkovej daňovej povinnosti a podľa Válek a spol. (2023) je

hlavnou úlohou tohto bonusu motivovať rodičov pracovať. Podľa toho či si bonus uplatňuje zamestnanec alebo SZČO sa určuje v akých intervaloch je možné si bonus uplatňovať – pokiaľ sa jedná o zamestnanca, môže si vybrať či bude bonus započítavaný každý mesiac alebo jedenkrát ročne v ročnom zúčtovaní, pričom SZČO si tento bonus môže započítať len jedenkrát ročne a to v daňovom priznaní. Od roku 2023 sa vyživované deti delia do dvoch kategórií a od toho sa následne odvíja aj výška mesačného daňového bonusu. V prípade, že sa jedná o vyživované dieťa do 18 rokov, potom mesačný bonus je v sume 140 €. Pokiaľ sa jedná o vyživované dieťa nad 18 rokov, mesačný bonus je 50 €. Tento daňový bonus si poplatník však nemôže uplatňovať v neobmedzenej výške ale len do určitého percenta ZD a to podľa počtu vyživovaných detí nasledovne:

Počet vyživovaných detí v domácnosti	Limit uplania daň. bonusu podľa ZD (%)
1	20%
2	27%
3	34%
4	41%
5	48%
6 a viac	55%

Obrázok 6: Limit pre daňový bonu na vyživované dieťa na Slovensku
(Zdroj: vlastné spracovanie podľa zákona č. 595/2003 Z.z., zákon o dani z príjmov)

Pre SZČO platí ešte jedná podmienka, ktorá pre vznik nároku na uplatnenia daňového bonusu musí byť splnená, a tou je vykázanie kladného základu dane. (Válek a spol., 2023)

Druhým daňovým bonusom je bonus na zaplatené úroky pri úveroch na bývanie. Tento bonus vznikol ako náhrada za systém poskytovania hypotéky so štátnym príspevkom pre mladých, kedy príjemcovia takýchto úverov mali nárok na zníženú úrokovú sadzbu. Tento daňový bonus si poplatníci môžu uplatniť až po uplatnení daňového bonusu na vyživované dieťa a zákon o dani z príjmov určuje podmienky, na základe ktorých tento bonus môže byť poskytnutý. Najviac obmedzujúcimi faktormi sú vekové ohraničenie daňovníkov, ktorí na bonus majú nárok – jedná sa o osoby od 18 do 35 rokov, a priemerný mesačný príjem žiadateľa. Daňový bonus môže byť najviac vo výške 50% z celkových zaplatených úrokov v danom zdaňovacom období, najviac však vo výške 1 200 €.

Ďalšou možnosťou ako si poplatníci dane z príjmov fyzických osôb môžu znížiť svoju daňovú povinnosť je započítanie zaplatených preddavkov na daň. Odvod preddavkov sa vypočítava v závislosti od dane vypočítanej za predchádzajúce zdaňovacie obdobie a v prípade právnickej osoby je povinnosť preddavky platiť v prípade, že jej posledná známa daňová povinnosť bola vyššia ako 5 000 €. Splatnosť preddavkov na daň je buď

štvrtročne alebo mesačne a to sa odvíja od výška poslednej známej daňovej povinnosti. Ak sa nachádza v intervale od 5 000 € do 16 600 € musí poplatník platiť preddavky štvrtročne. Ak však jeho vypočítaná daňová povinnosť je vyššia ako 16 600 € má povinnosť preddavky na daň platiť mesačne. (Válek a spol., 2023)

3.2.4 Zdaňovanie príjmov právnických osôb

Definícia právnickej osoby je v Slovenskej republike upravená zákonom č. 40/1964 Zb., občiansky zákonník a tá hovorí, že za právnickú osobu sú považované:

- Združenia fyzických alebo právnických osôb
- Účelové združenia majetku
- Jednotky územnej samosprávy
- Iné subjekty, o ktorých to ustanovuje zákon.

Ich vznik je podmienený písomnou zmluvou alebo zakladacou listinou a vznikajú dňom zápisu do obchodného alebo iného zákonom určeného registra. (Zákon č. 40/1964 Zb., občiansky zákonník) Zdaňovacím obdobím je vo väčšine prípadov kalendárny rok a daňové priznanie je poplatník povinný podať do troch mesiacov od skončenia zdaňovacieho obdobia. (Zákon č. 595/2003 Z.z., zákon o dani z príjmov)

V daňovom systéme SR sa rozlišujú dva typy poplatníkov dane z príjmov právnických osôb, a to právnické osoby s neobmedzenou daňovou povinnosťou (daňový rezident) a právnické osoby s obmedzenou daňovou povinnosťou (daňový nerezident). Pokiaľ je poplatník definovaný ako právnická osoba s neobmedzenou daňovou povinnosťou, potom v SR zdaňuje svoje celosvetové príjmy, teda tie, ktoré dosiahol ako na území Slovenska tak v zahraničí, a na území SR musí mať sídlo alebo miesto skutočného vedenia. Osoba, ktorá je kategorizovaná ako právnická osoba s obmedzenou daňovou povinnosťou na území SR nemá sídlo ani miesto skutočného vedenia a z toho dôvodu má povinnosť v SR zdaňovať len príjmy, ktoré dosiahla zo zdrojov v SR. (Válek a spol., 2023)

Svoje príjmy dosahované zo zdrojov na území SR má povinnosť zdaňovať aj tzv. zahraničná osoba, ktorá ich nedosahuje priamo svojou činnosťou na území krajiny, ale prostredníctvom stálej prevádzkarne, ktorá je v danom štáte umiestnená. Stálou prevádzkarňou je miesto určené na výkon svojej podnikateľskej činnosti v prípade, ak tieto činnosti trvajú dlhšie ako 6 mesiacov a služby tejto prevádzkarne sú využívané opakovane. Ak zahraničná osoba dosiahne takéto príjmy, potom má povinnosť ich zdaňovať

a bude sa riadiť pravidlami akoby sa jednalo o tuzemskú spoločnosť. (Zákon č. 595/2003 Z.z., zákon o dani z príjmov; Válek a spol., 2023)

V prípade, že je zo zákonom určených podmienok jasné, že sa jedná o právnickú osobu, je potrebné určiť základ dane a dostupné prostriedky jeho optimalizácie.

Identifikácia základu dane

Za predmet dane z príjmov právnických osôb na Slovensku sú považované všetky príjmy z nakladania s majetkom a z podnikateľských činností bez ohľadu na to, či boli dosiahnuté v peňažnej alebo nepeňažnej forme. Za základ dane u daňovníka, ktorý vedie svoje účtovníctvo v sústave jednoduchého účtovníctva, je považovaný rozdiel medzi príjmami a výdavkami, ktoré dosiahol za zdaňovacie obdobie a pokiaľ daňovník vedie účtovníctvo v sústave podvojného účtovníctva, za jeho základ dane je považovaný výsledok hospodárenia. V prípade zahraničnej osoby, ktorá svoju činnosť vykonáva na území SR skrz stálu prevádzkareň a zároveň nevedie pre túto prevádzkareň samostatné účtovníctvo v zjednodušenej ani podvojnnej forme, potom základom dane je rozdiel medzi príjmami a výdajmi vykázanými v evidencii tohto daňovníka, ktoré sú preukázateľne priraditeľné tejto stálej prevádzkarni. Zdaňovacím obdobím pre platiteľov dane z príjmov právnických osôb je kalendárny rok, avšak zákon vymedzuje aj výnimky, ako napríklad zdaňovacie obdobie pre právnické osoby, ktoré vznikli v priebehu daného roka, prípadne došlo k zániku tejto právnickej osoby. (Zákon č. 595/2003 Z.z., zákon o dani z príjmov)

Takto definovaný základ dane je ďalej potrebné upraviť o čistky, ktoré sú od dane oslobodené, o tie, ktoré nie sú predmetom dane a taktiež pripočítať daňovo neuznatelné náklady.

Za príjmy, ktoré **nie sú predmetom dane** sú považované:

- Príjmy získané darovaním alebo dedením
- Príjmy z titulu podielu na zisku vyplácané právnickej osobe (za obdobie po 1.1.2004)
- Príjmy z titulu podielu na likvidačnom zostatku a vyrovnávacie podiely vyplácané akcionárom ak sú príjemcami právnické osoby
- Príjmy z titulu podielu zaplatenej dane (tzv. 2% z dane)
- Príjmy plynúce z dôvodu získania nových akcií a podielov (Finančná správa, 2023)

Všetky tieto príjmy je pred výpočtom samotnej daňovej povinnosti potrebné zo základu dane vyňať.

Oslobodené príjmy nie sú pri zdaňovaní právnických osôb príliš rozšírenou položkou, nakoľko ich zoznam je krátky a týka sa najmä právnických osôb, ktoré neboli založené za účelom podnikania, prípadne sa jedná o príjmy plynúce z nehmotného majetku a sú nasledovné:

- Príjmy z predaja cenných papierov
- Príjmy z dividend
- Príjmy z poistenia
- Príjmy z prevodu duševného vlastníctva
- Príjmy verejných vysokých škôl a verejných výskumných inštitúcií z ich činnosti
- Príjmy neziskových organizácií
- Výnosy z kostolných zbierok
- Príjmy obcí a VÚC z prenájmu a predaja ich majetku
- Členské príspevky prijaté záujmovými združeniami
- Úroky z preplatku na dani zapríčineného správcom dane
- Úroky, výnosy z poskytnutých úverov a pôžičiek. (Zákon č. 595/2003 Z.z., zákon o dani z príjmov, §13)

Po úprave ZD o položky, ktoré nie sú predmetom dane a o položky, ktoré sú od dane oslobodené dostávame tzv. upravený ZD, ktorý sa v ďalších krokoch upravuje o pripočítateľné a odpočítateľné položky.

Za **pripočítateľné** položky, teda tie, ktoré by neoprávnene znižovali základ dane poplatníka sú považované:

- Úplatky, neoprávnené výhody priamo poskytnuté inej osobe
- Výdavky na zvýšenie základného imania vrátane splácania pôžičiek
- Výdavky na obstaranie hmotného a nehmotného majetku a hmotného a nehmotného majetku vyradeného z odpisovania
- Výdavky na vyplácané podiely na zisku vrátane podielov na zisku
- Výdavky na technické zhodnotenie
- Výdavky na reprezentačné a propagačné materiály
- Výdavky na osobnú spotrebu

- Výdavky nesúvisiace s dosahovaním príjmov
- Náklady na zamestnancov presahujúce zákonom stanovené limity (Zákon č. 595/2003 Z.z., zákon o dani z príjmov)

Do nákladov, ktoré súvisia so zamestnávaním ďalších osôb, ktoré presahujú zákonom stanovené limity patria napríklad náklady na stravné nad rámec zákona, náhrady za pracovné cesty alebo tvorba sociálneho fondu. Zákonom stanovený limit pre reprezentačné a propagačné materiály je 17 € za jeden predmet. Pokiaľ hodnota propagačného a reklamného predmetu presahuje túto hodnotu, nemôže byť považovaná za daňovo uznateľný výdaj, pričom zákon taktiež definuje, že za reklamné predmety sa nepovažujú reklamné poukážky, tabakové výrobky, ak výroba tabakových výrobkov nie je hlavným predmetom činnosti daňovníka a alkoholické nápoje vo väčšine prípadov. (Babčák, 2022) Samotné technické zhodnotenie nie je daňovo uznateľným výdavkom a to z dôvodu, že do daňových nákladov vstupuje vo forme odpisu daného majetku. Položka výdavkov na osobnú spotrebu môže byť v niektorých prípadoch otázna avšak je potrebné tieto výdavky rozdeliť do dvoch kategórii. Výdavky, ktoré súvisia s osobnou ochranou osoby sú daňovo neuznateľné, avšak výdavky, ktoré súvisia s ochranou majetku osoby môžu byť považované za daňovo uznateľné. (Válek a spol., 2023)

Ďalšími položkami, ktoré je potrebné identifikovať pre správnu úpravu ZD si **odpočítateľné** položky, ktorých najčastejšími príklady podľa Válka a spol. (2023) sú:

- Príjmy z titulu darovania alebo dedenia
- Zúčtovanie rezerv a rozpustenie opravných položiek, ktorých tvorba nebola uznaná za daňový výdavok
- Významné opravy chýb nákladov minulých období
- Príjmy, ktoré súvisia s nedaňovými výdavkami
- Príjmy, u ktorých je daň vyberaná zrážkou.

Podobne ako pri zdaňovaní fyzických osôb, aj poplatníci dane z príjmov právnických osôb majú nárok na **odpočet** z titulu daňovej straty, z titulu výdavkov na výskum a vývoj a z titulu výdavkov na investície. (Schultzová, 2018)

Daňoví poplatníci na Slovensku majú možnosť odpočítať si daňovú stratu z minulých rokov od základu dane, pričom táto možnosť je upravená v § 30 zákona o dani z príjmov a ide o najčastejšie využívaný druh odpočtu. Daňovník môže uplatniť daňovú stratu najviac v piatich bezprostredne po sebe idúcich zdaňovacích obdobiach a toto obdobie sa

začína prvým zdaňovacím obdobím po roku, v ktorom daňová strata vznikla. Maximálna výška odpočtu závisí na type daňovníka, a to tak, že v prípade ak sa jedná o mikrodaňovníka, môže si uplatniť odpočet až do výšky 100% základu dane. Všetci ostatní daňovníci majú nárok na odpočet maximálne do výšky 50% ZD. Podmienky mikrodaňovníka sú upravené v zákone o dani z príjmov v §2 písm. w). (Zákon č. 595/2003 Z.z., zákon o dani z príjmov; Odpočet daňovej straty u mikrodaňovníka, 2021)

Druhým odpočtom, ktorý sa na právnické osoby vzťahuje je odpočet výdavkov na výskum a vývoj, pričom základom dane pre tento odpočet je zdaňovaný príjem po odpočítaní prípadnej vzniknutej daňovej straty. Poplatník dane má nárok na odpočet až 100% výdavkov, ktoré priamo súvisia s realizovaným projektom avšak podmienkou je, že tieto výdavky musia byť samostatne evidované od všetkých ostatných výdavkov daňovníka. Do odpočtu môžu byť zahrnuté aj výdavky, ktoré s projektom súvisia len čiastočne a postup ich uplatnenia je upravený v zákone č. 595/2003 Z.z., zákon o dani z príjmov. Tento zákon ďalej definuje, ktorí poplatníci majú nárok na odpočet a zároveň to, komu nárok na odpočet priznaný nebude. Na rozdiel od fyzických osôb uplatňujúcich si nárok na odpočet, majú právnické osoby možnosť tzv. superodpočtu, ktorý je v platnosti od 1.1.2022 a znamená, že poplatníci dane z príjmov právnických osôb si výdavky vynaložené na realizáciu projektu vedia odpočítať dvakrát. Výška superodpočtu sa pohybuje na dvoch úrovniach a to nasledovne:

- 100% pre výdavky, ktoré boli na projekt vynaložené v zdaňovacom období
- 50% pre kladný rozdiel medzi priemernou hodnotou výdavkov na výskum a vývoj v danom zdaňovacom období a dvoch predchádzajúcich zdaňovacích obdobiach. (Zákon č. 595/2003 Z.z., zákon o dani z príjmov; Zákon č. 185/2009 Z.z., o stimuloch pre výskum a vývoj a o doplnení zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov)

Posledným odpočtom je odpočet na investície, pre ktorý je taktiež rozhodný základ dane po odpočítaní prípadnej vzniknutej daňovej straty. Daňovník má možnosť si uplatniť odpočet z dôvodu investície maximálne v 10 bezprostredne po sebe idúcich zdaňovacích obdobiach, pričom toto obdobie začína obdobím, v ktorom bol majetok, ktorý je predmetom investície, zaradený do užívania. Zároveň sa odpočet môže uplatňovať len počas doby jeho odpisovania. Výška tohto odpočtu závisí na type investície a percentuálnej sadzbe daňového odpisu daného majetku a pohybuje sa v rozmedzí od 50% z daňového odpisu do 100% z daňového odpisu. Najvyšší odpočet si daňovník môže

uplatniť v prípade, že investuje do výskumu a vývoja a najnižší ak investuje do nehmotného majetku alebo informačných technológií a telekomunikácii. (Finančná správa, 2023; Zákon č. 595/2003 Z.z., zákon o dani z príjmov)

Výpočet daňovej povinnosti

Po uplatnení všetkých vyššie uvedených pravidiel nám z prvotného výsledku hospodárenia daňovníka vznikne upravený základ dane po úpravách a odpočtoch, z ktorého bude vypočítaná samotná daňová povinnosť. Základná sadzba dane, ktorou sú zdaňované príjmy právnických osôb, je na úrovni 21%, avšak pokiaľ právnická osoba spĺňa podmienky mikrodaňovníka, potom pre ňu platí znížená sadzba dane, ktorá je 15%. Táto znížená sadzba dane platí aj v prípade, že poplatník dosahuje príjmy, ktoré sa zdaňujú v rámci osobitného základu dane – patria sem príjmy, ktoré nespádajú do predmetu dane v základnom základe dane, ako napríklad príjmy z dividend, z prevodu cenných papierov, z kurzových rozdielov a podobne. Pokiaľ daňovník dosahuje príjmy, ktoré sú zdaňované základnou sadzbou dane a taktiež príjmy, ktoré sú zdaňované v rámci osobitného základu dane, potom oba tieto základy dane sa samostatne zdania príslušnou platnou sadzbou dane a tieto daňové povinnosti sa následne sčítajú. Tým poplatník získa svoju daňovú povinnosť. (Válek a spol., 2023)

Poplatníci dane z príjmov následne môžu túto daňovú povinnosť ešte znížiť o úľavy na dani a preddavky zaplatené za zdaňovacie obdobie. Poskytovanie daňových úľav sa viaže na splnenie zákonom stanovených podmienok a aj napriek tomu, že od vzniku daňového systému SR boli tieto podmienky významne zjednodušené, stále túto potenciálnu daňovú pomoc využíva len mále percento podnikov. Poplatníci môžu využiť 3 druhy daňových úľav a to:

- Úľava na dani pre prijímateľov investičnej pomoci (§30a)
- Úľava na dani pre prijímateľa stimulov (§30b)
- Úľava na dani pre registrované sociálne podniky (§30d) (Zákon č. 595/2003 Z.z., zákon o dani z príjmov)

Výška úľavy pre prijímateľov investičnej pomoci môže byť maximálne do výšky 20% hodnoty celkovej schválenej investičnej pomoci pričom čiastka, na ktorú má nárok je vyjadrená ako výška dane pripadajúca na pomernú časť ZD. Pomernú časť ZD je možné zistiť tak, že ZD sa vynásobí koeficientom 0,5 a percentuálnym vyjadrením pomeru celkových nákladov a nákladov vynaložených na investíciu. Úľavu na dani pre

prijímateľa stimulu si môže poplatník uplatniť po splnení zákonom stanovených podmienok najviac tri po sebe idúce zdaňovacie obdobia a maximálne do výšky nákladov daňovníka hradených z jeho vlastných zdrojov. Tie musia byť zároveň vykázané v účtovnej závierke. Poslednou úľavou je úľava pre registrované sociálne podniky, ktorý si ju môže uplatniť len v prípade, že nevyužíva žiadnu z vyššie uvedených úľav a najviac do výšky percentuálneho vyjadrenia záväzku využitia zisku na dosiahnutie hlavného cieľa. (Válek a spol., 2023; Babčák, 2022)

Druhou možnosťou ako si daňovníci môžu znížiť svoju daňovú povinnosť je započítanie zaplatených preddavkov. Odvod preddavkov sa vypočítava v závislosti od dane vypočítanej za predchádzajúce zdaňovacie obdobie a v prípade právnickej osoby je povinnosť preddavky platiť v prípade, že jej posledná daňová povinnosť bola vyššia ako 5 000 €. Splatnosť preddavkov na daň je buď štvrťročne alebo mesačne a interval platenia preddavkov sa odvíja od výšky daňovej povinnosti. Ak je daňová povinnosť v intervale medzi 5 000 € a 16 600 €, potom poplatník platí štvrťročné preddavky na daň. Ak jeho daňová povinnosť presiahne 16 600 €, potom musí platiť preddavky každý mesiac. (Válek a spol., 2023)

3.3 Porovnanie daňových systémov

Táto časť analytickej kapitoly diplomovej práce sa zaoberá porovnaním daňových systémov Českej republiky a Slovenska, pričom v rámci komparácie sa zameriava samostatne na priame dane a následne na nepriame dane.

Česká republika a Slovensko sú dve susediace krajiny, ktoré majú bohatú spoločnú históriu a k ich oddeleniu došlo až v roku 1993, kedy každá z týchto krajín začala písať svoju vlastnú históriu. Z toho dôvodu majú krajiny mnoho spoločného, no taktiež mnoho rozdielneho. Výnimkou nie sú ani daňové systémy týchto krajín a ich aspekty a vlastnosti je potrebné zvážiť pri podnikaní či investovaní v týchto krajinách.

V oboch štátoch predstavuje ich daňový systém súhrn všetkých daní a odvodov, ktoré sú štátom vyberané od právnických a fyzických osôb. Vďaka takto vybraným daniam a odvodom je možné zabezpečiť fungovanie štátu a v oboch krajinách sú príjmy takto vybrané jednými z najvýznamnejších príjmov štátneho rozpočtu.

Tabuľka 5: Druhy daní na Slovensku a v Českej republike

DRUH DANE	SLOVENSKO	ČESKÁ REPUBLIKA
Priame dane	Dôchodkové dane	Dôchodkové dane
	Majetkové dane	Majetkové dane
Nepriame dane	Daň z pridanej hodnoty	Univerzálne dane
	Spotrebné dane	Selektívne dane
		Ekologické dane

Daňové systémy oboch krajín pozostávajú zo základného delenia daní na priame a nepriame. Priame dane dopadajú priamo na konkrétneho poplatníka a ten má povinnosť ich platiť v závislosti na svojich príjmoch. Naopak, nepriame dane zaťažujú všetkých poplatníkov rovnako, bez ohľadu na ich príjmy a ich výšku poplatník zaplatí ako súčasť celkovej ceny nejakého tovaru alebo služby. Priame a nepriame dane sa v oboch štátoch ďalej delia na konkrétne kategórie daní tie na konkrétne dane. Prehľad priamych a nepriamych daní je zobrazený v nasledujúcich tabuľkách.

Tabuľka 6: Priame dane v ČR a na Slovensku

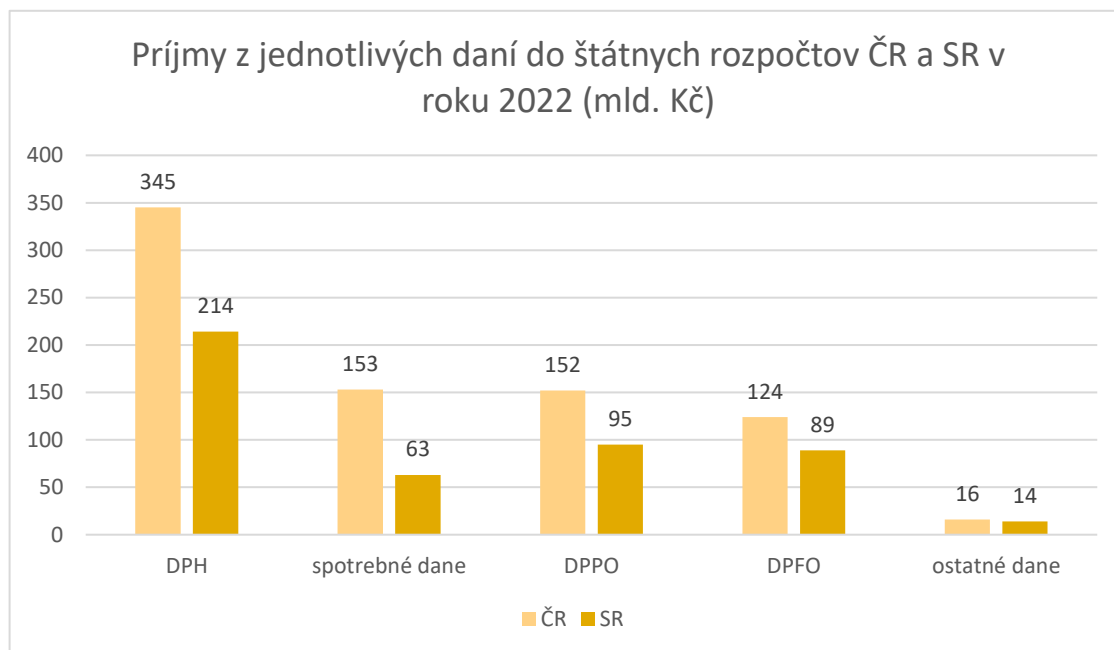
PRIAME DANE		
Slovensko	Dôchodkové dane	Daň z príjmov fyzických osôb
		Daň z príjmov právnických osôb
	Majetkové dane	Daň z nehnuteľností
	Daň z motorových vozidiel	
	Miestne dane	Daň za psa
		Daň za užívanie verejného priestranstva
		Daň za ubytovanie
		Daň za predajné automaty
		Daň za nevýherné hracie prístroje
		Daň za jadrové zariadenie
Česká republika	Dôchodkové dane	Daň z príjmov fyzických osôb
		Daň z príjmov právnických osôb
	Majetkové dane	Daň z nehnuteľností
		Cestná daň

Tabuľka 7: Nepriame dane v ČR a na Slovensku

NEPRIAME DANE		
Slovensko	Daň z pridanej hodnoty	
	Spotrebné dane	Daň z alkoholických nápojov
		Daň z tabakových výrobkov
		Daň z vína
		Daň z piva
	Daň z liehu	
Česká republika	Selektívne dane	Spotrebná daň
	Univerzálne dane	Daň z pridanej hodnoty
	Ekologické dane	Daň z elektriny
		Daň zo zemného plynu a pevných palív

Ako môžeme vidieť z tabuliek č. 6 a č.7, štruktúra priamych a nepriamych daní na Slovensku a v Českej republike je veľmi podobná a líši sa len v niektorých rozdeleniach. V rámci priamych daní, obe krajiny delia dane na dve základné kategórie a to dôchodkové dane, do ktorých sa zaraďujú DPPO a DPFO, a majetkové dane. Slovensko aj ČR do majetkových daní zaraďujú daň z nehnuteľností a v ČR sem patrí ešte daň z nadobudnutia nehnuteľných vecí a cestná daň. Slovensko do priamych daní zaraďuje ešte daň z motorových vozidiel a miestne dane, do ktorých patrí napr. daň za psa či daň za ubytovanie. V ČR sú tieto platby považované za poplatky. Delenie nepriamych daní je v oboch krajinách takmer totožné. Prvou kategóriou nepriamej dane na Slovensku je daň z pridanej hodnoty a v ČR táto daň spadá do kategórie univerzálnych daní. Druhou kategóriou sú spotrebné dane, ktoré sa ďalej delia na daň z tabakových výrobkov, z vína či z piva a na rozdiel od SR, v Českej republike sa jedná o tzv. selektívne dane. Poslednou kategóriou, ktorá v ČR spadá do nepriamych daní sú tzv. ekologické dane, ktoré sa stali súčasťou daňového systému v roku 2008.

Pre obe krajiny je výnos z oboch kategórii veľmi podstatný a preto nasledujúci graf porovnáva výnosnosť najvýznamnejších daní v oboch krajinách do ich štátnych rozpočtov. Údaje použité pre porovnanie výnosnosti sú za kalendárny rok 2022.

Obrázok 7: Porovnanie daňových príjmov ČR a Slovenska

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Ministerstva financií Slovenskej Republiky (2022) a Ministerství financií České republiky (2022); prepočítané menovým kurzom ČNB zo dňa 7.5.2024

Obrázok č.6 reprezentuje výnosnosť štátnych rozpočtov z jednotlivých daní a ako je zjavné, v oboch krajinách má najvyšší podiel na príjmoch daň z pridanej hodnoty, ktorá v oboch krajinách predstavuje až 45% a najnižší podiel majú ostatné dane, len približne 2,5%. Čo sa týka ostatných kategórií daní, teda dane z príjmov právnických a fyzických osôb a spotrebných daní, v ČR je ich podiel takmer rovnaký. Spotrebné dane a DPPO prispievajú do štátneho rozpočtu krajiny rovnakým podielom 19% a DPFO tvorí 16% celkových daňových príjmov. Na Slovensku sú rozdiely v podieloch daňových príjmov o niečo výraznejšie, a zatiaľ čo v ČR sú spotrebné dane druhým najvýznamnejším príjmom, na Slovensku sa radia až na štvrtú priečku po DPPO a DPFO. Podiel dôchodkových daní je v SR 20% a 19%.

Priame dane

Prvou kategóriou priamych daní, ktorá je súčasťou daňového systému len na Slovensku, sú tzv. miestne dane. Patria sem:

- Daň za psa
- Daň za užívanie miestneho priestranstva
- Daň za ubytovanie
- Daň za predajné automaty

- Daň za nevýherne hracie prístroje
- Daň za jadrové zariadenie
- Daň za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta

Jedná sa o dane, ktoré sú vyrubované priamo mestami a obcami a nahradili miestne poplatky, ktoré zanikli v roku 2005. Aj napriek tomu, že sa jedná o dane, ich charakter je rovný príjmom z poplatkov a ich účelom nie je prispievanie do štátneho rozpočtu krajiny, ale do rozpočtu daného mesta či obce. Na Slovensku sa príjmy z miestnych daní zaraďujú do ostatných daní, ktorých podiel na celkových daňových príjmoch, v porovnaní s ostatnými daňami, je zanedbateľný.

Druhou kategóriou, ktorá je samostatnou kategóriou len na Slovensku je daň z motorových vozidiel. Na Slovensku tejto dani podliehajú všetky kategórie motorových vozidiel, ktoré sú evidované na Slovensku a používajú sa na podnikanie. Slovenská legislatíva rozlišuje 4 kategórie vozidiel, ktoré tejto dani podliehajú – M, N, L, O a podľa toho, do ktorej kategórie vozidlo spadá je základom dane buď výkon motora v kW, zdvihový objem valcov motora v cm³, najväčšia možná celková hmotnosť alebo najväčšia prípustná hmotnosť pripadajúca na nápravu. Sadzby dane sú predmetom prílohy č.1 zákona o dani z motorových vozidiel.

Ďalšou kategóriou sú tzv. majetkové dane, ktoré sú súčasťou daňového systému v oboch krajinách a spoločnou daňou v tejto kategórii je daň z nehnuteľností. V oboch krajinách je poplatníkom tejto dane vlastník nehnuteľnosti a vyrubuje sa v závislosti na type nehnuteľnosti – pozemok, budova, byt. V prípade pozemkov sa hodnota určuje v závislosti na jeho skutočnej výmere, ktorá sa následne vynásobí cenou pôdy. V ČR cenu pôdy určuje vyhláška a na Slovensku sa skutočná výmera vynásobí sumou 3,80 €. V prípade budov a bytov je v oboch krajinách potrebné brať do úvahy typ budovy/bytu, jeho polohu a technický stav. Daňovú sadzbu tejto dane si určujú samotné obce podľa nariadenia štátu a vlastného uváženia. Nakoľko si každá obec určuje sadzbu dane sama, nie je možné určiť jednotnú, všeobecne platnú sadzbu. V ČR do majetkových daní patrí aj cestná daň, ktorá sa však vzťahuje len na vybrané typy vozidiel a to vozidlá kategórie N2 alebo N3 a jej prípojnú vozidlá O3 alebo O4. Kategórie N2 a N3 zahŕňajú všetky vozidlá s hmotnosťou od 3,5 tony a kategórie O3 a O4 všetky prípojnú vozidlá nad 3,5 tony.

Za najvýnosnejšie z priamych daní sú v oboch štátoch považované dôchodkové dane, do ktorých spadá daň z príjmov právnických osôb a daň z príjmov fyzických osôb. Prvým rozdielom, na ktorý pri porovnaní narazíme je sadzba dane z príjmov fyzických osôb, nakoľko Slovensko pri zdaňovaní využíva sadzby 15%, 19% a 25%, zatiaľ čo Česká republika využíva sadzby 15%, 23%. Naopak, sadzba dane z príjmov právnických osôb je v oboch krajinách rovnaká na úrovni 21%.

Ďalším rozdielom sú systémy sociálneho a zdravotného poistenia a jeho sadzby, pretože sa líšia v závislosti na type poistenia a sú ovplyvnené aj výškou príjmu a Slovensko má však vo všeobecnosti vyššie sadzby týchto poistení. Nakoľko sa táto diplomová práca zaoberá podnikajúcimi fyzickými osobami a právnickými osobami, aj informácie o výške odvodov na sociálne a zdravotné poistenie sú pre tento druh daňovníkov.

Na Slovensku sa u podnikajúcich fyzických osôb, teda samostatne zárobkovo činných, sa odvody na sociálne a zdravotné poistenie vypočítavajú na základe daňového priznania za predošlé zdaňovacie obdobie a vzorec pre zistenie vymeriavacieho základu SZČO je nasledovný:

$$\begin{aligned} & \text{vymeriavací základ} \\ & = \text{čiastkový ZD z riadku 45 daňového priznania} \\ & + \text{zaplatené odvody na sociálne a zdravotné poistenie} \end{aligned}$$

Takto získaný súčet je následne potrebné vynásobiť koeficientom 1,486, čím získame ročný vymeriavací základ. Ten vydělíme počtom mesiacom v kalendárnom roku, čiže 12 a výsledkom je mesačný vymeriavací základ používaný na výpočet príspevkov na sociálne a zdravotné poistenie. Minimálny mesačný vymeriavací základ pre rok 2023 je 605,50 € a v júli 2024 vstupuje do platnosti nový vymeriavací základ v sume 623 €. Maximálny mesačný vymeriavací základ pre rok 2023 je 8 477 €. V prípade, že vymeriavací základ daňovníka je nižší ako minimálna hranica alebo vyšší ako maximálna hranica, odvody na sociálne poistenie sa vypočítavajú z hraničných hodnôt tohto intervalu od 605,50 € do 8 477 €.

Sadzba sociálneho poistenia na Slovensku pre samostatne zárobkovo činné osoby je od 1.1.2023 vo výške 33,15% a skladá sa z:

- Nemocenského poistenia – 4,4%
- Dôchodkového starobného poistenia – 18%
- Dôchodkového invalidného poistenia – 6%

- Rezervného fondu – 4,75%.

Rovnako ako na Slovensku, aj v Českej republike sa pri výpočte záloh na sociálne a zdravotné poistenie vychádza z daňového priznania poplatníka, na základe ktorého sa určuje vymeriavací základ pre výpočet záloh. Vymeriavací základ u osôb samostatne zárobkovo činných sa určuje nasledovne:

$$\text{vymeriavací základ} = \frac{\text{príjmy} - \text{výdaje}}{2}$$

Týmto výpočtom dostaneme ročný vymeriavací základ, z ktorého po vydelení počtom mesiacov v kalendárnom roku, čiže 12, dostaneme mesačný vymeriavací základ pre výpočet odvodov na sociálne a zdravotné poistenie.

Pre osoby samostatne zárobkovo činné bol v Českej republike bol pre rok 2023 platný minimálny ročný vymeriavací základ, z ktorého bolo toto poistenie počítané, vo výške 120 972 Kč, pre rok 2024 platí čiastka 131 904 Kč, ktorá vstupuje do platnosti 1.7.2024.

Celková sadzba sociálneho poistenia je 29,2% a tá sa skladá z:

- Dôchodkového poistenia – 28%
- Príspevku na štátnu politiku zamestnanosti – 1,2%

Rozdielne je aj zdravotné poistenie a spôsob jeho platenia. Zatiaľ čo na Slovensku je uplatňovaný solidárny princíp, v Českej republike funguje systém verejného a súkromného poistenia. Solidárny princíp znamená, že všetci platitelia zdravotného poistenia prispievajú na základe svojho príjmu a všetci majú nárok na rovnakú zdravotnú starostlivosť. Systém verejného a súkromného poistenia znamená, že všetci poistenci musia povinne mesačne prispievať na verejné zdravotné poistenie pevnou sumou a tým pádom majú nárok na základnú zdravotnú starostlivosť. Následne je na rozhodnutí každého jednotlivca, či si uzatvorí aj súkromné zdravotné poistenie a bude mať nárok na nadštandardnú zdravotnú starostlivosť.

Na Slovensku sa odvody na zdravotné poistenie samostatne zárobkovo činnnej osoby vypočítajú z rovnakého vymeriavacieho základu, ako platí pre sociálne poistenie a platí aj rovnaký minimálny mesačný vymeriavací základ – 605,50 €. Neexistuje však maximálna hranica. Sadzba odvodov na zdravotné poistenie je 14%, v prípade osoby so zdravotným poistením je to polovica, čiže 7%.

V ČR sa odvody na zdravotné poistenie tiež vypočítajú z rovnakého vymeriavacieho základu ako odvody na sociálne poistenie, avšak minimálny mesačný vymeriavací základ sa líši. Pre zdravotné poistenie platí pre rok 2023 čiastka 20 126 Kč, čo je 12 násobok polovice priemernej mesačnej mzdy. Sadzba pre výpočet týchto odvodov je v ČR 13,5% z vymeriavacieho základu poplatníka.

V prípade právnických osôb na Slovensku, v našom prípade konkrétne spoločnosti s ručením obmedzeným, je určenie odvodov na sociálne a zdravotné poistenie o niečo komplikovanejšie. Je potrebné totiž rozlíšiť či osoba, za ktorý majú byť odvody zaplatené je spoločníkom, konateľom, zamestnancom spoločnosti, prípadne sa jedná o kombináciu viacerých funkcií. Prehľad možných prípadov je zhrnutý v nasledujúcej tabuľke:

Tabuľka 8: Odvody na sociálne a zdravotné poistenie právnickej osoby na Slovensku

Funkcia	Druh príjmu	Sociálne poistenie	Zdravotné poistenie
Spoločník firmy	Podiel na zisku	Neplatí sa	Neplatí sa
Konateľ/zamestnanec, ktorý nie je spoločníkom firmy	Podiel na zisku bez nároku na iný príjem z podniku (napr. mzda)	Neplatí sa	Neplatí sa
	Podiel na zisku s nárokom na iný príjem z podniku (napr. mzda)	Platí sa	Platí sa
Konateľ	Bez nároku na odmenu	Neplatí sa	Neplatí sa
Spoločník/konateľ	Pravidelná odmena - mesačne	Platí sa (konateľ – 9,4%; spoločnosť – 24,15%)	Platí sa (konateľ – 4%; spoločnosť – 11%)
	Nepravidelná odmena	Platí sa (konateľ – 7%; spoločnosť – 21,75%)	Platí sa (konateľ – 4%; spoločnosť – 11%)
	Pravidelná aj nepravidelná odmena	Povinnosť platiť odvody sa posudzuje samostatne pre každý právny vzťah	
Spoločník/konateľ, ktorý je zároveň zamestnancom	Pravidelná/nepravidelná odmena + mzda	Povinnosť platiť odvody sa posudzuje samostatne pre každý právny vzťah	Platia sa (z príjmov zo závislej činnosti)
Zamestnanec	Mzda	Platí sa (zamestnávateľ – 25,2%;	Platí sa (zamestnávateľ – 11%;

		zamestnanec – 9,4%)	zamestnanec – 4%)
--	--	------------------------	----------------------

Ako môžeme vidieť v tabuľke vyššie, výpočet odvodov na sociálne a zdravotné poistenie v prípade právnických osôb je zložité a v mnohých prípadoch je potrebné samostatne posudzovať každý právny vzťah, ktorý má osoba voči danej spoločnosti. Z hľadiska platenia odvodov je najmenej výhodná kombinácia funkcií spoločníka s pravidelnou/nepravidelnou odmenou a zamestnanca, nakoľko z oboch týchto právnych vzťahov je potrebné platiť odvody.

V Českej republike sa odvody na sociálne a zdravotné poistenie v prípade právnickej osoby – spoločnosti s ručením obmedzeným, posudzujú pre každý právny vzťah osoby voči spoločnosti samostatne. Rozlišovať však môžeme tri základné situácie, ktoré môžu nastať a tie sú zobrazené v tabuľke č.6:

Tabuľka 9: Odvody na sociálne a zdravotné poistenie právnickej osoby v Českej republike

Funkcia	Druh príjmu	Sociálne poistenie	Zdravotné poistenie
Spoločník, ktorý je odmeňovaný len ako zamestnanec	Mzda	Platí sa - spoločnosť 25%; zamestnanec 6,5%	Platí sa – spoločnosť 9%; zamestnanec 4,5%
Spoločník	Podiel na zisku	Neplatí sa	Neplatí sa
Spoločník, ktorý je odmeňovaný aj ako zamestnanec	Mzda + podiel na zisku	Platí sa – spoločnosť 25%; zamestnanec 6,5%	Platí sa – spoločnosť 9%; zamestnanec 4,5%

Ako môžeme vidieť, výpočet odvodov na sociálne a zdravotné poistenie v prípade právnickej osoby v ČR je podstatne jednoduchšie a prehľadnejšie. V prípade, že je jedna osoba aj spoločník aj zamestnanec, má možnosť odmeny plynúce zo spoločnosti rôzne kombinovať a tým minimalizovať svoje odvody na sociálne a zdravotné poistenie.

Nepriame dane

V oblasti nepriamych daní neexistuje mnoho rozdielov. Najvýznamnejšou nepriamou daňou oboch krajín je daň z pridanej hodnoty, ktorá je v oboch krajinách na rovnakej úrovni. Obe krajiny uplatňujú sadzbu dane z pridanej hodnoty na úrovni 20%, pričom znížená sadzba je taktiež rovnaká na úrovni 10%. V súvislosti s DPH je rozdiel v zozname tovarov a služieb, ktoré tejto dani v jednotlivých krajinách podliehajú a na

Slovensku tejto dani podliehajú aj niektoré potraviny a lieky, zatiaľ čo v ČR nie. Daň z pridanej hodnoty tvorí v ČR aj na Slovensku takmer 45% celkových daňových príjmov a z tohto dôvodu je považovaná za najvýnosnejšiu daň vôbec.

Druhou spoločnou kategóriou nepriamych daní sú tzv. spotrebné dane, ktoré sú v ČR však podkategóriou selektívnych daní. Ich predmetom sú napr. dane z vína, z piva, z liehu či z tabakových výrobkov a pre každú kategóriu dane sa sadzba určuje samostatne v závislosti na druhu tovaru a jeho špecifikách. Pre Českú republiku sú príjmy zo spotrebných daní druhým najvýznamnejším daňovým príjmom s celkovým podielom 19%.

Výpočet dôchodkových daní v ČR a na Slovensku

Pre obe porovnávané krajiny je aplikovateľný všeobecný vzorec výpočtu dane z príjmov ako fyzických tak právnických osôb.

$$DPFO = \text{základ dane} * \text{sadzba dane} - \text{daňové bonusy a úľavy}$$

Jednotlivé časti tohto vzorca sú ale upravené podľa pravidiel daných legislatívou každého štátu a v každom štáte sú tieto úpravy iné.

Pre účely tejto diplomovej práce budeme predpokladať, že poplatník dane dosahuje len príjmov z §7 a teda príjmy zo samostatnej činnosti. U dane z príjmov fyzických osôb sa na Slovensku základ dane vypočíta ako celkové príjmy poplatníka, od ktorých sa odpočítajú daňovo uznateľné výdaje a následne odpočítateľné položky. Výpočet daňovej povinnosti je zobrazený v nasledujúcej tabuľke:

Tabuľka 10: Postup výpočtu daňovej povinnosti SZČO na Slovensku

VÝPOČET DAŇOVEJ POVINNOSTI SAMOSTATNE ZÁROBKOVO ČINNEJ OSOBY NA SLOVENSKU	
Príjmy	Všetky príjmy poplatníka dosiahnuté výkonom samostatnej činnosti
Výdaje	Daňovo uznateľné výdaje
	Zaplatené odvody na sociálne poistenie
	Zaplatené odvody na zdravotné poistenie
Základ dane	Rozdiel príjmov a výdajov
Nezdaniteľné časti základu dane	Na daňovníka
	Na manželku
	Príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie
Upravený základ dane	Po odpočte nezdaniteľných častí ZD
Daň	15% pre zdaniteľné príjmy do 49 790 €

	Ak zdaniteľné príjmy presiahnu 49 790 € - 19% pre príjmy do 176,8 násobku životného minima platného k 1.1. daného zdaňovacieho obdobia a 25% pre príjmy presahujúce 176,8 násobok životného minima platného k 1.1. daného zdaňovacieho obdobia
Daňové bonusy	Na dieťa Na zaplatené úroky
Zaplatené preddavky	Preddavky na daň zaplatené za dané zdaňovacie obdobie
Výsledná daňová povinnosť	

Ako zobrazuje tabuľka č.7, základ dane, z ktorého sa nakoniec vypočítava daňová povinnosť poplatníka, sa vypočíta odpočítaním výdajov od príjmov. Do celkových výdajov, ktoré sa od príjmov odpočítavajú, sú zahrňované všetky výdaje preukázateľne súvisiace s výkonom podnikateľskej činnosti a zaplatené odvody na sociálne a zdravotné poistenie za daňovníka. Od takto získaného ZD je následne možné odpočítať nezdaniteľné časti ZD, ktoré slovenská legislatíva rozlišuje tri – na daňovníka, na manželku a príspevok na doplnkové dôchodkové sporenie. Nezdaniteľná časť ZD na daňovníka a na manželku sa vypočíta v závislosti na príjmoch daňovníka alebo manželky a teda nejedná sa o pevne stanovenú sumu. Pevná čiastka je stanovená v rámci príspevku na doplnkové dôchodkové sporenie, ktorá je maximálne 180 €. Z takto upraveného ZD sa vypočíta daň a podľa výšky zdaniteľných príjmov sa uplatní sadzba dane 15%, 19% alebo 25%, pričom rozhodnou hranicou je suma 49 790 €. Pokiaľ má daňovník zdaniteľné príjmy do tejto sumy, uplatňuje sa sadzba 15%, pokiaľ túto sumu prekročí tak pre príjmy do celkovej sumy 176,8 násobku životného minima platného k 1.1. daného zdaňovacieho obdobia sa daň vypočíta sadzbou 19% a pre všetky príjmy, ktoré presahujú hranicu 176,8 násobku životného minima platného k 1.1. daného zdaňovacieho obdobia je sadzba dane 25%. Ročné životné minimum platné pre rok 2023 je 41 445,456 €. Znížiť svoju daňovú povinnosť môže poplatník využitím daňových bonusov na vyživované dieťa a na zaplatené úroky na bývanie a ďalej započítaním zaplatených preddavkov na daň, ktoré sa určujú na základe poslednej známej daňovej povinnosti ak prekročila čiastku 5 000 €. Výsledná čiastka je považovaná za výslednú daňovú povinnosť poplatníka.

V Českej republike sa základ dane fyzických osôb vypočíta obdobným spôsobom ako na Slovensku, avšak postup identifikácie výslednej daňovej povinnosti sa líši najmä v tom, že obdobné druhy optimalizačných prvkov sú uplatňované v inej fáze výpočtu.

Tabuľka 11: Postup výpočtu daňovej povinnosti samostatne zárobkovo činnnej osoby v ČR

VÝPOČET DAŇOVEJ POVINNOSTI SAMOSTATNE ZÁROBKOVO ČINNEJ OSOBY V ČESKEJ REPUBLIKE	
Príjmy	Všetky príjmy poplatníka dosiahnuté výkonom samostatnej činnosti
Výdaje	Daňovo uznateľné výdaje
Základ dane	Rozdiel príjmov a výdajov
Nezdaniteľné časti základu dane	Dary
	Úroky z úverov
	Penzijné pripoistenie
	Výskum a vývoj, úhrady za skúšky
	Podpora odborného vzdelávania
	Životné poistenie
	Odborové príspevky
Upravený základ dane	Po odpočte nezdaniteľných častí ZD
Daň	15% pre zdaniteľné príjmy do 48 násobku priemernej mzdy
	23% pre zdaniteľné príjmy presahujúce 48 násobok priemernej mzdy
Zľavy na dani	Na dieťa
	Na poplatníka
	Na manželku
	Invalidita
	Držiteľ ZŤP
	Daňové zvýhodnenie na dieťa
Zaplatené zálohy	Škôlkovné
	Zálohy na daň zaplatené za dané zdaňovacie obdobie
	Zálohy na zdravotné a sociálne poistenie zaplatené za dané zdaňovacie obdobie
Výsledná daňová povinnosť	

Prvým krokom pri identifikácii základu dane je identifikovať všetky príjmy plynúce z podnikateľskej činnosti a od nich odpočítať výdaje súvisiace s touto činnosťou. Od takto získaného ZD je následne potrebné, rovnako ako na Slovensku odpočítať nezdaniteľné časti základu dane, ale zatiaľ čo na Slovensku sú iba tri, v ČR je možností, ako ZD znížiť omnoho viac. Pravidlá ich uplatnenia sú zakotvené v českej legislatíve. Po ich uplatnení získavame upravený základ dane, z ktorého sa vypočítava daň. Ako už bolo spomenuté vyššie, ČR uplatňuje dvojstupňovú sadzbu dane, pričom príjmy, ktoré nepresiahnu sumu 48 násobok priemernej mzdy podliehajú dani 15% a príjmy, ktoré túto čiastku prekračujú podliehajú dani 23%. Priemerná mesačná mzda pre rok 2023 bola na úrovni 40 324 Kč. Znížiť daňovú povinnosť je možné uplatnením zliav na dani, ktoré znižujú už vypočítanú daň. Na zľavu na poplatníka má nárok každý poplatník dane

z príjmov, u ostatných zliav je potrebné splniť zákonom dané podmienky. Na rozdiel od Slovenska, kde optimalizácia daňovej povinnosti z titulu daňovníka alebo manželky spadá do nezdaniteľných častí ZD, a tým znižuje ZD pre výpočet daňovej povinnosti, v Českej republike sa tieto optimalizačné prvky radia do zliav na dani, a teda znižujú priamo daňovú povinnosť. Naopak, zľava na dieťa v ČR je obdobným optimalizačným prvkom ako daňový bonus na dieťa na Slovensku. Rozdiel je v tom, že v ČR sú pevne stanovené čiastky tejto zľavy, zatiaľ čo na Slovensku sa výška zľavy odvíja od príjmov poplatníka. Poslednými optimalizačnými prvkami sú zaplatené zálohy na daň – obdobne ako na Slovensku zaplatené preddavky na daň, a zálohy na sociálne a zdravotné poistenie. Dodržaním všetkých vyššie uvedených krokov dostávame výslednú daňovú povinnosť poplatníka.

V rámci zdaňovania právnických osôb v týchto dvoch krajinách nenarazíme na toľko rozdielov ako pri fyzických osobách.

Tabuľka 12: Postup výpočtu daňovej povinnosti právnickej osoby na Slovensku

VÝPOČET DAŇOVEJ POVINNOSTI PRÁVNICKEJ OSOBY NA SLOVENSKU	
Výnosy	Všetky výnosy spoločnosti súvisiace s činnosťou spoločnosti
Náklady	Daňovo uznateľné náklady
	Zaplatené odvody na sociálne poistenie
	Zaplatené odvody na zdravotné poistenie
Výsledok hospodárenia	Rozdiel výnosov a nákladov
Pripočítateľné a odpočítateľné položky	Položky zvyšujúce a znižujúce výsledok hospodárenia – nezahrňované do ZD/nie sú súčasťou výsledku hospodárenia ale sú súčasťou ZD
Základ dane	Výsledok hospodárenia po úprave
Odpočítateľné položky	Daňová strata
	Výdavky na výskum a vývoj
	Výdavky na investície
Daň	15% pre zdaniteľné príjmy do 49 790 €
	21% pre zdaniteľné príjmy nad 49 790 €
Úľavy na dani	Pre prijímateľov investičnej pomoci
	Pre prijímateľov stimulov
	Pre registrované sociálne podniky
Zaplatené preddavky	Preddavky na daň zaplatené za dané zdaňovacie obdobie
Výsledná daňová povinnosť	

Rovnako ako pri fyzických osobách, najprv je potrebné identifikovať výsledok hospodárenia spoločnosti, ktorý zistíme ako rozdiel výnosov a nákladov súvisiacich s výkonom činnosti. Do nákladov sa započítavajú všetky daňovo uznateľné náklady a ďalej zaplatené odvody na sociálne a zdravotné poistenie za zamestnancov. Takto zistený výsledok hospodárenia je potrebné upraviť o pripočítateľné a odpočítateľné položky, ktoré zvyšujú alebo znižujú ZD. Ich taxatívny zoznam je v zákone o daniach z príjmov a práve zoznam pripočítateľných a odpočítateľných položiek je najväčším rozdielom pri zdaňovaní právnických osôb na Slovensku a v Českej republike. Jedným z rozdielov je, že na Slovensku si poplatník môže z titulu reprezentácie a reklamy uplatniť odpočet maximálne do výšky 2% z obratu firmy, zatiaľ čo v ČR je tento odpočet bez obmedzení. Po týchto úpravách dostávame základ dane právnických osôb, ktorý je možné znížiť o odpočítateľné položky a z neho následne vypočítať daňovú povinnosť. V prípade, že spoločnosť dosahuje príjmy do 49 790 €, uplatňuje sa sadzba dane 15%. Pokiaľ sú zdaniteľné príjmy spoločnosti vyššie, tak pre čiastku presahujúcu 49 790 € sa použije sadzba dane 21%. Od takto vypočítanej dane je možné odpočítať úľavy na dani a zaplatené preddavky na daň v danom zdaňovacom období a výsledkom je výsledná daňová povinnosť právnickej osoby.

Tabuľka 13: Postup výpočtu daňovej povinnosti právnickej osoby v ČR

VÝPOČET DAŇOVEJ POVINNOSTI PRÁVNICKEJ OSOBY V ČESKEJ REPUBLIKE	
Výnosy	Všetky výnosy spoločnosti súvisiace s činnosťou spoločnosti
Náklady	Daňovo uznateľné náklady
Výsledok hospodárenia	Rozdiel výnosov a nákladov
Pripočítateľné a odpočítateľné položky	Položky zvyšujúce a znižujúce výsledok hospodárenia – nezahrňované do ZD/nie sú súčasťou výsledku hospodárenia ale sú súčasťou ZD
Základ dane	Výsledok hospodárenia po úprave
Odpočítateľné položky	Daňová strata
	Výdavky na výskum a vývoj
	Podpora odborného vzdelávania
	Podpora výdavkov vynaložených na žiaka alebo študenta
Daň	19%
Zľavy na dani	Z titulu zamestnávania osôb so zdravotným postihnutím
Zaplatené preddavky	Pre prijímateľov investičných stimulov
	Preddavky na daň zaplatené za dané zdaňovacie obdobie

Výsledná daňová povinnosť

Ako môžeme vidieť z porovnania tabuliek č. 9 a 10, výpočet daňovej povinnosti právnickej osoby na Slovensku a v Českej republike je takmer totožný a v mnohých prípadoch je jediným rozdielom použitá terminológia. Na rozdiel od Slovenska, ČR využíva pri zdaňovaní právnických osôb len jednu sadzbu dane – 19% a umožňuje využiť zľavu na dani z titulu zamestnávania osôb so zdravotným postihnutím.

4 Výpočet daňovej povinnosti vybraného subjektu na Slovensku a v Českej republike

Táto časť diplomovej práce sa bude venovať konkrétnym výpočtom daňovej povinnosti vybraného subjektu. Nakoľko účelom diplomovej práce je porovnať zdanenie daňou z príjmov tohto subjektu v dvoch štátoch a zároveň brať do úvahy fakt, že subjekt môže svoju činnosť vykonávať ako fyzická alebo právnická osoba, budú porovnávané 4 možné spôsoby zdanenia:

- Zdanenie fyzickej osoby na Slovensku
- Zdanenie fyzickej osoby v Českej republike
- Zdanenie právnickej osoby na Slovensku (spoločnosť s ručením obmedzeným)
- Zdanenie právnickej osoby v Českej republike (spoločnosť s ručením obmedzeným)

Pre účely zdaňovania právnickej osoby v oboch štátoch bola vybraná forma spoločnosti s ručením obmedzeným. Keďže cieľom tejto diplomovej práce je zhodnotiť možnosti prípadnej zmeny formy a presunu sídla pre vybraný subjekt z pohľadu dane z príjmov vo vybraných krajinách, ostatné okolnosti podnikania v týchto krajinách neboli brané v úvahu.

4.1 Popis vybraného subjektu

Zdaňovaným subjektom bude subjekt XY, nakoľko si nepraje byť menovaný. V súčasnej dobe tento subjekt podniká ako fyzická osoby v Českej republike a predmetom podnikania je zubná technika. Osoba venujúca sa zubnej technike je definovaná ako odborník na výrobu zubných náhrad a pomôcok, ktorý spolupracuje s poskytovateľmi zubnej starostlivosti a stomatológmi. Zákon č. 96/2004 Sb., o podmienkach získavania a uznávania spôsobilosti k výkonu nelekárskych zdravotníckych povolání a k výkonu činností súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti v §16 definuje, kto a s akým vzdelaním je oprávnený túto činnosť vykonávať. Osoba môže vykonávať činnosť zubného technika v prípade, že absolvovala trojročné štúdium v odbore diplomovaného zubného technika na vyššej odbornej zdravotnej škole alebo je absolventom strednej zdravotnej školy v odbore zubný technik alebo zubný laborant, pričom štúdium muselo

byť ukončené najneskôr v školskom roku 2004/2005. Vybraný subjekt začal svoje podnikanie ako fyzická osoba v roku 2002 a do dnešného dňa vedie zubnú techniku.

V ČR, rovnako ako na Slovensku, je poskytovanie služieb predmetom dane z pridanej hodnoty. Služby poskytované zubnými technikmi sú však v ČR oslobodené a toto oslobodenie vyplýva zo zákona č. 235/2004 Sb., o dani z príjmov, §51, ktorý taxatívne vymenúva všetky plnenia oslobodené od dane bez nároku na odpočet. V §51 odst. 1 písmeno i) nájdeme zdravotné služby a dodanie zdravotného tovaru, pričom odkazuje na §58 rovnakého zákona. Za zdravotnú službu je považovaná služba definovaná zákonom upravujúcim zdravotné služby poskytovaná poskytovateľom zdravotných služieb, pričom poskytovateľom zdravotných služieb sú všetky fyzické alebo právnické osoby, ktoré majú oprávnenie k ich poskytovaniu. Zdravotná služba môže byť poskytovaná zdravotnými pracovníkmi, ktorí sú lekárske a nelekárske. Národný zdravotnícky informačný portál na svojich webových stránkach definuje, kto je považovaný za lekárskeho a nelekárskeho zdravotného pracovníka a môže byť poskytovateľom služieb oslobodených od DPH. Zubný technik sa radí do kategórie nelekárskych zdravotníckych pracovníkov, ktorí môžu vykonávať zdravotnícke povolanie bez dohľadu po získaní odbornej spôsobilosti. (Ministerstvo zdravotníctví ČR a Ústav zdravotníckych informácií a štatistiky ČR, 2024)

Na Slovensku je situácia veľmi podobná a poskytovanie služieb zubnými technikmi je rovnako od dane oslobodené. Slovenská legislatíva to zakotvuje v zákone č. 222/2004 Z.z., o dani z pridanej hodnoty v §29, v ktorom sa venuje zdravotnej starostlivosti. Zubní technici sú predmetom §29 odst. 2 písmeno c) - poskytovanie zdravotnej starostlivosti zubnými lekármi a dodanie zubných náhrad zubnými lekármi a zubnými technikmi.

Porovnávané daňové povinnosti tohto subjektu budú vypočítané na základe účtovných podkladov za zdaňovacie obdobie 2023, pričom subjekt vo svojej zubnej technike zamestnáva dvoch zamestnancov – pomocného zubného technika a technického zamestnanca a obaja poberajú minimálnu mzdu.

4.2 Výpočet daňovej povinnosti fyzickej a právnickej osoby na Slovensku

Výpočet daňovej povinnosti tohto subjektu na Slovensku bude prepočítaný menovým kurzom EUR/CZK, pričom 1 € = 25 Kč (menový kurz zo dňa 7.5.2024). (Česká národní banka, 2024)

Prvým výpočtom je výpočet daňovej povinnosti fyzickej osoby, ktorá vedie podnikanie na Slovensku ako samostatne zárobkovo činná osoba.

Tabuľka 14: Výpočet daňovej povinnosti fyzickej osoby na Slovensku

FYZICKÁ OSOBA (EUR)	
Príjmy	115 801,67
Výdaje	58 034,47
Odvody na sociálne poistenie	9 991,00
Odvody na zdravotné poistenie	4 123,30
Daňovo uznateľné výdaje celkom	72 148,77
Základ dane	43 652,90
Nezdaniteľné časti základu dane	971,28
Upravený základ dane	42 681,63
Daň	8 183,68
Daň (Kč)	204 592
Zaplatené preddavky na daň	4 689,27
Výsledná daňová povinnosť	3 494,41
Výsledná daňová povinnosť (Kč)	87 360,22

Po prepočítaní stanoveným kurzom, príjmy subjektu činia čiastku 115 801,67 € a celkové daňovo uznateľné výdaje sú 72 148,77 €. Tie sa skladajú z troch základných položiek, ktorými sú výdaje, čiže napríklad zaplatené prijaté faktúry, mzdy zamestnancov alebo výdaje na chod miesta výkonu práce, a ďalej zaplatené odvody na sociálne a zdravotné poistenie. Odvody na sociálne a zdravotné poistenie sú za podnikateľa samotného a nezapočítavajú sa sem odvody zaplatené za zamestnancov.

Daňovo uznateľné výdaje celkom

$$\begin{aligned}
 &= \text{výdaje} + \text{odvody na sociálne poistenie} \\
 &+ \text{odvody na zdravotné poistenie} = 58\,034,47 + 9\,991 + 4\,123,3 \\
 &= 71\,148,77
 \end{aligned}$$

Po vypočítaní rozdielu týchto dvoch čiastok vyjde ZD 43 652,90 € a ten sa ďalej upravuje o nezdaniteľné časti základu dane. Po rozhovore so subjektom bolo zistené, že si uplatňuje, v prípade, že je to možné, len nezdaniteľnú časť ZD na daňovníka. Nakoľko základ dane bol v už uvedenej výške, subjekt mal nárok na odpočet vo výške 971,28 €, pričom podmienky uplatnenia tohto odpočtu boli preberané v predošlej kapitole. Nakoľko ZD je v intervale od 92,8 násobku životného minima do 176,8 násobku životného minima, pričom životné minimum pre rok 2023 bolo 268,88 € mesačne, tak vzorec pre výpočet nezdaniteľnej časti je:

$$\text{nezdaniteľná časť ZD na daňovníka} = 11\,884,5 \text{ €} - \text{ZD}/4$$

Čiastka 11 884,5 € predstavuje 44,2 násobok životného minima platného pre dané zdaňovacie obdobie. Po odpočítaní tejto čiastky dostaneme upravený ZD, ktorý je rozhodný pre výpočet dane. Ako bolo spomenuté vyššie, Slovensko uplatňuje dvojstupňovú sadzbu dane a nakoľko ZD subjektu presiahol 41 445,456 €, je potrebné počítať s obomi sadzbami nasledovne:

Tabuľka 15: Spôsob výpočtu dane FO na Slovensku

SPÔSOB VÝPOČTU DANE SUBJEKTU (EUR)		
Čiastka	Sadzba	Daň
ZD do 41 445,456 €	19 %	7 874,64
ZD nad 41 445,456 €	25 %	309,04
Daň celkom		8 183,68

Nakoľko posledná známa daňová povinnosť daňovníka za zdaňovacie obdobie 2022 bola vyššia ako 5 000 €, počas rok 2023 mal povinnosť štvrt'ročne platiť preddavky na daň, na ktorých v úhrne zaplatil 4 689,27 €. Tie sa odpočítavajú od vypočítanej daňovej povinnosti pre nasledujúce zdaňovacie obdobie a preto výsledná daňová povinnosť fyzickej osoby podnikajúcej na Slovensku je 3 494,41 €. Povinnosť zaplatiť túto daň má subjekt do 31.3.2024.

Druhým výpočtom je výpočet daňovej povinnosti právnickej osoby, ktorá vedie podnikanie na Slovensku ako spoločnosť s ručením obmedzeným. Pri tomto výpočte budeme počítať s tým, že subjekt bude v tejto spoločnosti zamestnaný a bude poberať minimálnu mzdu, ktorá v roku 2023 bola na Slovensku 700 € a z tejto čiastky je potrebné prepočítať odvody na sociálne a zdravotné poistenie. Budeme teda počítať s tromi zamestnancami. Pri výpočte daňovej povinnosti právnickej osoby na Slovensku vstupujú do výpočtu odvody na sociálne a zdravotné poistenie zaplatené za zamestnancov spoločnosti.

Tabuľka 16: Výpočet daňovej povinnosti právnickej osoby na Slovensku

PRÁVNICKÁ OSOBA (EUR)	
Výnosy	115 801,67
Náklady	58 034,47
Odvody na sociálne poistenie	6 350,40
Odvody na zdravotné poistenie	2 772
Daňovo uznateľné náklady celkom	67 156,87
Základ dane	48 644,80
Nezdaniteľné časti základu dane	0

Upravený základ dane	48 644,80
Daň	10 215,41
Daň (Kč)	255 385,20
Zaplatené preddavky na daň	4 689,27
Výsledná daňová povinnosť	5 526,14
Výsledná daňová povinnosť (Kč)	138 153,45

Prvými čiastkami, v ktorých je oproti fyzickej osobe rozdiel sú odvody na sociálne a zdravotné poistenie. Nakoľko počítame s tromi zamestnancami, ktorých hrubá mesačná mzda je 700 €, tieto odvody je možné jednoducho dopočítať:

Tabuľka 17: Odvody na sociálne a zdravotné poistenie platené zamestnávateľom na Slovensku

ODVODY NA SOCIÁLNE A ZDRAVOTNÉ POISTENIE - ZAMESTNÁVATEĽ (EUR)	
Hrubá mzda	700
Odvody na sociálne poistenie	176,40
Odvody na zdravotné poistenie	77
Odvody celkovo	246,40

Odvody na sociálne a zdravotné poistenie pre jedného zamestnanca sa vypočíta z jeho hrubej mzdy. Ako je uvedené v tabuľke č. 5, za zamestnanca má zamestnávateľ povinnosť platiť odvody na sociálne poistenie vo výške 25,2% z hrubej mzdy a na zdravotné poistenie vo výške 11% z hrubej mzdy. Preto pri hrubej mzde zamestnanca 700 € sú celkové odvody na sociálne a zdravotné poistenie 246,40 €.

Z dôvodu, že sa znížili náklady na sociálne a zdravotné poistenie, aj celkové daňovo uznateľné náklady sú nižšie. Z toho vyplýva, že budeme počítat' s vyšším základom dane a nakoľko si subjekt uplatňuje len nezdaniteľnú časť ZD na daňovníka, a tá sa na právnické osoby nevzťahuje, je táto položka rovná 0. Subjekt z titulu svojej činnosti nemá nárok na žiadne odpočítateľné položky, v minulom období nevykázal stratu a výdavky na výskum a vývoj neeviduje. Právnické osoby na Slovensku zdaňujú svoje výnosy základnou sadzbou dane a to 21%, preto daňová povinnosť je na úrovni 10 215,41 €. Zníženú sadzbu dane by bolo možné použiť v prípade, že zdaniteľné výnosy sú nižšie ako 49 790 €. Opäť počítame s tým, že z dôvodu vysokej daňovej povinnosti za predchádzajúce zdaňovacie obdobie, mal daňovník povinnosť platiť preddavky na daň, ktoré od tejto daňovej povinnosti odpočítame, a výsledná daňová povinnosť je 5 526,14 €.

4.1 Výpočet daňovej povinnosti fyzickej a právnickej osoby v Českej republike

Druhou porovnávanou krajinou je Česká republika a preto sa táto časť kapitoly bude venovať výpočtu daňovej povinnosti vybraného subjektu v ČR. Počítaná bude daňová povinnosť ako fyzickej, tak právnickej osoby.

Prvý výpočet sa bude venovať výpočtu daňovej povinnosti fyzickej osoby.

Tabuľka 18: Výpočet daňovej povinnosti fyzickej osoby v Českej republike

FYZICKÁ OSOBA (KČ)	
Príjmy	2 895 041,75
Výdaje	1 450 861,75
Základ dane	1 444 180
Nezdaniteľné časti základu dane	0
Základ dane	1 444 180
Zaokrúhlený základ dane	1 444 100
Daň	216 615
Zľavy na dani	30 840
Zaplatené preddavky na daň	117 231
Výsledná daňová povinnosť	68 644

Príjmy vybraného subjektu činili v zdaňovacom období 2023 celkovo 2 895 041, 75 Kč a celkové daňovo uznateľné výdaje boli 1 450 861, 75 Kč. Na rozdiel od Slovenska, v Českej republike nie sú zaplatené odvody na sociálne a zdravotné poistenie pri výpočte dane z príjmov fyzických osôb považované za daňovo uznateľné a preto sa do výpočtu nezapočítavajú. Po odpočítaní výdajov od príjmov vyjde čiastka základu dane v sume 1 444 180 Kč, ktorú je potrebné zaokrúhliť na celé sto koruny nadol. Z takto zaokrúhlenej čiastky sa následne vypočíta daň, pričom pre príjmy dosahované subjektom platí sú sadzba dane 15%. Od dani vo výške 216 615 Kč je následne možné uplatniť zľavy na dani a subjekt uplatňuje len jednu – základnú zľavu na poplatníka, ktorú si môže uplatniť v plnej výške, nakoľko, na rozdiel od Slovenska, táto zľava nie je závislá na príjmoch subjektu. Ďalšou položkou, ktorá sa od vypočítanej dane odpočíta sú zaplatení preddavky na daň a po ich odpočítaní dostaneme výslednú daň na zaplatenie vo výške 68 644 Kč.

Ďalší výpočet sa bude zameriavať na výpočet daňovej povinnosti v prípade, že by vybraný subjekt vykonával svoju činnosť ako právnická osoba vo forme spoločnosti s ručením obmedzeným. Rovnako ako v prípade výpočtu slovenskej daňovej povinnosti,

aj teraz budeme predpokladať, že subjekt je v tejto spoločnosti zamestnaný a tým pádom budeme počítat' s tromi zamestnancami.

Tabuľka 19: Výpočet daňovej povinnosti právnickej osoby v Českej republike

PRÁVNICKÁ OSOBA (EUR)	
Výnosy	2 895 041,75
Náklady	1 450 861,75
Základ dane	1 444 180
Nezdaniteľné časti základu dane	0
Základ dane	1 444 180
Zaokrúhlený základ dane	1 444 100
Daň	274 360
Zaplatené preddavky na daň	117 231
Výsledná daňová povinnosť	157 130

Pre vybraný subjekt nie je výpočet dane právnickej a fyzickej osoby v Českej republike až tak rozdielny a jediným významným rozdielom je sadzba dane, ktorá je uplatňovaná. V prípade právnických osôb je výsledok hospodárenia subjektu zdaňovaný sadzbou 19% a z tohto dôvodu je výsledná daň na zaplatenie vyššia.

4.2 Porovnanie vypočítaných daňových povinností

Posledná časť tejto kapitoly bude venovaná finálnemu porovnaniu zdaňovania vybraného subjektu v Českej republike a na Slovensku na základe predošlých výpočtov. Do úvah o vlastných návrhoch pre vybraný subjekt sú ale brané aj ostatné faktory, ktoré ovplyvňujú rozhodovanie o forme a mieste podnikania, pričom v súčasnej dobe subjekt podniká ako FO v Českej republike

Tabuľka 20: Porovnanie vypočítaných daňových povinností vybraného subjektu

SITUÁCIA	VYPOČÍTANÁ DAŇ (Kč)
FO na Slovensku	204 592
PO na Slovensku	256 708
FO v Českej republike	216 615
PO v Českej republike	274 360

V prípade, že by subjekt nebral do úvahy žiadne iné faktory vplývajúce na podnikanie, a rozhodoval by sa len na základe dane z príjmov, najlepšou možnosťou by bolo podnikanie ako fyzická osoba na Slovensku a najhoršou možnosťou by bolo podnikanie ako právnická osoba v Českej republike. Najväčším rozdielom pri výpočte daňových povinností je možnosť uplatňovať na Slovensku zaplatené odvody na sociálne

a zdravotné poistenie ako daňovo uznateľné výdaje, ktoré znižujú daňovníkovi ZD. V Českej republike táto možnosť nie je a z pohľadu dane z príjmov je to dôvod, prečo daňová povinnosť vychádza lepšie na Slovensku.

Rozhodovanie len na základe dane z príjmov by však nebolo dostatočné a preto je potrebné zhodnotiť aj ostatné faktory vplývajúce na podnikanie na Slovensku. Keďže subjekt podniká v oblasti zubnej techniky, je potrebné sa zamerať na nasledujúce oblasti:

- Daňové zaťaženie
- Sociálne a zdravotné poistenie
- Administratívna záťaž

V oblasti daňového zaťaženia v oboch štátoch nie je daň z príjmov jedinou daňou, ktorá vplýva na výkon činnosti. Daň z pridanej hodnoty je v oboch krajinách nepriamou daňou, ktorá sa z veľkej časti podieľa na príjmoch verejného rozpočtu. Z tohto pohľadu sú však Slovensko a Česká republika vyrovnané, pretože činnosť zubných technikov je od dane z pridanej hodnoty v oboch krajinách oslobodená a teda subjekt nie je platiteľom DPH. Keďže súčasťou práce zubného technika je aj distribúcia vyrobených výrobkov do stomatologických ambulancií, v prípade, že subjekt vlastní osobný automobil, na Slovensku podlieha dani z motorových vozidiel. Tá sa vypočíta podľa zdvihového objemu valcov motora v cm^3 a pohybuje sa v rozmedzí od 50 € do 218 €. V ČR bola táto daň na začiatku roka 2023 zrušená.

V oboch štátoch je povinné prispievať na sociálne a zdravotné poistenie a systémy sociálneho zabezpečenia sa v ČR a na Slovensku líšia a je potrebné rozlišovať aj fakt, či sa jedná o fyzickú podnikajúcu osobu alebo o právnickú osobu. V prípade, že subjekt podniká ako fyzická osoba v ČR alebo na Slovensku a nemá zamestnancov, má povinnosť platiť odvody len za seba a to nasledovne:

- FO na Slovensku – sociálne poistenie 33,15% a zdravotné poistenie 14% z vymeriavacieho základu
- FO v ČR – sociálne poistenie 29,2% a zdravotné poistenie 13,5% z vymeriavacieho základu

Z toho vyplýva, že pre subjekt je nižšie zaťaženie z titulu odvodov na sociálne poistenie v Českej republike. Pokiaľ by subjekt zamestnával zamestnancov, k odvodom, ktoré platí za seba by bolo potrebné pripočítať ešte odvody za zamestnancov:

- SR – sociálne poistenie 25,2% a zdravotné poistenie 11% z hrubej mzdy
- ČR - sociálne poistenie 25% a zdravotné poistenie 9% z hrubej mzdy

Pokiaľ by subjekt podnikal ako právnická osoba, konkrétne spoločnosť s ručením obmedzeným, v ČR alebo na Slovensku a zamestnával by troch zamestnancov, potom odvody na sociálne a zdravotné poistenie by boli nasledovné:

- PO na Slovensku – sociálne poistenie 25,2% a zdravotné poistenie 11% z hrubej mzdy
- PO v ČR – sociálne poistenie 25% a zdravotné poistenie 9% z hrubej mzdy

Rovnako ako pri fyzických osobách, aj v prípade právnických osôb je pre subjekt z pohľadu sociálneho zabezpečenia výhodnejšie vykonávať svoju činnosť v ČR. Dôležité je však podotknúť, že na Slovensku zaplatené odvody na sociálne a zdravotné poistenie vstupujú do výpočtu dane z príjmov ako daňovo uznateľné náklady, zatiaľ čo v ČR tomu tak nie je.

Ďalším faktorom, ktorý môže vplývať na rozhodovanie subjektu je administratívna záťaž súvisiaca s podnikaním. Asi najdôležitejšou časťou každého podnikania je vedenie účtovníctva a v tomto smere sa obe krajiny zhodujú. V prípade fyzickej osoby je možné viesť jednoduché účtovníctvo, ktoré je podstatne menej komplikované a menej administratívne náročné. V prípade právnickej osoby je však potrebné viesť podvojnú účtovníctvo, ktoré je časovo náročnejšie na evidenciu a v prípade využívania externých služieb aj finančne náročnejšie.

Tabuľka 21: Porovnanie ostatných faktorov vplývajúcich na výkon podnikateľskej činnosti na Slovensku a v Českej republike

Faktor	Oblasť	Záver	Odporúčanie
Daňové zaťaženie ostatnými daňami	DPH	SR – oslobodené ČR – oslobodené	Nemá vplyv na rozhodovanie
	Daň z motorových vozidiel	SR – platí sa podľa objemu motora ČR - zrušená	ČR
Sociálne a zdravotné poistenie	Sociálne poistenie	FO SR– 33,15% PO SR– 25,2% FO ČR – 29,2% PO ČR – 25%	ČR
	Zdravotné poistenie	FO SR – 14% PO SR – 11% FO ČR – 13,5% PO ČR – 9%	ČR

Administratívna záťaž	Účtovníctvo	FO – v oboch krajínách môže jednoduché účtovníctvo PO - má povinnosť viest' podvojnú účtovníctvo	Nemá vplyv na rozhodovanie
--------------------------	-------------	--	-------------------------------

Ako vidieť v tabuľke č. 18, pri rozhodovaní o podnikaní je potrebné zvažovať mnoho faktorov, ktoré na výkon činnosti vplyvajú. Aj napriek tomu, že pre každú osobu vedúcu podnikanie je najdôležitejším faktorom daňové zaťaženie, je potrebné si porovnať aj ostatné zložky podnikania.

Ako vyplynulo z predošlých výpočtov, na základe dane z príjmov počítanej pre právnické a fyzické osoby v ČR a na Slovensku, by pri udržaní aktuálnej výkonnosti subjektu, bolo najvýhodnejšie podnikanie ako fyzická osoba na Slovensku. Avšak po zhodnotení ostatných faktorov, ako je napríklad daňové zaťaženie inými daňami, ako DPH či daň z motorových vozidiel, sociálne a zdravotné poistenie a administratívna záťaž podnikania, vyplýva, že pre subjekt je výhodné ponechať svoje podnikanie v ČR. Aktuálne subjekt podniká ako fyzická osoba v ČR a zamestnáva dvoch zamestnancov, to znamená, že zo svojho vymeriavacieho základu musí platiť odvody na sociálne a zdravotné poistenie a k tomu odvody na sociálne a zdravotné poistenie za svojich zamestnancov. Z pohľadu systémov sociálneho zabezpečenia a sadzieb odvodov je pre subjekt výhodnejšie zmeniť právnu formu na právnickú osobu – spoločnosť ručením obmedzeným. Posledným faktorom, ktorý bol analyzovaný je administratívne zaťaženie podnikania z pohľadu účtovníctva, avšak v konečnom dôsledku to nemá vplyv na rozhodovanie subjektu, a to z dôvodu, že legislatívna úprava účtovníctva v oboch krajínach je rovnaká.

ZÁVER

Diplomová práca sa zaoberá porovnaním zdanenia vybraného subjektu v Českej republike a na Slovensku, pričom sa zameriava na daň z príjmov a berie do úvahy možnosť vykonávať svoju činnosť ako fyzická aj právnická osoba. Je rozdelená do troch častí, ktorými sú teoretický úvod, analýza a porovnanie daňových systémov vybraných krajín a poslednou časťou je výpočet daňových povinností.

Teoretická časť, ktorá je potrebná pre pochopenie fungovania daňových systémov, ich členenia a funkcií, sa najprv zaoberá vymedzením základných pojmov súvisiacich s daňovou problematikou, vlastnosťami a funkciami daní a daňovými princípmi. Nakoľko sú dane a daňové systavy veľmi komplexné, rozoberá aj konštrukčné prvky dane. Následne sa venuje členeniu daní a možným spôsobom výberu daní. Keďže oba vybrané porovnávané štáty sa nachádzajú v Európskej únii, posledná časť prvej kapitoly je venovaná regulácii daní na európskej úrovni a medzištátnym dohodám.

Druhá časť práce sa zameriava na porovnanie konkrétnych daňových systémov – daňového systému Českej republiky a daňového systému Slovenska. Na základe teoretickej časti sú oba systémy rozoberané najskôr z pohľadu histórie a následne podľa konkrétnych delení. Predmetom tejto práce je zameranie najmä na daň z príjmov fyzických a právnických osôb a preto je im venovaná väčšia pozornosť. Kapitola je ukončená porovnaním týchto dvoch systémov a zhodnotením rozdielov.

Posledná, tretia časť diplomovej práce, ktorá nadväzuje na skutočnosti vyplývajúce z predošlých kapitol, sa venuje samotným výpočtom daňových povinností vybraného subjektu. Podkladom pre výpočty sú účtovné dokumenty daného subjektu za zdaňovacie obdobie 2023. Nakoľko cieľom práce bolo porovnanie daňového zaťaženia len z pohľadu dane z príjmov, pri výpočtoch neboli brané do úvahy žiadne ďalšie okolnosti spojené s daňovým zaťažením subjektu v jednom z vybraných štátov.

ZDROJE

BABČÁK, Vladimír. Dane a daňové právo na Slovensku. Epos, 2022. ISBN 978-80-5620-339-2

BAKEŠ, Milan; KARFÍKOVÁ, Marie; KOTÁB, Petr a MARKOVÁ, Hana. Finanční právo. 6. upr. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-440-7

BERNANKE, Ben Shalom a FRANK, Robert H. *Ekonomie*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0471-4

CIAT - INTER-AMERICAN CENTER OF TAX ADMINISTRATION. *Canons of Taxation, Equity and Equality*. Online. 2021. Dostupné z: <https://www.ciat.org/principios-de-la-tributacion-equidad-e-igualdad/?lang=en&fbclid=IwAR3F1RgJkUjTSqju5hiCXauDL094AFE-swUxuPxw1y-9zQIhJtthTiTa0GY>. [cit. 2023-11-06]

CORNELL LAW SCHOOL. *Legal Information Institute*. Online. 2022. Dostupné z: https://www.law.cornell.edu/wex/economic_efficiency. [cit. 2023-11-08]

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Kurzy devizového trhu. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/financni-trhy/devizovy-trh/kurzy-devizoveho-trhu/kurzy-devizoveho-trhu/>. [cit. 2024-05-08]

DVOŘÁKOVÁ, Veronika; PITTERLING, Marcel a SKALICKÁ, Hana. *Zdaňování příjmů fyzických a právnických osob 2018*. 3. vydanie. Daně (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7552-125-5

European Parliament. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/portal/en>. [cit. 2023-11-27]

Európska rada: Rada Európskej únie. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/sk/>. [cit. 2023-11-27]

FINANČNÁ SPRÁVA SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Informovanie o dani z príjmov fyzických osôb. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.financnasprava.sk/sk/podnikatelia/dane/dan-z-prijmov/fyzicke-osoby/informovanie-dan-prijem-fo>. [cit. 2024-03-31]

GRŮŇ, Ľubomír. Finanční právo a jeho instituty. Praha: Linde, 2004. ISBN 978-80-7201-745-4

- HAKALOVÁ, Jana a PŠENKOVÁ, Yveta. *Daňová evidence Teorie a praxe*. 2. vydanie. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-239-1
- HAMERNÍKOVÁ, Bojka a MAAYTOVÁ, Alena. *Veřejné finance*. 2.vydanie. Praha: Wolters Kluwer, 2010. ISBN 978-80-7357-497-0
- JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a MRKÝVKA, Petr. *Finanční a daňové právo*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čenek, 2016. ISBN 978-80-7380-639-2
- KOUBA, Stanislav. *System principů daňového práva*. Praha: Wolters Kulwer Česká Republika, 2017. ISBN 978-80-7552-685-4.
- KUBÁTKOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 6. aktualizované vydanie. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-841-3
- KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 7. vydanie. Praha: Wolters Kulwer, 2018. ISBN 978-80-7598-165-3
- LÉNÁRTOVÁ, Gizela. *Medzinárodné zdanenie*. EKONÓM, 2014. ISBN 978-80-225-3772-8
- MACHÁČEK, Ivan. *Fyzické osoby a daň z příjmů*. 4. vydanie. Praha: Wolters Kulwer, 2021. ISBN 978-80-7676-075-2
- MIHÁL, Jozef. *Daň z příjmov zo závislej činnosti 2020*. KO&KA, 2019. ISBN 978-80-9995-003-1
- MINISTERSTVO FINANČÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Online. 2023, 2.2.2024. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/media/tiskove-zpravy/2023/prehledne-kttere-zmeny-prinese-rok-2024-nejen-pro-o-54178>. [cit. 2024-02-10]
- MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČR A ÚSTAV ZDRAVOTNICKÝCH INFORMACÍ A STATISTIKY ČR. *Národní zdravotníky informační portál*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/>. [cit. 2024-04-30]
- MÜLLEROVÁ, Libuše a ŠINDELÁŘ, Michal. *Účetnictví, daně a audit v obchodních korporacích*. Praha: Grada
- MULLIGAN, Emer. *Principles of International Taxation*. Bloomsbury Publishing, 2021. ISBN 978-15-2651-955-9
- NERUDOVÁ, Danuše. *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-626-6

Odpočet daňovej straty u mikrodaňovníka. Online. Finančná správa Slovenská republika. 2021. Dostupné z: <https://podpora.financnasprava.sk/220464-Odpo%C4%8Deta%C5%88ovej-straty-u-mikroda%C5%88ovn%C3%ADka>. [cit. 2024-04-14]

OECD, 2010. *Model Tax Convention on Income and on Capital: Condensed Version 2008: (Czech version)*, Wolters Kluwer, Czech Republic, Prague, <https://doi.org/10.1787/9789264083929-cs>.

OECD. Fundamental principles of taxation. Online. In: *Addressing the Tax Challenges of the Digital Economy*. Paríž: OECD Publishing, 2014, s. 22. Dostupné z: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264218789-5-en.pdf?expires=1701941752&id=id&accname=guest&checksum=F958AD55FED6EB46E33B24D658721405>. [cit. 2023-12-07]

PEKOVÁ, Jitka. Veřejné finance: teorie a praxe v ČR. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-698-1

Popis systému. Online. Finanční správa. 2013. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/danovy-system-cr/popis-systemu>. [cit. 2023-10-28]

Principles of Sound Tax Policy. Online. Washington DC, 2017. Dostupné z: <https://taxfoundation.org/wp-content/uploads/2023/06/PrinciplesOfSoundTP.pdf>. [cit. 2023-12-07]

SCHADEWALD, Michael S. a MISEY, Robert J. *Practical Guide to U.S. Taxation of International Transactions*. 13. vydanie. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-08-0805-844-1

Schodek rozpočtu nižší než plán. Státní rozpočet hospodařil v roce 2023 s deficitem 288,5 mld. Kč oproti plánovaným 295 mld. Kč. Online. Ministerstvo financí České republiky. 2022. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/media/tiskove-zpravy/2024/pokladni-plneni-sr-54299>. [cit. 2024-05-12]

SCHULTZOVÁ, Anna. *Daňovníctvo*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-107-3

Slovensko. Online. GENERÁLNE RIADITEĽSTVO PRE KOMUNIKÁCIU. Európska únia. 2022. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/slovakia_sk. [cit. 2024-03-26]

SLOVENSKO. ZMLUVA O FUNGOVANÍ EURÓPSKEJ ÚNIE (KONSOLIDOVANÉ ZNENIE). In: . 2016, s. 154

SMITH, Adam. *Pojednání o podstatě a původu bohatství národů*. Praha: Liberální institut, 2001. ISBN 80-8638-915-4

SZABO, Ioan Alexandru a Bogdan CONDEA, 2012. Tax Harmonization Process in the European Community. *Metalurgia International* [online]. Bucharest, (8), 122-126 [cit. 2023-11-27]. ISSN 1582-2214. Dostupné z: https://www.proquest.com/docview/1024830492?rfr_id=info%3Axri%2Fsid%3Aprim%20o

ŠIROKÝ, Jan. *Základy daňové teorie*. 2. aktualizované vydanie. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-315-0

Štátny záverečný účet SR. Online. MINISTERSTVO FINANCIÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Ministerstvo financií Slovenskej republiky. 2023. Dostupné z: <https://www.mfsr.sk/sk/financie/statne-vykaznictvo/klucove-dokumenty-uctovne-zavierky/statny-zaverecny-ucet-sr/>. [cit. 2024-03-26]

TAX FOUNDATION. Withholding. Online. 2021. Dostupné z: <https://taxfoundation.org/taxedu/glossary/withholding/>. [cit. 2023-11-13]

The Four Canons of Taxation by Adam Smith. Online. 2023. Dostupné z: <https://quickonomics.com/the-four-canons-of-taxation/>. [cit. 2023-11-06]

VÁLEK, Juraj; RABATINOVÁ, Marcela; KUŠNÍROVÁ, Jana a IHNATIŠINOVÁ, Denisa. *Daňovníctvo*. Online. 2023. 2. vydanie: Wolters Kluwer, 2023. ISBN 978-80-7676-736-2

VANČUROVÁ, Alena a LÁCHOVÁ, Lenka. *Daňový systém ČR 2018*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-87480-63-2

VANČUROVÁ, Alena a ZÍDKOVÁ, Hana. *Daně v podnikání*. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7676-359-3

VANČUROVÁ, Alena. *Zdanění osobních příjmů*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021. ISBN 978-80-7676-236-7

VANČUROVÁ, Alena; LÁCHOVÁ, Lenka a ZÍDKOVÁ, Hana. *Daňový systém ČR 2020*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-887-4

Zákon č. 16/1993., o dani silniční zo dňa 21. decembra 1992

Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků vzdělávání a o změně některých zákonů zo dňa 30. marca 2006.

Zákon č. 185/2009 Z.z., o stimuloch pre výskum a vývoj a o doplnení zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov zo dňa 23. apríla 2009.

Zákon č. 213/2018 Z. z., o dani z poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov zo dňa 20. júna 2018.

Zákon č. 222/2004 Z.z., o dani z pridanej hodnoty zo dňa 6. apríla 2004.

Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty zo dňa 1. apríla 2004.

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád zo dňa 22. júla 2009

Zákon č. 40/1964 Zb., Občiansky zákonník zo dňa 5. marca 1964.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů zo dňa 20. novembra 1992

Zákon č. 595/2003 Z.z., zákon o dani z príjmov zo dňa 31. decembra 2003.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník zo dňa 3. februára 2012.

Zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů zo dňa 4. februára 2004.

Zoznam obrázkov

Obrázok 1: Základné konštrukčné prvky daní.....	18
Obrázok 2: Druhy sadzieb dane.....	21
Obrázok 3: Nepriame dane	23
Obrázok 4: Daňové príjmy štátneho rozpočtu ČR v roku 2022	31
Obrázok 5: Príspevok vybraných daní do štátneho rozpočtu SR v roku 2022	47
Obrázok 6: Limit pre daňový bonu na vyživované dieťa na Slovensku.....	56
Obrázok 7: Porovnanie daňových príjmov ČR a Slovenska.....	66

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1: Daňový systém Českej republiky	30
Tabuľka 2: Prehľad zliav na daň fyzických osôb v ČR	39
Tabuľka 3: Daňová sústava Slovenska	46
Tabuľka 4: Limity pre nezdaniiteľné časti základu dane pripadajúca na manželku.....	53
Tabuľka 5: Druhy daní na Slovensku a v Českej republike	64
Tabuľka 6: Priame dane v ČR a na Slovensku	64
Tabuľka 7: Nepriame dane v ČR a na Slovensku	65
Tabuľka 9: Odvody na sociálne a zdravotné poistenie právnickej osoby na Slovensku	70
Tabuľka 10: Odvody na sociálne a zdravotné poistenie právnickej osoby v Českej republike	71
Tabuľka 11: Postup výpočtu daňovej povinnosti SZČO na Slovensku.....	72
Tabuľka 12: Postup výpočtu daňovej povinnosti samostatne zárobkovo činnnej osoby v ČR	74
Tabuľka 13: Postup výpočtu daňovej povinnosti právnickej osoby na Slovensku	75
Tabuľka 14: Postup výpočtu daňovej povinnosti právnickej osoby v ČR.....	76
Tabuľka 15: Výpočet daňovej povinnosti fyzickej osoby na Slovensku.....	80
Tabuľka 16: Spôsob výpočtu dane FO na Slovensku	81
Tabuľka 17: Výpočet daňovej povinnosti právnickej osoby na Slovensku.....	81
Tabuľka 18: Odvody na sociálne a zdravotné poistenie platené zamestnávateľom na Slovensku.....	82
Tabuľka 19: Výpočet daňovej povinnosti fyzickej osoby v Českej republike	83
Tabuľka 20: Výpočet daňovej povinnosti právnickej osoby v Českej republike	84
Tabuľka 21: Porovnanie vypočítaných daňových povinností vybraného subjektu	84
Tabuľka 22: Porovnanie ostatných faktorov vplývajúcich na výkon podnikateľskej činnosti na Slovensku a v Českej republike.....	86

Zoznam skratiek

CZK	Česká koruna
ČR	Česká republika
DPFO	Daň z príjmov fyzických osôb
DPH	Daň z pridanej hodnoty
DPPO	Daň z príjmov právnických osôb
EÚ	Európska únia
EUR	Euro
FO	Fyzická osoba
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OSN	Organizácia spojených národov
PO	Právnická osoba
s.r.o.	Spoločnosť s ručením obmedzeným
SR	Slovensko
SZČO	Samostatne zárobkovo činná osoba
VH	Výsledok hospodárenia
ZD	Základ dane
ZDP	Zákon o dani z príjmov